

9. Ibid., pp. 133-134.
10. Id., O.C.C., p. 959. La influència de Schiller, comentada també per Aranguren (La filosofia de Eugenio d'Ors, op. cit., pp. 172-173), deriva, per a D'Ors, de la teorització de l'"impuls de Joc" (Spieltrieb) feta per l'autor alemany a les seves Cartes sobre l'educació estètica de l'home (vid., especialment, les cartes XIV, XV i XXVII), on es posa ja de relleu el seu origen en un "excedent de forces".
11. Id., "Glossa nova", La Veu C., 24.III.1913.
12. Id., "Com si encara fós Quaresma", La Veu C., 7.V. 1911.
13. Id., "Més sobre la voluptat de pensar", La Veu C., 15.XI.1911.
14. Ibid. .
15. Id., "El residu...", op. cit., p. 135.
16. Id., "Com si encara fós Quaresma", op. cit.
17. Ibid. .
18. Id., "Aforística de Xènius", La Veu C., 31.XII.1911.
19. Id., Lletres a Tina, op. cit., p. 255.
20. Id., "El residu...", op. cit., p. 133.
21. Id., Glossari 1911. op. cit., p. 48.
22. Id., "Europa", La Veu C., 9.III.1911.
23. Ibid., vid. també: "Alfred Binet", La Veu C., 13. XII.1911; La filosofia del hombre que trabaja y juega, op. cit., p. 37.
24. Id., "Notes", La Veu C., 24.XI.1913.

25. Id., O.C.C., p. 627.
26. Id., vid., p. ex., "Il romanticismo in Germania", per A. Farinelli", op. cit.
27. Id., O.C.C., p. 220.
28. Ibid., p. 636. Vid. també, "Alfred Binet", op. cit.
29. Ibid., p. 903.
30. Ibid., p. 853-854.
31. Ibid., p. 760. Vid. també, pp. 801-802, i "El residu...", op.cit., pp. 131-132.
32. Id., "Com si encara fós Quaresma", La Veu C., 13.V. 1911.
33. Id., "Nota a algunes publicacions noves", La Veu C., 2.VIII.1913.
34. Ibid.
35. Id., "Glossa nova", op. cit.
36. Ibid.; "La jerarquia", La Veu C., 11.III.1913.
37. Id., "Un petit problema matemàtic i epistemològic", La Veu C., 17.IV.1913.
38. Id., "Note sur la Curiosité", Rendiconti del IV Congresso di Filosofia (Bolonya, 1911), pp. 452-454; vid., també, "La curiosidad", Revista de Educación, 6: 411, 1911.
39. Id., "Com si encara fós Quaresma", La Veu C., 29. IV.1911.
40. Id., "Els grans impacients de la unitat", Quad., 3: 161-163, 1916; "La 'Combinatòria'", Quad., 4: 250-251, 1917.
41. Id., "Notes bibliogràfiques", Rev. Est., vol. III: 465-467, 1909.

42. Id., "Henri Poincarè", La Veu C., 19.VII.1912.
43. Id., "El problema de la Universidad", Quad., 1: 1-6, 1916. Vid. també: "Glossa sobre el racional i el cordial", La Veu C., 30.III.1913. D'Ors havia fet publicar, a la revista que ell dirigia: L. Brunschvigg, "La filosofia d'Henri Poincarè", Quad., 1: 16-20; 2: 5-8; 3: 4-9, 1915; i 4: 26-30, 1916; i M. Mariner, "Henri Poincarè", Quad., 1: 36-40; 2: 121-126; 3: 191-193; 4: 274-281, 1916.
44. Per a la comprovació d'aquest extrem, vid.: Henri Poincarè, La valeur de la Science, "Introduction" (París, 1905), pp. 2-4 i 25.
45. E. d'Ors, "Veus", La Veu C., 14.I.1913; "El 'químista scepticus'", La Veu C., 7.V.1918; Flos Sophorum (Barcelona, 1914), p. XII.
46. Id., "La Ciència de Leonardo", La Veu C., 19.VII.1913.
47. Id., "Menéndez y Pelayo", La Veu C., 31.V.1912.
48. Id., "El llibre del Sr. Ossorio", La Veu C., 10.X.1913.
49. Id., O.C.C., p. 590. Vid. també, pp. 181, 600-603 i 1371.
50. Ibid., p. 456.
51. Per ex., a tot el llarg del Glos. 1908.
52. E. d'Ors, O.C.C., p. 1020.
53. Vid., per ex.: Santiago Rusiñol, "Discurs", Festa Modernista del Cau Ferrat. Tercer Any (1894) (Barcelona, 1895), pp. 8-15, en el que Rusiñol anima, contra la "prosa", el "positivisme" i la "democràcia", a la "Santa Lluita per la Santa Poesia" i es diu devot de la "santa i noble religió de l'art".
54. "En cuanto al arte, tiene por objeto la creación

de la bel·leza, el arte es libre", havia escrit Valera, a qui conegué personalment D'Ors ("La libertad en el arte", Disertaciones y juicios literarios, op. cit., p. 53).

55. E. d'Ors, O.C.C., p. 100-101.
56. Ibid., pp. 101 i 103.
57. Ibid., pp. 797-798.
58. Ibid., p. 586.
59. Id., "Mantegna", La Veu C., 27.IV.1918.
60. Id., "Towianski", La Veu C., 18.IV.1918.
61. Id., "Walter Pater", La Veu C., 18.VII.1918.
62. Id., "Oscar Wilde", La Veu C., 25.VII.1918.
63. Id., O.C.C., p. 320, 710, 715, 850, 863, 1167 i 1284, i "Pròleg" a Torment-Froment, de J.M. López-Picó (Barcelona, 1910), p. 18.
64. Fora de D'Ors, altres autors, com el poeta Miquel Ferrà, qui traduí Gautier, o els publicistes Ramon Rucabado i Josep Maria Pedralbes, veurien en l'ideari de Gautier una anticipació de l'estètica "arbitrarista". Pedralbes parlà d'ell com del "Maestro que lleva el Ritmo de nuestro Renacimiento". Vid.: "L'Art", trad. de M. Ferrà, Vell i Nou, 3: 10, 1915, i el col·lectiu "De Estètica", Cña., 266: 697-699, 1912.
65. E. d'Ors, "Els fills i els instruments", La Veu C., 25.VIII.1917.
66. "Préface", a Mademoiselle de Maupin (París, 1835). La tesi de l'"art per l'art" es deu originàriament a un autor qui havia influït Sainte-Beuve, Cousin i el mateix Gautier, Benjamin Constant, coneixedor de Schiller a Weimar, així com de l'obra estètica de Kant, els filòsofs precursors de l'"esteticisme" modern.

3. L'idealisme objectiu: els "Límits"

1. E. d'Ors, "Gazeta d'Art", El Pobl., 12.XI.1904.
2. Id., "Més sobre la pintura mural de Baixeres al Seminari", op. cit.
3. Id., "A l'endemà de l'Impressionisme", El Pobl., 19.VIII.1905.
4. Ibid. .
5. Id., "Prólogo", La muerte de Isidro Nonell (Madrid, 1905), p. 10.
6. Ibid., p. 10; vid. també, pp. 94, 96 i 103.
7. Id., O.C.C., p. 294.
8. Ibid., p. 507; "Simulacres", La Veu C., 31.I.1913.
9. Id., O.C.C., p. 507.
10. Id., carta a J. Maragall, París, 4.VII.1909 (Arxiu Maragall).
11. Id., O.C.C., p. 970.
12. Ibid., p. 1048.
13. Id., "Rellegir", La Veu C., 25.V.1911.
14. Id., per ex., les gloses sobre la dansa, La Veu C., 22, 25, 26 i 27.VI.1915.
15. Id., "Camille Lemonnier", La Veu C., 19.VI.1913.
16. Id., O.C.C., p. 936.
17. Id., "Art Nou", Vell i Nou, 9: 7-8; i 10: 7-9, 1915. L'admiració literària de D'Ors estigué posada preferentment sobre la prosa francesa, al davant de la qual posà Jules Renard i Charles Louis Philippe (vid. O.C.C., pp. 987 i 1062-1063).

18. Raimon Casellas, "Pròleg", dins E. d'Ors, Glosari 1906, op. cit., pp. 15-16.
19. Joaquim Torres-Garcia, s/t, La Veu C., 12.XII.1912.
20. Id., Escrits sobre Art, op. cit., pp. 44-46.
21. Id., "Notes sobre Art", La Veu C., 11.IV.1912.
22. Rafael Benet, "L'art en la vida i en les coses de l'home", La Veu C., 26.IV.1915.
23. Martí Casanovas, "L'estètica, ciència universal del joc", Quad., 3: 16-17, 1915. Vid., també: "El valor de la crítica artística", Cnya., 310: 533-534, 1913; "De doctrina estètica (III)", Cnya., 345: 374, 1914; "Assaigs de teorització estètica (II)", Quad., 2: 114-119, 1916; "L'expressió i l'harmonia dins del procés del treball", Quad., 2: 138, 1917; i "Objectivisme de les valors estètiques", Quad., 3: 242, 1917.
24. Joan Crexells, "El problema de l'Estètica", Almanac de la Revista. Any 1919 (Barcelona, 1918), p. 277.
25. Josep Torras i Bages, Llei de l'Art, O.C., VI, op. cit., p. 124.
26. Joaquim Ruyra, "El sentiment estètic en el moment de la sensació" (1904), reproduït a Art Jove, 12: 185-189, 1906.
27. Id., "Estètica de las imágenes abstractas", La Cat., 10: 2-3, 1907; i "El sentiment estètic en el moment de la sensació", La Veu C., 14.III.1920.
28. Sebastià Junyent, "Crítica de crítics", Jov., 56: 181-182, 1901.
29. Gabriel Alomar, El futurisme, op. cit., p. 23 (Conferència donada a l'Ateneu Barcelonès, el 18.VI.1904).
30. No és estrany que D'Ors posés Baudelaire com el seu

crític d'art preferit. El 1859, el poeta francès ja es mostrava com un avançat en la crítica del determinisme estètic: "La nature est laide, et je préfère les monstres de ma fantaisie à la trivialité positive". La "fantaisie" era "la reine des facultés", per a qui imprecava contra el "Copiez la nature" ("... cette doctrine, ennemie de l'art"). Vid.: Charles Baudelaire, "La Reine des Facultés", Curiosités esthétiques (París, 1889), p. 263.

31. Martí Casanovas, per exemple, acusava els noucentistes de pintar segons una "manera", i no segons una "ideologia" o "criteri total i regularitzat". Vid. "El valer de la crítica", op. cit., p. 534.
32. E. d'Ors, "Extensió de les ensenyances especulatives", op. cit., pp. 117-118.
33. Id., "Gazeta d'Art", El Pobl., 17.XII.1904.
34. Id., "Los salones de Primavera de París", op. cit., p. 262.
35. Id., "A la porta de l'Exposició Torres-García", La Veu C., 19.I.1912.
36. Id., O.C.C., p. 1241.
37. Id., "Purifiquem", La Veu C., 16.XII.1913.
38. Id., Cinquenta años de pintura catalana, op. cit. p. 17.
39. Ibíd., p. 21.
40. Ibíd., p. 1194; "Rellegir", La Veu C., 25.V.1911; "Pintura ètnica", La Veu C., 22.VII.1911.
41. Id., "Poussin", La Veu C., 2.VII.1918.
42. Vid., per ex.: "Un confussionari", La Veu C., 30.IV.1912, i "La berenadora de mandarines", La Veu C., 27.III,1913.

43. E. d'Ors, Glossari 1914, op. cit., p. 88.
44. Id., O.C.C., p. 710.
45. F. Schiller, La educación estética del hombre, op. cit., p. 115 (Carta XXV).
46. E. d'Ors, Cincuenta años de pintura catalana, op. cit., p. 29.
47. Joaquim Torres-García, "Impresiones", op. cit., p. 35 (1901), i Escrits sobre Art, op. cit., pp. 70 i 94 i ss. (texts del 1904).
48. Id., Historia de mi vida, op. cit., p. 79.
49. Id., Escrits..., op. cit., pp. 45-47 i 95.
50. Id., "Pintura i escultura literàries", op. cit., p. 115.
51. Id., Escrits..., op. cit., pp. 49 i 72.
52. Id., "L'evolució de la pintura a Catalunya en el darrer quart de segle (II)", op. cit., p. 16; vid. també: "Notes sobre Art", La Veu C., 11.IV.1912.
53. Martí Casanovas, "L'Escultura Catalana (I)", op. cit., pp. 10-11, i "L'expressió i l'harmonia...", op. cit., p. 141.
54. Romà Jori, "Art Jove", op. cit., p. 3.
55. Joan Crexells, "L'objectivitat de l'obra d'art", La història a l'inrevés, op. cit., pp. 199-200.
56. Esporàdicament, D'Ors s'adherí a l'ideari estètic suggerit per l'obra d'un altre autor de l'esmentat Cercle Artístic, el pintor Joan Llimona. Vid.: E. d'Ors, Glossari 1914, op. cit., pp. 98-99.
57. Josep Torras i Bages, "Del Verb Artístic", O.C., VI, op. cit., p. 87 (text del 1896) (vid. també, pp. 114-115).

58. Id., O.C., IX, op. cit., pp. 466-468.
59. Raimon Casellas, Etapes Estétiques, vol. I (Barcelona, 1916), p. 197.
60. Ibid., vol. II, p. 112.
61. Ibid., p. 113.
62. Ibid., p. 148.
63. Ibid., p. 203. De fet, ja havia criticat el "detallisme embafador" (enemic de la seva personal "estètica llatina", afegia) l'any 1889, arran d'una visita a París (vid. Etapes..., vol. I, op. cit., pp. 97 i ss.).
64. Marcelino Menéndez y Pelayo, Examen crítico de la moral naturalista, dins Ensayos de crítica filosófica (Madrid, 1892). pp. 315-317. En el mateix volum, i en l'assaig La filosofía platónica en España, l'atac s'adreça en general contra el "positivismo" (Vid. pp. 90 i ss.).
65. Juan Valera, "La libertad en el arte", op. cit., p. 65.
66. E. d'Ors, "Valera", La Veu C., 27.VIII.1918. Vid. també: "D. Joan Valera", El Pobl., 29.IV.1905, i "Sobre en Valera", El Pobl., 20.VI.1905.
67. Joseph Joubert, Les Carnets, 2 vols. (París, 1938). En ells, Joubert es demostra partidari de la teoria romàntica de la "imaginació", en especial la tesi, recollida de Jean Paul Richter, de la Bildungskraft.
68. Galvano della Volpe, Historia del Gusto (Madrid, 1972), p. 119.
69. Vid.: Ernst Cassirer, "Schiller und Shaftesbury", Publications of the English Goethe Society, XI: 73-89, 1935.
70. Emile Bernard, Charles Baudelaire (Brussel·les,

s.d.) Molt probablement, el text és de la primera dècada del nou-cents.

71. E. d'Ors, "A la porta de l'Exposició Torres-García", op. cit.
72. Joaquim Torres-García, Escrits sobre Art., op. cit., pp. 101-102 (text del 1913).
73. Friedrich Schiller, La educación estética del hombre, op. cit., Carta XVII.
74. Ibid., Carta XVIII.
75. E. d'Ors, O.C.C., p. 613.
76. Ibid., pp. 826-827.
77. Id., "Libació a Hermes", La Veu C., 8.IV.1912.
Vid. també: "Pascoli", La Veu C., 12.IV.1912.
78. Id., Glossari 1914, op. cit., p. 133.
79. Id., Lletres a Tina, op. cit., p. 395.
80. Id., "Libació a Hermes", op. cit.
81. Id., Glossari 1914, op. cit., p. 133.
82. Id., Almanac de La Revista. Any 1918. (Barcelona, 1917), p. 163.
83. El dibuix i la seva aplicació en el gravat tingué en el Noucentisme autors ben característics com Feliu Elies, Ismael Smith, Esteve Monegal, Pere Torné Esquius, Xavier Nogués, Josep Obiols, Enric-Carles Ricart, Joan Junceda, Lola Anglada, ... D'Ors mateix el conreà esporàdicament.
84. Vid., per ex.: Domènec Carles, "El dibuixant Josep Rafols", Vell i Nou, 8: 260-261, 1920; Josep Aragay, El nacionalisme de l'art, op. cit., pp. 37-40.
85. E. d'Ors, "Música nova", La Veu C., 27.XI.1919.

En una glossa de l'any anterior, ja havia equiparat el dibuix de Josep Obiols amb la vàlua de l'art de Rafaello i de Mozart ("Lavoisier", La Veu C., 26.I.1918). Vid. així mateix, la reflexió posterior a l'època que estudiem, feta per D'Ors a "Signe de Joan Maragall en la història de la Cultura", op. cit., pp. 1257-1258.

86. Id., "Converses de Goethe en els darrers anys de la seva vida", Universitat Catalana, 3: 43, 1904. La vindicació d'orsiana de Goethe tindrà, en la seva continuada presentació, aquest particular component artístic: com la de Rafaello, Leonardo da Vinci, Ingres, ... Goethe, alhora, suposà per als noucentistes la contrafigura del "romàntic" Rousseau i, sobretot, l'autor més estimat, per prototip, dels de la "poètica de la llum". Per a D'Ors, vid.: "Goethe", La Veu C., 14.V.1918; "Napoleó", La Veu C., 20.IX.1918; "Rafael", La Veu C., 29.I.1919; i, sobretot, allí on posà Goethe com a figura en la que s'inspirava el "nou classicisme", a O.C.C., op. cit., pp. 1496-1503 (text del 1910). Sobre la presència de l'obra de Goethe en la d'Eugeni d'Ors, vid.: R. Pageard, Goethe en España (Madrid, 1958), pp. 139-141.
87. Vid., per ex., la reflexió kantiana sobre la preponderància desitjada de la forma i del dibuix, al paràgraf 14 de la Crítica del judici (Critique de jugement, trad. J. Gibelin, París, 1960).

4. L'antidialèctica: la "Tradició"

1. E. d'Ors, O.C.C., p. 652.
2. Ibid., p. 652.
3. Ibid., pp. 652-653.
4. E. d'Ors, "The, xocolata i cafè", La Veu C., 18.V.1911.
5. Vid. "El renovamiento de la tradición intelectual

- catalana", op. cit., i les glosses "Per la restauració de la tradició ideològica catalana", publicades a La Veu C., el mes de gener del 1911.
6. Id., "Aforística de Xènius", La Veu C., 31.IX.1911.
 7. Vid., Juan Valera, Discursos..., op. cit., (text del 1874). La "continuidad" val més per a Valera que l'originalitat : no es diuen coses noves, sinó amb una forma nova; per això, no s'ha de tenir "horror" al plagi, i cal saber-lo utilitzar.
 8. La defensa d'alguns pintors cubistes (vid.: La Veu de C., 9.X, 5.XII.1911; 1.II, 7.III, 25.IV, 27.IV, 29.IV i 30.IV.1912) i de la pintura de Joan Miró (vid.: "Més glosses en l'Exposició d'Art", La Veu C., 13.VI.1919), constitueixen les úniques excepcions de l'antiavantguardisme orsià pal·lesat en l'època noucentista.
 9. E. d'Ors, "Les fonts de l'heroic", La Veu C., 1. XI.1912.
 10. Id., "Nivola", La Veu C., 7.V.1915.
 11. Id., "Llorenç Riber, noucentista", La Veu C., 9. V.1913.
 12. Id., "Art Nou. II", Vell i Nou, 10: 8, 1915.
 13. Id., "Art Nou", transcripció a La Veu C., 16.VIII. 1915.
 14. Id., O.C.C., p. 1290.
 15. Ch. Baudelaire, "La modernité", Varietés..., op. cit., p. 50.
 16. E. d'Ors, "Art Nou. I", Vell i Nou, 9: 8, 1915.
 17. Vid. A. Koyré, "Remarques sur les paradoxes de Zénon", Études d'histoire de la pensée philosophique (París, 1970), p. 9.

18. E. d'Ors, La Veu C., 30.V.1919, p. 6.
19. Id., "Los argumentos de Zenón de Elea y la noción moderna del espacio-tiempo" (última part de la seva tesi doctoral en Filosofia, inédita), Theoria, 5-6: 6, 1953. Vid. també: "Zenó d'Elea", La Veu C., 11.V.1918, i "Les apories de Zenó d'Elea", Quad., 1: 43-51, 1919. D'altra banda, vid.: J.L.L. Aranguren, La filosofia de Eugenio d'Ors, op. cit., pp. 137-138 i 181-187.
20. Id., Lletres a Tina, op. cit., pp. 290 i 305.
21. Joaquim Torres-García, "Impresiones", op. cit., p. 34.
22. Id., Escrits sobre Art, op. cit., p. 37.
23. Ibid., p. 43.
24. Id., "Notes sobre Art", La Veu C., 26.IX.1912. Vid. també: "Notes sobre Art", La Veu C., 11.IX.1913.
25. Id., Escrits sobre Art, op. cit., p. 55.
26. Id., "L'evolució de la pintura a Catalunya...", op. cit., p. 14.
27. Rafael Benet, "Tiziano", Cña., 267: 717, 1912.
28. Josep Farran i Mayoral, "Teatre i classicisme", op. cit., p. 11.
29. Josep Aragay, La pintura catalana, la seva herència i el seu llegat (Barcelona, 1916), pp. 35-45.
30. Id., El nacionalisme de l'art, op. cit., pp. 21-27.
31. Ibid., p. 31.
32. Ibid., p. 35.

33. Feliu Elies, "Situació i valor de les arts plàstiques a França", La Rev., 38: 166, 1917.
34. Ibid., loc. cit.
35. Feliu Elies, "L'Estil", Vell i Nou, 92: 213, 1919.
36. Sebastià Junyent, noucentista avant la lettre, escriví el 1901 una consigna que sembla dictada expressament per a fer de carta de presentació de la futura promoció "noucentista": "El segle XIX ha mort amb el consol de veure apuntar en l'horitzó de l'infinit l'esplendorosa aurora d'un gran art, d'un art elevat, fort, complet, potent, ensems que delicat, tendre i espiritual. Benvingut siguis, segle XX, si ens el portes" ("L'Art i la moda. I", op. cit., p. 119).
37. O. Bohigas, Pol·lèmica d'arquitectura catalana (Barcelona, 1970), p. 42.

Segona part: I. La moral "civilista"

1. L'imperatiu ètic individual: l'"Obra ben feta"
 1. E. d'Ors, O.C.C., p. 237.
 2. Ibid., pp. 777-778.
 3. Ibid., p. 1252.
 4. Josep Pla, "Eugeni d'Ors", Homenots. Primera sèrie (Barcelona, 1969), pp. 285-286.
 5. E. d'Ors, O.C.C., p. 1074.
 6. Id., Glosses de la Vaga de 1919 (Barcelona, 1919).
 7. Id., "Encara una volta", La Veu C., 22.II.1919, i "Sobre 'El Renaixement' de Gobineau", La Veu C., 28.II.1919.
 8. Per a les traduccions peninsulars de Schopenhauer,

vid. Lily Litvak, Erotismo fin de siglo (Barcelona, 1979), p. 8; per a les de Nietzsche, vid. Gonzalo Sobejano, Nietzsche en España (Madrid, 1967), pp. 487 i ss. No cal dir la influència exercida per aquest darrer a Itàlia i França, on Charles Maurras, un autor tan predilecte dels noucentistes, el caracteritzà com "notre condisciple" (Enquête sur la Monarchie. París, 1910, p. 257).

9. Vid.: G. Sobejano, "Nietzsche y la generación de 1914", Nietzsche en España, op. cit., pp. 487 i ss.; també, 565-574 i 615 i ss.
10. Jaume Brossa, Regeneracionisme i Modernisme, op. cit., p. 54.
11. E. d'Ors, O.C.C., pp. 251 i ss.
12. Ibid., pp. 832-833.
13. Ibid., p. 1092.
14. Id., La Ben Plantada, op. cit., p. 162.
15. Id., "Simulacres", La Veu C., 31.I.1913.
16. Id., Glossari 1916, op. cit., p. 84.
17. Id., "Square Berlioz", La Veu C., 15.V.1917.
18. Vid.: Prat de la Riba, propulsor de la llengua i la cultura, op. cit., pp.142-143 (text de P. de la R., 1914).
19. E. d'Ors, "Joan Palau i Vera. I", La Veu C., 19.XI.1919.
20. Id., O.C.C., p. 341. Aquell any, en un viatge a París, D'Ors conegué Henri Bergson, del qui, en una carta posterior a Maragall, datada a París, el 14.VII.1909, confessava: "La meva concepció de la lògica com una defensa contra la toxicitat del misteri ha interessat M. Bergson. Ell m'ho ha dit, i jo n'estic orgullós, i ho conto a V., content com una criatura".

21. Ibíd., pp. 1146-1149.
22. Id., "Medalla de la Ciència i de la Vida", La Veu C., 19.VI.1912.
23. Id., "Els remerciaments", La Veu C., 12.II.1912. Vid. també altres paràgrafs al·lusius a l'"integració del Saber en la Vida", a O.C.C., pp. 342-343, 637, 1012 i 1494.
24. Id., "Ortega y Gasset, noucentista", La Veu C., 14.V.1917. La relació entre l'obra de D'Ors i la d'Ortega encara no ha estat estudiada; indicativament, vid.: G. Díaz-Plaja, Estructura y sentido del novecentismo español, op. cit., pp. 150-162, i N. Bilbeny, "Ortega y Gasset y el 'Noucentisme'", op.cit.
25. Id., O.C.C., p. 910.
26. Id., "Lògica i Metodologia de la Ciència", Rev. Est., vol. III: 556, 1909.
27. Id., O.C.C., p. 1143.
28. Ibíd., p. 1170.
29. Ibíd., pp. 1401-1402. Vid. també: "Salutació a Croce", La Veu C., 20.III.1911, i "Tales i Çankara", La Veu C., 2.V.1918.
30. Id., "Com si fós Quaresma", La Veu C., 21.IV.1911.
31. Id., Glossari 1911, op. cit., pp. 9-10.
32. Id., Glossari 1914, op. cit., p. 61.
33. Id., "Alfred Fouillée", La Veu C., 25.VII.1912.
34. Id., Oració de l'Institut (Sabadell, 1914), p. 6.
35. Vid. la dialèctica Idea-Imatge-Acció sobre l'obra de De Vigny, un dels grans preferits de D'Ors, en l'estudi de J.P. Richard, "Vigny", Études sur le

Romantisme (París, 1970), pp. 169 i ss.

36. Vid.: J. Pijoan, La lluita per la cultura (Barcelona, 1968), pp. 49 i 71-72 (texts del 1905 i 1906); P. Corominas, O.C. (Barcelona, 1972), pp. 1066-1069.
37. J. Torras i Bages, La Tradició Catalana, op. cit., pp. 477-479 (text del 1892).
38. E. d'Ors, O.C.C., p. 260.
39. Ibid., pp. 656 i 910.
40. Ibid., p. 997.
41. Id., "Religio est Libertas", op. cit., p. 34.
42. Id., "Habla Eugenio d'Ors", La Cña., 19: 92-93, 1908.
43. Josep Mª Capdevila, Eugeni d'Ors, etapa barcelonina (1906-1920), op. cit., p. 12.
44. Raimon Casellas, "Pròleg", dins E. d'Ors, Glossari 1906, op. cit., p. 8
45. Vid. aquesta coincidència político-generacional a Jordi Casassas i Ymbert, Jaume Bofill i Mates (1878-1933). L'adscripció social i l'evolució política (Barcelona, 1980), pp. 139-140 i 161.
46. Joan Maragall, "Nuestra acción", O.C., II, op. cit., pp. 700-702 (article aparegut al Diario de Barcelona, 3.X.1905).
47. E. d'Ors, "Entorn de l'educació de la voluntat", O.C.C., op. cit., pp. 251-261 (glosses del 1906).
48. Id., O.C.C., p. 460.
49. Ibid., p. 931.
50. Ibid., pp. 1149-1150.

51. Ibid., loc. cit. .
52. Id., Glossari 1914, op. cit., pp. 105 i 171 i ss.
53. Id., "Glossa volant", La Veu C., 29.IX.1917.
54. Id., La Veu C., 1.I.1919, i "Introducció", dins de M. Esteve, Biografia d'Enric Prat de la Riba (Barcelona, 1917).
55. Josep Me Capdevila, Eugeni d'Ors..., op. cit., p. 14.
56. Vid., E. d'Ors, O.C.C., p. 444, i Josep Carner, Teoria de l'ham poètic (Barcelona, 1970), pp. 50 i ss.
57. Josep Carner, op. cit.
58. E. d'Ors, O.C.C., p. 950.
59. Ibid., pp. 1026-1027.
60. Id., "Els fills", Ciutat, 6: 2, 1910. Vid. també La Veu C., 31.VII.1915.
61. Id., "Flaubert, peresós?", La Veu C., 5.III.1913. Vid. també, "Flaubert", La Veu C., 11.VI.1918.
62. Id., Glossari 1916, op. cit., pp. 46-47.
63. Vid.: Manuel de Montoliu, Goethe en la literatura catalana, op. cit., pp. 118 i ss.

2. La moral del perfeccionament personal: la "Reforma Es-ritual"

1. E. d'Ors, "Per a la psicologia de Màxim Gorki", El Pobl., 18.III.1905.
2. Id., O.C.C., p. 42, i "El Dolor", La Veu C., 26.XI.1912.
3. Id., "El Dolor", op. cit., i "En paus", La Veu C., 19.XII.1915.

4. Vid.: Lily Litvak, Erotismo fin de siglo, op. cit., p. 3. Pensi's, per exemple, en la perversitat eròtica atribuïda a la dona en autors com Barbey d'Aurevilly, Wilde, D'Annunzio, Valle Inclán, o en artistes com Moreau, Klimt i Beardsley. Els estudis sobre les "desviacions" de la sexualitat s'havien posat alhora en boga per investigadors com Krafft-Ebing, Havelock, Ellis Sacher-Masoch o el mateix Freud. Vid.: E. Waldberger, Eros fin de siècle (París, 1956).
5. E. d'Ors, "La gràcia i el pecat del pintor Anglada", La Veu C., 22.V.1915.
6. Id., "Bourget i la psicologia", La Veu C., 22.III.1911.
7. Id., O.C.C., p. 702.
8. Id., "Pròleg", a Torment-Froment, de J.M. López-Picó (Barcelona, 1910), p. 15.
9. Id., "Les gràcies del Vuitcents: la Moda", La Veu C., 27.III.1912.
10. Id., O.C.C., p. 507.
11. Id., Oceanografia del tedi (Barcelona, 1948), pp. 127 i ss.
12. Id., "Fromentin", La Veu C., 12.VIII.1918.
13. Id., "Si la vida fós embriaguesa", La Veu C., 29.VII.1919.
14. Joaquim Ruyra, "El sentiment estètic...", op. cit., p. 673.
15. Josep Torras i Bages, O.C., IX, op. cit., pp. 459 i 466.
16. Ignasi Casanovas, "L'harmonia en l'art", op. cit., pp. 260-261.

17. E. d'Ors, O.C.C., p. 165.
18. Ibid., pp. 186-189.
19. Ibid., p. 577.
20. Ibid., p. 1245.
21. Id., "Habla Eugenio d'Ors", op. cit., p. 93.
22. Id., O.C.C., p. 455.
23. Ibid., pp. 324-325, 343 i 1336.
24. Id., "Miquel Angel a Terrassa", La Veu C., 25.III. 1911.
25. Id., O.C.C., pp. 613-614.
26. Josep Lleonart, "Presentació de Miquel Angel", Ciutat, 16: 5, 1911.
27. Alexandre Galf, "Introducció a l'Humanisme", Ciutat, 14: 9, 1911.
28. Jaume Brossa, Regeneracionisme..., op. cit., pp. 56-58 (text del 1907).
29. E. d'Ors, O.C.C., p. 297.
30. Ibid., p. 304.
31. Ibid., p. 305.
32. Ibid., p. 333.
33. Ibid., p. 422-423.
34. Ibid., p. 472.
35. Id., "Un manuscrit", La Veu C., 11.VII.1913.
36. Id., Glossari 1914, op. cit., pp. 75-82.

37. Id., per ex.: O.C.C., p. 1091.
38. Id., Glossari 1914, op. cit., pp. 86-87.
39. Id., "Defensa del Mediterrani en la Gran Guerra", op. cit., p. 4.
40. Id., Glossari 1916, op. cit., p. 20-21.
41. Pensi's en autors com Rusiñol, Coromines, Iglesias, Alomar, Brossa, Junyent,... Aquest descriu Barcelona com "... un poble de cartaginesos dominat pel mercantilisme", i postulava tot seguit, com D'Ors ho faria més tard: "Devem treballar per eixemplar cada dia el cercle dels que miren cap endavant, i devem fer néixer en tots els cors l'ardent desig de convertir Catalunya en una poble gran, fort, lliure, centre de comerç i d'indústria, al mateix temps que creador d'un art sublim que ho embelleixi tot, que herosegi el nostre passatge sobre la terra. Devem esforçar-nos en que Barcelona sigui una moderna Atenes, amb sos carrers embellits i sanejats, amb gimnàstics i banys públics per tot arreu, a on el cos i l'esperit puguin satisfer totes ses necessitats i puguin assolir tot son desenrotllament" (S. Junyent, "L'Art a Catalunya", Jov., 60: 239, 1901).
42. Vid.; J. Casassas, "El sector 'intel.lectual-professional' a Catalunya", Recerques, 8: 104, 1978.
43. Vid., per ex.: E. Prat de la Riba, propulsor de la llengua..., op. cit., pp. 122-123.
44. Vid.: J. Cots i Moner, "Joan Maragall i Francisco Giner", Serra d'Or, 11-12: 1961; E. Valentí, El primer modernismo..., op. cit., p. 339; J. Ll. Marfany, Aspectes del Modernisme (Barcelona, 1979), pp. 27-28.
45. Vid., per ex., el projecte exposat per Ortega y Gasset a "Pidiendo una biblioteca", El Imparcial, 21.II.1908. Per una visió de conjunt d'aquesta

- relació generacional, vid.: G. Díaz-Plaja, Estructura y sentido del novecentismo español, op. cit., pp. 137-141.
46. Josep Pijoan, La lluita per la cultura, op. cit., p. 53.
 47. E. d'Ors, O.C.C., p. 145.
 48. Id., "Cristalls fluids", La Veü C., 16.VII.1912.
 49. Id., "De la Sinceritat", La Veü C., 21.VI.1912; "Més sobre la sinceritat", La Veü C., 25 i 27.VI.1912.
 50. Id., "Més sobre la sinceritat", La Veü C., 28.VI.1912.
 51. Id., "Manon Lescaut", La Veü C., 9.VIII.1912.
 52. Id., s/t, Glos., La Veü C., 1.III.1913.
 53. Id., "Ètica de definicions", La Veü C., 14.VI.1913.
 54. Ibid. .
 55. Id., Glossari 1914, op. cit., pp. 136-138.
 56. Norbert Elias, La societé de cour (Paris, 1974).
 57. Vid.: Kennedy F. Roche, Rousseau, Stoic & Romantic (Londres, 1974), pp. 1-21.
 58. E. d'Ors, O.C.C., p. 1185. L'al.lusió a la "saviesa" de la literatura religiosa es fa també a "El Kempis", La Veü C., 1.II.1912 ("Fontana perennalment viva, dels Llibres Sants!...")
 59. Id., "De l'Amistat i del Diàleg", Glossari 1914, op. cit., p. 14
 60. Id., "Reflexió", La Veü C., 17.V.1915.
 61. Id., "Vida Senzilla", La Veü C., 16.VI.1915.

62. A la seva conferència "Art and Socialism", del 23. I.1884, William Morris ja digué: "¿Veurem nosaltres, els qui vivim ara al començament d'aquest final que extingirà el luxe i la pobresa, que funcionarà les classes alta, mitja i baixa en una sola classe, que viurà alegrement una vida senzilla i feliç?". William James, un altre autor predilecte d'Eugeni d'Ors, afirmà més tard que "El veritable heroïsmes està en la pobresa" (Valor moral de l'ascetisme i de la poesia; trad, cat. a Universitat Catalana, 1904). Per la banda del catolisme, és probable que la influència d'autors catalans com Miquel Costa i Llobera i Joaquim Ruyra, partidaris tant de la depuració poètica com vital, tingués el seu paper en les formulacions d'orsianes (Vid.: M. Costa i Llobera", Divagacions estètiques. La senzillesa", op. cit., pp. 154-155.
63. E. d'Ors, "La vida senzilla", El Día Gráfico, 23. V.1920.
64. J. Bofill i Mates, Prat de la Riba i la cultura catalana, op. cit., pp. 32-33.
65. Vid.: J. Casassas, Jaume Bofill i Mates..., op. cit., p. 72.
66. J. Casassas, Pròleg, dins Jaume Bofill i Mates, Prat de la Riba i la cultura catalana, op. cit., pp. 13-14.
67. Vid.: J.M. Tallada, "Les utopies comunistes", La Rev., 108: 50-52, 1920.
3. La norma moral de la intersubjectivitat: la "Civilitat"
1. Alan Yates, Una generació sense novel·la?, op. cit., p. 10.
2. Joan-Lluís Marfany, Aspectes del Modernisme, op. cit., p. 27.
3. E. d'Ors, "Crisis internacional", Cnya., 4: 153-155, 1903.

4. Id., O.C.C., p. 285.
5. Ibid., p. 801.
6. Vid., per ex., la seva poesia "Sa Majestat Satan", El Pobl., 50: 1, 1905.
7. Vid., si més no, el seu declarat rebuig de Huysmans, un dels més notoris exponents del "decadentisme", francès, a O.C.C., pp. 450-451.
8. Max Nordau, "Carta-Prólogo", El Mal del Siglo (Madrid, 1892) (Trad. de Conventionelle Lügen der Kultur Menschheit, publ. el 1883.)
9. Vid., també: Lily Litvak, "La idea de la decadencia en la crítica antimodernista en España (1888-1910)", Hispanic Review, 45: 397-412, 1977.
10. Vid.: Literaturas malsanas (Madrid, 1894).
11. Vid.: O.C., VI, op. cit.; el 1894, T.B. acusà els pintors simbolistes de "secta d'il·luminats" i de "fetitxistes" (p. 6-14), mentre que el 1896 escribia contra l'"art modernista" "... perquè entumeix els homes, portant-los a un horitzó espiritual d'indeterminació i de dubte" (p. 67).
12. Vid.: Eduard Valentí, El primer modernismo..., op. cit., pp. 186-187.
13. Sebastià Junyent, "L'art i la moda (II)", op. cit., p. 140.
14. Id., "Xurriaques", Jov., 111: 204, 1902.
15. Id., "Saló Parés", La Renaixença, 6.IV.1905.
16. Vid., J. Deleito, "¿Qué es el modernismo?", Gente Vieja, 30.IV.1902.
17. Ramiro de Maeztu, "Poesia modernista", Los Lunes del Imparcial, 14.X.1901.

18. Vid.: Lily Litvak, Erotismo fin de siglo, op. cit., pp. 150 i ss.
19. J. Torras i Bages, O.C., IX, op. cit., p. 439.
20. J. Maragall, O.C., I, op. cit., p. 1083.
21. E. d'Ors, O.C.C., p. 294.
22. Ibid., p. 711.
23. Ibid., pp. 715 i 967-968. Del mateix autor, vid. també: "Offenbach", La Veu C., 3.VIII.1911, i "Hebbel", La Veu C., 14.V.1913. Menéndez y Pelayo sostingué aquesta mateixa creença al voltant de Rousseau, de qui escriu, en una obra ben coneguda d'Eugeni d'Ors, que és "... un misántropo incorregible y severo" (Historia de las ideas estéticas en España, op. cit., vol II, p. 636).
24. E. d'Ors, O.C.C., pp. 724-733 i 1176.
25. Id., "Els problemes sentimentals d'un home del Noucents (VII)", La Veu C., 5.IV.1912. Vid., així mateix, els al·legats antisentimentalistes d'altres noucentistes com Josep Farran i Mayoral, "Les idees sentimentals", Estil, 15: 17-18, 1907, i Martí Casanovas, "Notes marginals. El sentiment", La Rev., 33: 89, 1917.
26. E. d'Ors, O.C.C., p. 243.
27. Ibid., p. 527-529.
28. E. d'Ors, "Pròleg" a La Muntanya d'Ametistes", de Jaume Bofill i Mates ("Guerau de Liost") (Barcelona, 1908), pp. 5-11.
29. Id., "Les tenebres de la vegetació", La Veu C., 17.V.1911.
30. Id., "Les gràcies del Vuitcents: La Medicina", La Veu C., 26.III.1912.

31. Id., O.C.C., pp. 1285-1286.
32. Gabriel Alomar, El futurisme, op. cit., p. 21.
33. Vid.: H. Bérenger, L'aristocratie intellectuelle (Barís, 1895), p. 3.
34. Vid. el Baudelaire més "antinaturalista" en els seus texts: "Le public modern et la photographie", Curiosités esthétiques, op. cit., pp. 254-267, i "Conseils aux jeunes Littérateurs", L'Art Romantique, op. cit., pp. 277-290.
35. E. d'Ors, O.C.C., p. 44.
36. Ibid., pp. 598-599. Vid. també, pp. 698-699.
37. Ibid., p. 883.
38. Ibid., p. 1157.
39. Loc. cit. .
40. Id., "Els problemes sentimentals d'un home del Noucents (III)", La Veu C., 8.III.1912.
41. Gabriel Alomar, El futurisme, op. cit., pp. 74 i 91.
42. E. d'Ors, O.C.C., p. 404.
43. Id., "De l'Amistat i del Diàleg", Glossari 1914, op. cit., p. 21.
44. Id., "Diàleg sobre la manera d'anar al teatre", La Veu C., 19.IV.1913.
45. Id., "L'home que té un Constable", La Veu C., 3.VII.1913. Vid. també O.C.C., pp. 1032-1033; "Defícies", La Veu C., 1.VII.1911; "Capítol dels Perfums", La Veu C., 18.III.1912; "L'ermilla", La Veu C., 18.VII.1913; Glossari 1916, op. cit., p. 35; "Walt Whitman", La Veu C., 14.I.1918; i "Richelieu", La Veu C., 3.VII.1918.

46. Josep Farran i Mayoral, "Les idees sentimentals", op. cit., p. 18.
47. Josep Carner, "La dignitat literària", La Veu C., 3.VI.1913.
48. Ibidem.
49. Pere Corominas, Revisió dels valors del segle diuou, O.C., op. cit., p. 1071.
50. E. d'Ors, O.C.C., p. 395.
51. Ibid., pp. 872-873 i 954-955. Del mateix autor: Lletres a Tina, op. cit., p. 355, i "Brummel", La Veu C., 20.XII.1918.
52. Id., "El dandy mutilat", La Veu C., 8.I.1915.
53. Id., "El refinat", La Veu C., 6.I.1913.
54. Id., La filosofia del hombre que trabaja..., op. cit., pp. 130-131.
55. Id., "Horaci Walpole", La Veu C., 5.III.1918.
56. Vid.: H. Hinterhäuser, Fin de siglo. Figuras y mitos (Madrid, 1980), pp. 67-79, i R.L. Williams, The horror of life (Chicago, 1981).
57. Enric Prat de la Riba, propulsor..., op. cit., pp. 50-51.
58. E. d'Ors, O.C.C., pp. 979-980 i 994-995.
59. Ibid., pp. 150-151, dins la sèrie de glosses "Doctrina de Solidaritat" (maig del 1906).
60. Ibid., pp. 394-398 i 885.
61. Ibid., p. 1153.
62. Ibid., p. 1150.

63. Conferències recollides al volum del 1911 de la Revista Anyal del C.A.D.C.I..
64. E. d'Ors, "Ço que resta", La Veu C., 18.XI.1912, i "El cop de puny de l'home sol", La Veu C., 8.V.1913.
65. Id., O.C.C., p. 183.
66. Id., "Reportatge de Xènius, La dolça vida civil", El Pobl., 30.XII.1905.
67. Id., O.C.C., pp. 147-148 i 1118.
68. Ibid., p. 706 i 1203-1204.
69. Ibid., pp. 757 i 1020.
70. Ibid., p. 1134.
71. Ibid., p. 185.
72. Ibid., p. 147.
73. Id., "Oració de l'Institut", op.cit., p. 6.
74. Vid. Ernst Robert Curtius, "L'idée française de civilisation", Essais sur la France (París, 1932). pp. 13-64.
75. E. d'Ors, O.C.C., p. 580.
76. Vid. les cartes del 16.VI.1904, 5.VI.1907 i 15.III.1910 (Arxiu Maragall).
77. E. d'Ors, "Reportatge de Xènius. És la França!", El Pobl., 4.XI.1905.
78. Id., "La França nova que és la vella França", La Veu C., 7.X.1913. També: "En la mort de Leon Dierx", La Veu C., 14.VI.1912; "Un ver francès", La Veu C., 13.VIII.1915, i "La Fontaine", La Veu C., 6 i 7.VI.1918. Sobre les influències franceses a Espanya, vid.: Hans Juretschke, España ante Francia (Madrid,

- 1940) (pel que fa a D'Ors, vid.: pp. 194-208).
79. E. d'Ors, "Fragments de la 'Metafísica de la Inquietud'", op. cit., p. 10.
80. Id., "Reportatge de Xènius. L'alegre comerç", El Pobl., 19.VIII.1905.
81. Id., O.C.C., pp. 265, 366-367 i 835.
82. Id., Glossari 1911, op. cit., p. 24; també: "Les tardes del Saló Grandos", La Veu C., 8.XI.1912.
83. Id., "Vària", La Veu C., 1.VIII,1911.
84. Id., "L'heroi somrient", La Veu C., 3.IX.1917.
85. Vid., per ex.: J. Pijoan, La lluita per la cultura, op. cit., pp. 54-55; E. Homs, "Paraules amigues als joves negociants", Revista Anyal del C.A.D.C.I., 45-59, 1911; R. Rucabado, "Què és la Cultura?", Revista Anyal del C.A.D.C.I., 14-29, 1911; J. Farran i Mayoral "La 'Ifigènia' a l'Auditorium", Cnya., 330: 136-137, 1914; i J. Bofill i Mates, "El Nacionalisme i Barcelona", La Veu C., 25.III.1917.
86. E. Prat de la Riba, propulsor..., op. cit., p. 136.
87. J. Torras i Bages, O.C., VI, op. cit., pp. 232-233; O.C., IX, op. cit., p. 435; La Tradició Catalana, op. cit., pp. 61-65.
88. E. d'Ors, O.C.C., pp. 619 i 1002.
89. Id., "William James", La Veu C., 22.I.1918; Aprendizaje y Heroismo, op. cit., pp. 36-38.
90. Id., Glossari 1916, op. cit., pp. 154-155; "Litúrgia", La Veu C., 8, 13 i 14.VII.1915.
91. Id., "Els fills", Ciutat, 6: 2, 1910.
92. J. Ortega y Gasset, "Renan", O.C., I, op. cit., p. 463.

93. E. d'Ors, "Els problemes sentimentals d'un home del Noucents". IV", op. cit.
94. Id., "Psicologia", La Veu C., 21.X.1913.
4. L'arquetip ètic col·lectiu: la "Santa Continuitat"
1. Vid.: L. Litvak, A Dream of Archadia (Texas, 1975), pp. 9 i 27 i ss.
 2. E. d'Ors, O.C.C., pp. 1488-1493.
 3. Id., "L'amador de la imatgeria popular (II)", La Veu C., 5.IX.1912.
 4. Id., "L'aprenent", La Veu C., 3.III.1913.
 5. Id., "El bon ceramista", La Veu C., 23.I.1913.
 6. Id., Glossari 1916, op. cit., pp. 6-12.
 7. Id., "Consolacions per la era nova", La Veu C., 18.XII.1919.
 8. Id., El nou Prometeu encadenat (Barcelona, 1980), p. 35 (text del 1920).
 9. Joaquim Torres-García, Escrits sobre Art, op. cit., p. 115.
 10. Josep Carner, "La dignitat literària", op. cit.
 11. J. Torrens i Bages, "La poesia de la vida", O.C., VI, op. cit., pp. 209 i ss.
 12. Sebastià Junyent, "L'art i la moda (II)", op. cit., p. 140.
 13. Ibid., p. 141.
 14. E. d'Ors, O.C.C., p. 353.
 15. Ibid., pp. 1376-1377.

16. Ibid., p. 1516.
17. Id., Lletres a Tina, op. cit., pp. 304-307.
18. Id., "La voluptat de pensar", La Veü C., 14.XI. 1911.
19. Id., "La Història i la Història^(s) de la Cultura", Quad., 1: 99-109, 1918.
20. Ibidem., p. 100. Vid. també: "Sobre el concepte de 'Cultura'", Quad., 3: 1-4, 1915.
21. Id., "Ciència i Cultura", Quad., 3: 177, 1918.
22. José Ortega y Gasset, "Sobre los estudios clásicos", O.C., I, op. cit., pp. 64-65, i "Asamblea para el progreso de las ciencias", El Imparcial, 27.VII i 10.VIII.1908.
23. E. d'Ors, O.C.C., p. 153.
24. Ibid., p. 746-747.
25. Ibid., p. 877.
26. Ibid., p. 1529.
27. Ibid., pp. 909 i 927.
28. Ibid., p. 1057-1058 i 1534.
29. Ibid., pp. 1184-1185. Vid. també el "Glossari" (s/t), a La Veü C., del 11.VIII.1911.
30. Id., Lletres a Tina, op. cit., pp. 255 i 288-310.
31. Id., "Concert", La Veü C., 25.V.1915, i "Byron", La Veü C., 10.VIII.1918.
32. Id., "Lavoisier", La Veü C., 26.I.1918.
33. Martí Casanovas, "L'escultura catalana. III", op. cit., p. 13.

34. Cnya., 335 (abril 1914).
35. Jaume Bofill i Mates, Prat de la Riba i la cultura catalana, op. cit., pp. 115-116.
36. Joan Crexells, "Divagacions sobre l'esperit germànic", La Rev., 169-174: 249-250, 1922.
37. Vid., per ex., el convençut "nordicisme" de Jeroni Zanné en els seus: "Meridionals i septentrionals", Jov., 57: 207-209, 1901; "Llatínisme", El Pobl., 129: 1, 1906, i "Sobre el llatínisme", El Pobl., 153: 3, 1906.
38. Vid. els precedents provençals del llatínisme català a: Lily Litvak, "Latinos y anglosajones. Una polémica de la España de fin de siglo", Revista Internacional de Sociologia, 15-16: 29-62, 1975. També: A. Chanoine, Histoire critique de la Renaissance méridionale au XIXe. siècle (Avinyó, 1907), i R. Barthe, L'Idée latine (Toulouse, 1950).
39. Vid., les influents obres originals: Edmond Demolins, En quoi consiste la supériorité des anglosaxons (París, 1897) (trad. cast: Madrid, 1899), i Léon Bazalgette, L'Avenir Latin (París, 1900) (trad. cast.: Madrid, 1904). Vid. l'estudi: R. Lelièvre, "L'idée latine à la fin du dixneuvième siècle", Actes du IV Congrès de l'Association Internationale de Littérature Comparée, vol. I, pp. 150-157 (Fribourg, 1964).
40. E. Prat de la Riba, La Nacionalitat Catalana, op. cit., p. 93, i Prat de la Riba, propulsor..., op. cit., p. 39.
41. El panllatinisme castellà abastà autors de signe tan divers com Menéndez y Pelayo, Cànovas, Castellar, Valera, "Clarín",... i el grup de literats "modernistas" al voltant de les revistes Renacimiento Latino (1905) i Revista Latina (1907). La contraposició del llatí i el germànic té el seu estertor castellà a Meditacions del Quijote (Madrid, 1914), d'Ortega y Gasset.

42. Vid.: J. Torras i Bages, O.C., IX, op. cit., p. 442; i E. Valentí, El primer modernismo..., op. cit., pp. 261 i ss.
43. E. d'Ors, "Déu Salvi la nostra Tarragona", La Veü C., 25.VI.1911.
44. Id., Discurs en el Dia de la Llengua Catalana, 1. I.1919 (transcrit a La Veü C., 2.I.1919).
45. Id., O.C.C., p. 956 i 1031.
46. Id., La Ben Pl., op. cit., pp. 154 i ss.
47. Id., "Fragments de la 'Metafísica de la Inquietud'", op. cit., p. 10.
48. Id., "Extensió de les ^(r)enseyances especulatives", op. cit., p. 120.
49. Id., "Fragments...", op. cit., p. 41.
50. Id., O.C.C., p. 1387.
51. Id., "Set glosses de Filosofia. VI", La Veü C., 8.IV.1911.
52. Id., "Com si fós Quaresma", La Veü C., 21.IV.1911.
53. Op. cit., p. 4.
54. Op. cit., p. 157.
55. Id., O.C.C., pp. 767-768 i 1259-1260; "Las palabras imperiales", op. cit., p. 101; Glos. (s/t), La Veü C., 2.I.1913.
56. Id., La Ben Pl., op. cit., p. 111.
57. Id., "De l'Unamuno considerat com un home que té raó", La Veü C., 28.VII.1911.
58. Josep Pijoan, La lluita per la cultura, op. cit. pp. 56-58.

59. E. d'Ors, "De l'Unamuno...", op. cit.
60. És interessant el canvi registrat per Torras i Bages, deixeble de Llorens i Barba, des d'un text prou fidel al pensament del mestre com "Doctrina sobre la direcció al ideal de la ciència" (La Ciència Catòlica, 30.V.1883) fins a un altre prou diferent com La Tradició Catalana (1892), en el que ja es parla de "pensament nacional". Vid. també: E. Prat de la Riba, Enric Prat de la Riba, propulsor..., op. cit., p. 36 (text del 1897).
61. Vid.: La Veu C., juliol-agost del 1912.
62. Vid.: J. Ortega y Gasset, "Sobre una apologia de la inexactitud", Faro, 20.IX.1908.
63. Spencer és un dels autors més citats en les publicacions catalanistes d'entresegles. Sense aquesta influència no s'explicaria l'etnicisme dominant en la teorització política i cultural de Prat de la Riba i de diferents autors que hi concorrien: Ors mateix, Bofill, Corominas, Perès i, més tard, Tomàs Carreras i Artau, fundador dels "Arxius d'Et-nografia i Folklore" a la Universitat de Barcelona.
64. Vid., especialment: Les lois psychologiques de l'évo-lution des peuples (París, 1894), de Gustave Le Bon, obra de particular influència arreu i en la que es defensa la "constitució mental" característica de cada raça.
65. Vid. a Le jardin de Bérénice (el model en què s'ins-pirà D'Ors per a la seva La Ben Pl.), de Maurice Barrès (Op. cit.), l'advocació a l'"instinct du peuple" (p. 15), la "sagesse inconscient" (p. 171), l'"Inconscient" (p. 183), l'"âme populaire" (p. 201),...
66. E. d'Ors, La Ben Pl., op. cit., pp. 36-37.
67. Ibid., loc. cit. .
68. Ibid., pp. 60 i 122.

69. Ibíd., p. 81.
70. Ibíd., p. 122.
71. Ibíd., pp. 53 i 130.
72. Id., "Carta als Reis", La Renaixensa, 6.I.1900.
73. Id., "A Madona Blanca Maria", Pèl & Ploma, 79 (agost 1901).
74. Id., "Estrangeres", El Pobl., 15.IV.1905.
75. Id., O.C.C., pp. 96 i ss.
76. Id., "Dones de França", La Veü C., 4.VI.1915. Vid., també: "La dona de la rue de Rennes", La Veü C., 28, 29 i 30.X.1915.
77. Id., Glos.(s/t), La Veü C., 1.VIII.1913.
78. Id., "Maria", La Veü C., 5.II.1919.
79. Id., O.C.C., pp. 1179-1182.
80. Vid.: L. Litvak, Erotismo fin de siglo, op. cit., pp. 63 i ss., i H. Hinterhäuser, Fin de siglo. Figuras i mitos, op. cit., pp. 117 i ss.
81. E. d'Ors, "Introducció al Cicle de Conferències d'Educació Civil", op. cit., p. 8.
82. Id., La Ben Pl., op. cit., pp. 56-57: Vid. també: Antoni Comas, "Maragall i 'La Ben Plantada'", Assaigs sobre literatura catalana (Barcelona, 1968), pp. 188-195.
83. M. Barrès, Le Jardin de Bérénice, op. cit., p. 184.
84. Vid.: L'Av., 31.I.1893, on és citat en un article de Jaume Brossa; J. Maragall, "La energia nacional", O.C., II, op. cit., pp. 532-535 (text del 1897), entre d'altres. L'any mateix de La Ben Pl., La Veü C.

publicà una traducció, en els mesos de primavera i part de l'estiu, del barresià Greco, ou le secret de Tolède. En un altre context, Ortega y Gasset tractà d'aquest autor (O.C., vol. I, op. cit., pp. 468 i ss.), en el temps de D'Ors es lamentava -era el 1910- que Le Jardin de Bérénice no estigués encara traduït (O.C.C., p. 1272); val a dir, però, que Barrès, en l'ambient madrileny, ja era de la coneixença, a principis de segle, dels literats simbolistes.

85. J. Zanné, en els seus Assaigs estètics (poesia; Barcelona, 1905), ens presenta la dona com a "Blanca madona", "Blanca senyora",... i d'altres imatges d'encuny preraphaelita.
86. "I a vosaltres mateixos, alguna vegada -hi escriu Maragall anticipant-se a La Ben Pl.- ,algun rostre de dona us haurà il·luminat tot un paisatge revelant-vos un nou sentit de les muntanyes, dels boscos i dels rius que corren; i la claror dels seus ulls us haurà semblat la mateixa del cel del seu país, però viventa. I al contrari, jo sé un enamorat que quan anava a la terra de l'aimada, només de contemplar el color dels camps i l'aire i el posat dels arbres, i de sentir la fragància de la terra, se li representava la figura d'ella en tal manera que tot eternit començava a parlar-li com si ja la tinguéss al davant" (O.C., I, op. cit., p. 682).
87. E. d'Ors, "La Victòria de la Paraula sobre la Mort", El Pobl., 7.IV.1912.
88. Vid.: H. Hinterhäuser, Fin de siglo..., op. cit., p. 12 i ss.
89. Vid.: C.G. Jung, "On the relation of Analytical Psychology to Poetic Art", Contributions to Analytical Psychology (Londres, 1928), un text ben esclaridor per a la comprensió de la simbologia noucentista.
90. Vid.: Antoni Jutglar, Història crítica de la burgesia a Catalunya (Barcelona, 1972), p. 299.

91. E. d'Ors, Gaz., El Pobl., 6: 3, 1904.
92. Id., O.C.C., pp. 168-169, 288-289, 365-366, 516-517 i 737; també: "El residu de la mesura de la ciència per l'acció", op. cit., pp. 134-135 (text del 1908).
93. Id., "Reportatge de Xènius. Mitologia", El Pobl. 2.IX.1905; també: La muerte de Isidro Nonell, op. cit., p. 10.
94. Id., O.C.C., p. 1333.
95. G. Le Bon, Psychologie des foules, op. cit., p. 56.
96. E. d'Ors, Glossari 1914, op. cit., p. 161.
97. E. Prat de la Riba, La Nacionalitat Catalana, op. cit., p. 85 (text originari del 1897).
98. Id., Prat de la Riba, propulsor..., op. cit., p. 141.
99. Vid.: J.Ll. Marfany, "Reflexions sobre Modernisme i Noucentisme", op. cit., p. 64; A. Yates, Una generació sense novel·la?, op. cit., pp. 113-114, i J. Castellanos, "Les Multituds: en el centre mateix de la narrativa modernista", dins R. Casellas, Les Multituds (Barcelona, 1978),
100. E. d'Ors, O.C.C., p. 650 (text del 1908), 1024, 1051, 1065, 1186-1199, 1346 i 1392.
101. Ibid., pp. 1198-1199 i 1276.
102. Ibid., pp. 1349-1350 i 1392.
103. Ibid., p. 1350.
104. Id., La Ben Pl., op. cit., p. 156. Ibid., molt especialment, pp. 161-162, l'"Epíleg" adreçat a l'"Home del Poble": "...Remem, Nando, remem."
105. Id., "Les gràcies del Vuitcents: la Història", La Veu C., 25.III.1912.

106. Id., "El definitiu", La Veu C., 2.VII.1915.
107. Enric Prat de la Riba, "La Santa Continuación", en el volum col·lectiu El ideal y la actividad de la juventud catalana en el momento presente, La Cat., 170-171: 30, 1911.
108. Eladi Homs, "La pedagogia de la Santa Continuació", Cnya., 294: 280-282, 1913.
109. Josep Carner, "Un deure català. Fer tradició per als venidors", La Veu C., 24.IX.1917.
110. J. Torras i Bages, La Tradició Catalana, op. cit. p. 19.
111. Id., "Introducción" a H. Taine, El Régimen Moderno, J.T. i B., O.C., IX, op. cit., p. 497.
112. Id., "L'Ernest Renan i Pompeu Gener", La Veu C., 11.XII.1892 (reproduït a O.C., op. cit., pp. 584 i ss.), ens en dona una bona mostra.
113. Vid.: E. Valentí, El primer modernismo..., op. cit., pp. 161 i 259-260.
114. Vid., pel que fa a la influència sobre Catalunya: Josep Massot i Muntaner, L'Església catalana al segle XX (Barcelona, 1975), p. 18. Així, per exemple, el 1880 es creava la Pontificia Academia Romana de Santo Tomás de Aquino, i el 1882 es començà a editar-la igualment tomista La Ciencia Catolica. D'aquest ambient participaren Torras i Bages i altres futurs clergues catalanistes, com Collell, Morgades, Vives i Tutó, Verdaguer, ... Els lul·lians, encapçalats per Salvador Bové i Joan Avinyó, fundaren, per la seva banda, la Revista Lul·liana (1901) i l'Acadèmia Catalana d'Estudis Filosòfics (1906), de la que formaren part Joan Maragall, Josep Pijoan i Raimon d'Abadal, entre d'altres.
115. Vid.: Vicente Cacho Viu, "Catalanismo y catolicismo en el ambiente intelectual finisecular", II Semana

de Historia Eclesiástica de España contemporánea (Real Monasterio del Escorial, 1978); E. Valentí, El primer modernismo..., op. cit., pp. 84 i ss.; J. Casassas, Jaume Bofill i Mates..., op. cit., pp. 12 i ss.; i J. Massot, L'Església catalana..., op. cit., pp. 194-197.

116. Vid., J. Casassas, ibíd., p. 57 i 70.
117. Per exemple, Prat de la Riba, Verdaguer i Callís, Duran i Ventosa, Cambó, Casellas, Manuel de Montoliu, Ruyra, els germans Llimona, Gaudí, Maragall,...
118. Vid.: J. Casassas, ibíd., pp. 48 i ss.
119. Citat per V. Cacho Viu, "Catal^anisme y catolicismo...", op. cit.
120. Vid. la referència a "L'esperit cristià en la pintura del Renaixement", La Veu C., 1.VI.1911.
121. A. Galí, "El Doctor Torras i Bages, pedagog", Quad., 3: 250-263, 1916.
122. R. Benet, "Acerca de la VI Exposición Internacional", Cña., 197: 436, 1911.
123. E. Homs, "La gloriosa España latente", Cña., 190: 323, 1911.
124. E. d'Ors, Glossari 1916, op. cit., p. 23.
125. Id., "El renovamiento de la tradición intelectual catalana", op. cit., pp. 2-3.
126. Id., "La cara del segle", op. cit., p. 302; "Glosa cristiana", La Veu C., 1.I.1912; "Glosa pagana", La Veu C., 2.II.1912; "El canvi", La Veu C., 3.XII.1912.
127. Id., "Per a la reconstrucció de la Ciutat", El Pobl., 44: 7, 1905.

128. Vid.: J.L. Aranguren, La filosofia de Eugenio d'Ors, op. cit., pp. 209-211. Vid. també els volums col. lectius: Tributo a Menéndez y Pelayo, La Cat., 100: 1909; i Cña., 242: 1912. També: A. Rubió i Lluch, "En Menéndez y Pelayo i Catalunya", Cnya., n°s. 332, 333, 334 i 337: 1914.
129. Ja s'han vist les al.lusions a la verge Maria. Vid. també, per ex.: "La senyal de Jesús", El Pobl., 24: 1, 1905.
130. Vid. el deturat estudi sobre els noucentistes i el catolicisme torresbagià a J. Casassas, "La configuració del sector 'intel.lectual-professional'a la Catalunya de la Restauració (a propòsit de Jaume Bofill i Mates)", op. cit., p. 117 i ss., i Jaume Bofill i Mates..., op. cit., pp. 53 i 78. Vid., ahora: J. Castellanos, "Josep Pijoan i els orígens del Noucentisme", Els Marges, 14: 48, 1979.
131. El supost mutu de clergues i seglars es feu ben patent, com en tantes altres ocasions, a propòsit de la celebració del I Congrés d'Art Cristià a Catalunya, el 1913. (Vid.: M. Casanovas, "El primer Congrés d'Art Cristià a Catalunya", Cnya., 314: 598-600, 1913). "Serem defensors del sentit Tradicional del Catalanisme, de l'Art Cristià, de la Fe, de la Serenitat i del Treball seguit i sense defalliment", es proclamava, altrament, en aquella plataforma col.lectiva que fou la revista Catalunya (1913-1914), dirigida per Josep Carner.

Segona part: II. La política "Imperialista"

1. Una classe dins d'una altra: la "Minoria" intel.lectual
1. E. d'Ors, O.C.C., p. 639.
2. Id., La Veu C., 3.V.1913.
3. Id., "Oració de l'Institut", op. cit., p. 6.
4. Id., O.C.C., p. 424.

5. Ibíd., p. 207.
6. Ibíd., p. 780.
7. Ibíd., pp. 1083-1084.
8. Id., "El món interior", La Veu C., 16.V.1911.
9. Id., O.C.C., pp. 446-447. Vid. també p. 780.
10. Ibíd., pp. 469-470 i 473. Vid. també, Lletres a Tina, op. cit., p. 262.
11. Ibíd., p. 511.
12. Ibíd., p. 1101. Vid. alhora, J.L. Aranguren, La filosofia de Eugenio d'Ors, op. cit., p. 207.
13. A.Galí, "L'Escola i la vida en la formació integral de l'home", Revista Anyal del C.A.D.C.I., 1: 68-69, 1911.
14. E. d'Ors, "Xeni", La Veu C., l.VII.1913.
15. Joaquim Molas, "El Modernisme i les seves tensions", Serra d'Or, 135: 52, 1970.
16. L'assimilació no fou, però, una plena identificació, especialment dels intel·lectuals respecte de la burgesia. Així, tal com observa Molas (Ibíd.), els noucentistes formats encara en l'ambient modernista, no s'integraren al nou ordre industrial amb la facilitat amb què ^{no}feren després, per exemple, els Crexells, Plana, D'Olwer, Valls i Taberner, els Soldevila, etc. . Recordem, si més no, la "fugida" dels Pijoan, Carner, D'Ors, Puig i Ferrerter...
17. Jaume Vicens i Vives, Industrials i polítics del segle XIX (Barcelona, 1961), pp. 130-131. Vicens veu en l'entesa entre la Renaixença i la societat burgesa de la Restauració borbònica la preparació del "miracle de 1901", en ocasió de la fundació de la Lliga Regionalista (Ibíd., pp. 204-205).

18. Vid.: J. Casassas, "La configuració...", op. cit., pp. 103-109, i Jaume Bofill i Mates..., op. cit., p. 34.
19. I. Molas, Lliga Catalana, vol. I (Barcelona, 1971), p. 100.
20. Vid.: J.Ll. Marfany, Aspectes del Modernisme, op. cit., p. 21. També: Juan Marichal, "La 'generación de los intelectuales' y la política (1907-1914)", Las crisis de fin de siglo: ideología y literatura (Barcelona, 1975), pp. 25-41.
21. E. d'Ors, "Una institució", La Veu C., 3.XII.1912, i "El canvi", La Veu C., 4.XII.1912.
22. Id., O.C.C., pp. 134-135, 865 i 1526-1527.
23. Vid., per ex.: J. Folch i Torres, "A propòsit de l'Almanac", La Veu C., 23.II.1911.
24. Id., "Introducció al cicle de Conferències d'Educació Civil", op. cit., pp. 9-10.
25. Eduard Valentí, Els clàssics..., op. cit., p. 65.
26. Josep Pijoan, "Montecassino", La Veu C., 25.II.1904 (reproduït a La lluita per la cultura, op. cit., pp. 25-29). El deler operatiu de Pijoan es veié ben aviat, sobretot en la seva fructífera aportació dins la Junta de Museus de l'ajuntament de Barcelona, i, poc més tard, en la fundació, amb el suport de Prat de la Riba, de l'IEC (1907).
27. J. Maragall, carta a Pere Corominas, 12.VII.1907. Reproduïda a O.C., I, op. cit., pp. 958-959.
28. E. d'Ors, "De les reials jornades", op. cit., Vid. també: "Escola", La Veu C., 25.III.1913.
29. Id., O.C.C., p. 1240.
30. Ibid., p. 1334. Vid. també, p. 1377.

31. Id., "Oració de l'Institut", op. cit., p. 7.
32. Id., "L'Amistat i el Diàleg", op. cit., p. 20.
Vid., així mateix, les precursorres "Notes sobre el Diàleg", a La Veu C., 19, 20 i 21.V.1913.
33. Id., "Eckermann", La Veu C., 15.V.1918.
34. E. Prat de la Riba, "Memòria del President en la creació de dues noves seccions de l'Institut d'Estudis Catalans", La Veu C., 2.IV.1911 (reproduït dins Enric Prat de la Riba, propulsor de la cultura..., op. cit., pp. 123-126).
35. A. Galí, "Del Curs Miquel Angel", op. cit., p. 3.
36. El publicista Enric Bergnes de las Casas (1801-1879) el cità diverses vegades a la seva col·lecció literària de La Abeja; més modernament, però, fou al·ludit per Pompeu Gener a la revista Joventut, l'any 1901, i -amb elogis al seu conservadorisme polític- per Joan Maragall, al Diario de Barcelona d'aquella mateixa data (vid., O.C., II, op. cit., p. 619 i ss).
37. E. d'Ors, O.C.C., p. 1167.
38. Id., "Els camins de l'Heroic", La Veu C., 28.X.1912, i "Les fonts de l'Heroic", La Veu C., 1.XI.1912.
39. Id., "El Cabdill", Auba, 5-6: 1902.
40. Citat per Enric Jardí, Eugeni d'Ors. Vida i obra. (Barcelona, 1967), p. 36. Totes les prospeccions per a localitzar aquest pressumpte treball -entorn, inclussiu, la família D'Ors- han resultat infructíferes.
41. E. d'Ors, O.C.C., p. 1244.
42. Les glosses Flos Sophorum fóren publicades a La Veu C. entre el 12.VIII.1912 i el 7.X.1912.
43. E. d'Ors, "Alfau", La Veu C., 22.II.1913.

44. Id., Glos., s/t, La Veu C., 17.III.1913.
45. Id., "Joaquim Pena", La Veu C., 4.VI.1913. També: "El col.laborador", La Veu C., 6.II.1913.
46. Id., La Veu C., 29.IX.1917.
47. Id., "La vida a l' encant", La Veu C., 13.XI.1918; "El conqueridor", La Veu C., 16.XI.1918, i "Encara una volta!", La Veu C., 22.II.1919.
48. "Grandeza y servidumbre..." és inspirat -i en el títol, plagiat- en Servitude et grandeur militaires, publicat el 1835 pel militar i escriptor Alfred de Vigny. A la seva Historia de las Ideas Estéticas en España, Menéndez y Pelayo declara la narració de Vigny "la obra maestra" (op. cit., vol. II, p. 795). Vers la fi de segle, la "Ligue des Patriotes" i el boulangisme francès conrearen el tòpic de la virtut castrense de la "Intel.ligència": Lemaître, Maurras, Déroulède, Barrès... Vid., d'aquest darrer, L'Appel au Soldat (París, 1900).
49. E. d'Ors, "Aprendizaje y Heroismo", op. cit., pp. 49-50.
50. Joan-Lluís Marfany, Aspectes del Modernisme, op. cit., pp. 23 i 166.
51. E. d'Ors, "Els camins de l'heroic", La Veu C., 28. X.1912.
52. Josep Carner, "L'èxit i la immortalitat", op. cit., p. 322.
53. Ibid., pp. 322-323.
54. Jaume Bofill i Mates, "Notes preliminars a 'La Muntanya d'Ametistes'", op. cit., p. 109 (text del 1908).
55. Josep Pijoan, La lluita per la cultura, op. cit. p. 73 (text del 1906).

56. Enric Prat de la Riba, La Nacionalitat Catalana, op. cit., p. 21.
57. E. d'Ors, O.C.C., pp. 424-425.
58. Ibid., p. 551.
59. Id., Glossari 1911, op. cit., pp. 11, 14-15 i 20-21.
60. Id., "De les baixes passions dels mediocres", La Veu C., 16.IV.1912.
61. Id., "Sobre la classe social dels homes d'esperit", La Veu C., 13.IX.1913.
62. Id., "Les castes", La Veu C., 10.VIII.1912.
63. Vid., Annex nº 1.
64. Gabriel Alomar, El Futurisme, op. cit., p. 91.
65. Ernest Vendrell, "La influència moral de les minories intel·ligents", Pèl & Ploma, 83: 200-204, 1901.
66. Joan Bardina fundà, el 1911, la Institució Pedagògica Spencer. L'any 1907, en el pròleg a la traducció castellana de El Anticristo, de Nietzsche, Pompeu Gener féu també una decidida defensa del paper de les "Èlites" en l'organització social.
67. Vid.: J. Casassas, Jaume Bofill i Mates..., op. cit., pp. 36-37.

2. Un nou despotisme il·lustrat: la quimera de la "Ciutat"

1. E. d'Ors, O.C.C., pp. 211 i 1418.
2. Ibid., p. 1441.
3. Ibid., pp. 1524-1525. Vid. també, i per ex.: "Els bebés negres", La Veu C., 5.I.1912.
4. Ibid., p. 1524.

5. Id., carta a J. Maragall, Munic, 15.III.1910 (Arxiu Maragall).
6. Id., O.C.C., pp. 383-384.
7. Ibid., p. 384.
8. Ibid., pp. 1205-1206 i 1244. Vid. també: "Introducció al Cicle de Conferències d'Educació Civil", op. cit., pp. 7-11.
9. Id., La Ben Pl., op. cit., p. 107.
10. Joaquim Folch i Torras, "Algo de lo que pasó", La Cat., 99: 523-524, 1909.
11. E. Prat de la Riba, "El radicalismo", La Cat., 104: 602, 1909.
12. Vid.: Josep Benet, Maragall i la Setmana Tràgica (Barcelona, 1975).
13. J. Pijoan, La lluita per la cultura, op. cit., pp. 112-113 (text del 1910).
14. Vid.: Jordi Casassas, Jaume Bofill i Mates, op. cit., pp. 115-116.
15. Vid., Zeev Sternhell, La droite révolutionnaire (1885-1914). Les origines françaises du fascisme (Paris, 1978), pp. 70 i ss.
16. E. d'Ors, O.C.C., p. 1082.
17. Ibid., p. 1422.
18. Ibid., p. 1430.
19. Id., "Les originalitats de cultura", La Veu C., 13.III.1913.
20. Id., "Parlament en la inauguració de la Biblioteca Popular de Figueres", La Veu C., 24.XII.1918.

21. Id., "Un element", La Veu C., 14.VI.1915.
22. Id., O.C.C., p. 1089.
23. Ibid., pp. 1473 i 1484.
24. Id., "El Sant Jordi d'enguany", La Veu C., 24.IV.1915.
25. Id., "El renovamiento de la tradición intelectual catalana", op. cit., pp. 5 i ss. Vid. també: "Del còlera i de la utilitat del superflu", La Veu C., 30.VI.1911, "És una opinió", La Veu C., 16.I.1912, "Oxford", La Veu C., 26.VII.1912, "El Museu", La Veu C., 15.V.1919. Per a abans del 1911, vid.: "El nostre Carneggie", El Pobl., 11.III, 1905, i O.C.C., pp. 660, 713 i 852.
26. Jaume Bofill i Mates, Prat de la Riba i la cultura catalana, op. cit., p. 36.
27. Ibid., p. 96.
28. Josep Pijoan, La lluita per la cultura, op. cit., p. 52.
29. Ibid., pp. 71-72. Vid. també: V. Cachoviu, "Josep Pijoan y la Ilustración Libre de Enseñanza", Insula, 344-345: 11, 1975.
30. Ibid., p. 99.
31. Ibid., p. 102.
32. Ibid., p. 89.
33. Gabriel Alomar, El Futurisme..., op. cit., p. 80-82.
34. Jaume Brossa, Regeneracionisme i modernisme, op. cit., pp. 21-23.
35. Vid., en consonància, l'article de Prat, editat el 1896, "La enseñanza pública en la actualidad",

8.XI.1915, i "Tot s'enlaga", La Veu C.

reproduït a E. Prat de la Riba, Prat de la Riba, propulsor..., op. cit., pp. 23 i ss. Vid. també, ibíd., pp. 102 i 125.

36. Vid., "Report del Consell Permanent a l'Assemblea de la Mancomunitat sobre els serveis d'Instrucció Pública", Quad., 3: 208, 1917.
37. Ibíd., p. 213.
38. E. d'Ors, "El signe Joan Maragall en la història de la cultura", Joan Maragall, O.C., I, op. cit., p. 1256 (text del 1936).
40. Id., El Pobl., 26.XI.1904.
41. Loc. cit.
42. Id., El Pobl., 44: 7, 1905.
43. Id., Glossari 1916, op. cit., p. 139.
44. Id., "Per a la reconstrucció de la Ciutat", op. cit., p. 6.
45. Id., "Les Ciutats arbitràries", El Pobl., 21.X.1905.
46. Id., O.C.C., pp. 327 i 973-974.
47. Ibíd., pp. 448-449.
48. Ibíd., pp. 40, 384, 575-576 i 1202-1203. Vid. també, a La Ben Pl., la identificació entre Teresa i Barcelona, op. cit., p. 26.
49. Id., Glossari 1911, op. cit., pp. 21-22.
50. Id., O.C.C., pp. 143 i 146-149.
51. Ibíd., p. 132 i 545.
52. Ibíd., p. 148.
53. Ibíd., p. 322.

54. Id., Lletres a Tina, op. cit., pp. 316-317.
55. Id., O.C.C., p. 150.
56. Jaume Bofill i Mates, "Ciudadania integral", La Rev., 3: 1, 1915. Vid. també: "La Gran Barcelona", La Veu C., 9.II.1914, "La Gran Barcelona. Tasca ciutadana", La Veu C., 14.II.1914, "La Gran Barcelona. Gradació de valors", La Veu C., 17.II.1914, "La Gran Barcelona. La Joventut Nacionalista", La Veu C., 20.II.1914, i "El valor ciutadà de la cultura", La Veu C., 7.VI.1918.
57. G. Alomar, El Futurisme..., op. cit., p. 89.
58. Transcrit a La Veu C., 13.I.1914.
59. Carles Riba, "De la Ciutat", Cnya., 320: 694, 1913.
60. Vid., per ex., el seu "De la Ciutat" a l'Almanac dels Noucentistes (Barcelona, 1911). O, també, "Una exposició de la raça llatina" (text del 1907), a O.C., op. cit., pp. 1157 i ss., on exalta Barcelona com "la nostra gran metropoli mediterrània".
61. Vid.: "Passat, present i avenir de Barcelona", La Veu C., 8.VIII.1912.
62. Vid.: "Barcelona-Ciudad", Cña., 209: 625-626, 1911.
63. Cebrià de Montoliu, difusor de la urbanística orgànicista anglosaxona, fundà, el 1912, la "Sociedad Cívica Ciudad-Jardín".
64. Vid., La lluita per la cultura, op. cit., p. 40-42.
65. Joan Maragall, "Nuestra acción", O.C., II, op. cit. pp. 700-701.
66. Sebastià Junyent. "Somni d'estiu", Jov., 129: 497-500, 1902. Els atacs a la "lletjor" modernista es renovaren uns anys més tard amb idèntic ímpetu per Feliu Elies, en la sèrie d'articles "La ciutat lletja", a El Pobl., 1'octubre del 1910.

67. Per a les implicacions polítiques, vid.: J. Casassas, "La configuració del sector 'intel·lectual-professional'...", op. cit., pp. 107-108, i F. Roca, Política urbana i pensament econòmic. Barcelona 1901-1939. Tesi doctoral. Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales. Universitat de Barcelona. Maig del 1977.
68. Vid.: Yona Friedman, Utopías realizables (Barcelona, 1977), pp. 77 i ss.
69. E. d'Ors, "Santa Maria della Salute. Discurs Presidencial llegit a la festa dels Jocs Florals. Girona, 1911", transcrit a La Publicidad, 16.XI. 1911. Vid., per al tema modernista de la ciutat quimèrica, H. Hinterhäuser, "Ciudades muertas", Fin de siglo..., op. cit., pp. 41 i ss.
70. E. d'Ors, O.C.C., op. cit., pp. 1433-1434, "El problema de la Universitat", Quad., 1: 1-6, 1916, i "Què ha d'ensenyar-se", Quad., 2: 113-114, 1917.
71. Pensi's, si més no, en la labor de la Federació Escolar Catalana, que a partir del 1900 edità la revista Universitat Catalana, i, així mateix, en els actes del Congrés Universitari Català, del 1903, a partir del qual s'organitzaren els Estudis Universitaris Catalans (1907) i la revista científica del mateix nom. Vid.: D. Martí i Julià, "La tasca", Universitat Catalana, 1: 3-5, 1900; Primer Congrés Universitari Català (Barcelona, 1905); "Propòsit", Universitat Catalana (2ª èp.), 1: 1-3, 1904; i C. Francisco y Maymó, "Com nasqueren els Estudis Universitaris Catalans", Rev. Est., vol. I: 35, 1907.
72. Universitat Catalana se subtitulava, des del seu primer número, l'any 1900, "Revista Mensual d'Educació Nacional". D'altra banda, fou Joan Bardina qui primer encunyà el terme "pedagogia nacional", amb la càtedra del mateix nom que regentà, des del 1907, als Estudis Universitaris Catalans.
73. E. d'Ors, O.C.C., p. 706; "El renovamiento de la

tradición...", op. cit., p. 6; "La lliçó més útil", La Veu C., 15.XII.1911; "Maria Montessori", La Veu C., 22.X.1912; "La sistematització filosòfica de la Pedagogia" (extracte), Quad., 2: 1915; "La vindicació de la memòria", Quad., 1: 72-74, 1916; i "La pedagogia de Giovanni Gentile" (extracte), Quad., 5: 1916.

3. El desenllaç del nacionalisme antiliberal: l'"Imperialisme"
 1. E. d'Ors, "Noruega imperialista", El Pobl., 16.VI i 1.VIII.1905.
 2. Ibid., 17.VI.1905.
 3. Ibid., 1.VIII.1905.
 4. Ibid., 17.VI.1905.
 5. Ibid., 1.VIII.1905.
 6. Id., O.C.C., p. 22.
 7. Ibid., p. 1087.
 8. Ibid., pp. 1091-1093 i 1098.
 9. Ibid., p. 271; vid. també, pp. 281, 363 i 1101.
 10. Id., "Programa", La Veu C., 31.I.1917.
 11. Id., "Qui perd, guanya", La Veu C., 2.VII.1915.
 12. Id., "Llull (I)", La Veu C., 25.V.1918.
 13. Id., "Reportatge de Xènius. En Zulueta, regidor de Barcelona", El Pobl., 18.XI.1905.
 14. Id., "Habla Eugenio d'Ors", op. cit., p. 93.
 15. Ibidem.

16. Id., "El renovamiento de la tradición intelectual catalana", op. cit., p. 2 (text del 1911).
17. Id., "Lord Chamberlain", Renacimiento Latino, 1: 27, 1905. Es tracta d'un poema en castellà, exaltador de la figura d'aquest polític -en el que, segons D'Ors, "fulgura (...) el Espíritu Santo de Britania futura"-, escrit en l'estada feta a Madrid per a la preparació de la seva tesi doctoral en Dret. Allí conegué el també "imperialista" Ramiro de Maeztu, aleshores director de l'esmentada revista literària. Vid. també O.C.C., p. 203.
18. Id., "A Rudyard Kipling", La Cat., 12:1, 1907, i O.C.C., p. 654.
19. Id., Glossari 1911, op. cit., pp. 28 i 30.
20. Jaume Bofill i Mates "Clasicismo nacional", La Cat., 15: 24, 1908 (parlament pronunciat el 1907).
21. Ibid., 14: 6, 1908.
22. Ibid., p. 7.
23. Id., Prat de la Riba i la cultura catalana, op. cit., p. 130.
24. Josep Carner, "L'èxit i la immortalitat", op. cit., p. 324.
25. Josep Lleonart, "Dos imperialismes", Gnya., 373: 820, 1914.
26. Joan Estelrich, "Imperialisme i unitat d'esperit", La Rev., 93: 77-80, 1917.
27. Manuel Raventós, "Cecil Rhodes i l'imperialisme anglès", Quad., 2: 85, 1918.
28. La lucha por la democracia en Cataluña (Barcelona, 1979), p. 32.

29. J. Casassas, Jaume Bofill i Mates..., op. cit., pp. 80-81.
30. Enric Prat de la Riba, La Nacionalitat Catalana, op. cit., p. 110.
31. Ibid., p. 107.
32. E. d'Ors, "Doctrina de Solidaritat", O.C.C., pp. 141-151.
33. Ibid., pp. 182-184.
34. Ibid., p. 184. Vid. també: "Castellterçol", La Veü C., 1.VIII.1917, "En Prat acadèmic", La Veü C., 2.VIII.1917, i "De la seva moderació", La Veü C., 7.VIII.1917.
35. Ibid., p. 779.
36. Id., "Les aspiracions autonomistes a Europa", La Veü C., 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20 i 21.XII. 1912. (La citació és del 21.XII.)
37. Id., "La idea catalana", Quad., 3: 162, 1916.
38. Id., O.C.C., pp. 277-278, 438 i 1200.
39. Josep Carner, "L'Expandidor", Cnya., 309: 513, 1913.
40. Ibid., p. 514. Vid. també: "L'èxit i la immortalitat", op. cit., p. 324.
41. Vid.: Z. Sternhell, La droite revolutionnaire (1885-1914), op. cit., p. 17.
42. P. Vilar, Catalunya dins l'Espanya moderna (Barcelona, 1964), vol. I, p. 65.
43. J. Bofill i Mates, Discurs en la sessió del 15.I. 1920 de l'Assemblea de la MC, transcrit a G. Díaz-Plaja, La defenestració de Xènius (Andorra la Vella, 1967), p. 168.

44. Vid.: J. Solé-Tura, *Catalanisme i revolució burgesa. La síntesi de Prat de la Riba* (Barcelona, 1967), pp. 25 i ss.; i A. Rovira i Virgili, *Prat de la Riba* (Barcelona, 1968), pp. 98 i ss. És de molt suggerent consulta la biblioteca particular de Prat, que es troba actualment a la Biblioteca de Catalunya (Barcelona).
45. Vid., per a l'"organiscisme" d'Almirall, N. Bilbeny, "Valentí Almirall: filosofia d'una política", Avui, 9.III.1980 (I) i 16.III.1980 (II).
46. E. Prat de la Riba, *Enric Prat de la Riba, propulsor...*, op. cit., p. 35.
47. Op. cit., pp. 98-99.
48. Ibid., p. 46-47.
49. Id., "Què espera Catalunya de la Mancomunitat?", *Les Mancomunitats* (Barcelona, 1912), p. 262.
50. J. Solé-Tura, *Catalanisme i revolució burgesa*, op. cit., p. 62.
51. E. d'Ors, *O.C.C.*, p. 640.
52. Ibid., p. 1017.
53. Ibid., p. 1066.
54. Id., *Glossari 1914*, op. cit., p. 130.
55. Id., "Frederic Clascar", *La Veu C.*, 25.II.1919.
56. És molt probable que, en aquest extrem, D'Ors es deixés sentir la influència de l'antirousseanisme contingut en un dels seus llibres preferits, els *Heroes*, de Carlyle (vid. trad. de J. Farran i Mayoral, *Tratado de los Héroes*, Barcelona, 1957, pp. 206-210 i 227-228), però és igualment versemblant que en el seu ferreny anticristicisme hagués seguit el mestratge de Menéndez y Pelayo i Torras i Bages, personatges que arribà a tractar personalment.

57. E. d'Ors, O.C.C., p. 1073. Vid. també: Lletres a Tina, op. cit., p. 306.
58. Id., O.C.C., pp. 1081-1087, 1091, 1098, 1111, 1118, 1134, 1205 i 1534-1536.
59. Ibid., p. 1481.
60. Ibid., pp. 1481-1482.
61. Op. cit., pp. 2-3.
62. Id., "El que vol dir el pròxim dinar dels noucentistes", op. cit. .
63. Id., "Castes", La Veu C., 25.IV.1911.
64. Id., La Ben Plantada, op. cit., p. 132.
65. Ibid., p. 129.
66. Ibid., p. 157.
67. Id., Glossari 1914, op. cit., p. 144. Vid. també: "Leroy-Breaulieu", La Veu C., 25.I.1917.
68. Id., Glossari 1916, op. cit., p. 16. Vid., sobre el tema de la "incompetència professional" de la democràcia en D'Ors, Aprendizaje y Heroísmo, op. cit., pp. 50-52, "Història exemplar i lamentable de la ceràmica de Delft", La Veu C., 9.X.1912, "Les classes", La Veu C., 22.XI.1912, "L'home-ciutadà i l'home-productor", La Veu C., 25.XI.1912; i "La metafísica de les votacions", La Veu C., 9, 10, 11, 12 i 22.III.1913.
69. Id., "Cecs i sords", La Veu C., 22.III.1919.
70. Vid., per ex., l'opinió d'un dels ideòlegs més actius de l'òrgan nacionalista La Veu de Catalunya i, així mateix, del noucentista Catalunya, Joaquim Morató i Grau, en l'article "La Tradició Gremial", La Veu C., 12.VI.1915.

71. Vid.: Borja de Riquer, Lliga Regionalista: la burgesia catalana i el nacionalisme (1898-1904) (Barcelona, 1977), pp. 205-208, 234-235 i 305-308.
72. Op. cit., cap. XV i XVI.
73. E. Prat de la Riba, Enric Prat de la Riba, propulsor..., op. cit., p. 31, i, en cites, a J. Bofill i Mates, Prat de la Riba i la cultura catalana, op. cit., pp. 75 i 137.
74. Francesc Cambó, "La representación corporativa, dogma del catalanismo" (Conferència donada a la seu barcelonina de la Lliga Regionalista), La Cat., 16: 33-38, 1908.
75. Joan Maragall, "Preparad los caminos", Diario de Barcelona, 13.VII.1911 (reproduït a O.C., vol. II, op. cit., pp. 755 i ss.).
76. Pel que fa al pensament polític també antiliberal de Bofill i Mates, vid., per ex., el seu Prat de la Riba i la cultura catalana, op. cit., p. 165, i, en tot cas, el documentat llibre de Jordi Cassas, ja esmentat.
4. La crisi de l'intel.lectual burgès: la crida a l'"Autoritat"
1. E. d'Ors, O.C.C., pp. 357-358.
 2. Ibid., p. 384.
 3. Ibid., pp. 384-385.
 4. Ibid., p. 767. Vid. també pp. 794 i 917.
 5. Ibid., p. 60.
 6. Loc. cit.
 7. Ibid., p. 56.
 8. Ibid., pp. 156-158.

9. Id., "Gobineau", La Veu C., 15.VII.1913.
10. Id., "Fivaller", La Veu C., 14.XI.1918.
11. Josep Pijoan, La lluita per la cultura, op. cit., p. 48 (text del 1905).
12. Miquel Costa i Llobera, "Discurs presidencial amb motiu dels Jocs Florals de Girona. 1908". O.C., op. cit., pp. 457-458.
13. José Ortega y Gasset, O.C., I, op. cit., pp. 530-531 (text del 1910).
14. E. d'Ors, O.C.C., p. 32.
15. Ibid., pp. 464-465.
16. Ibid., p. 757. Vid. també pp. 755-756 i 795.
17. Ibid., p. 1423.
18. Id., Lletres a Tina, op. cit., pp. 266-272. Vid. també l'elogi orsià de la "cultura" de l'Aufklärung a "Il romanticismo in Germania" per A. Fari-nelli", La Veu C., 2.IV.1911.
19. Id., Lletres a Tina, op. cit., p. 217.
20. Ibid., pp. 304 i 319.
21. Ibid., p. 332.
22. Ibid., p. 274. Vid. també pp. 310 i 316.
23. Ibid., p. 274.
24. Ibid., pp. 316-318, 324-325 i 335.
25. Ibid., p. 337.
26. Vid. F. Díaz-Plaja, "Cataluña ante la guerra", Francófilos y germanófilos. Los españoles ante

- la guerra europea (Barcelona, 1973), pp. 75 i ss. Vid. especialment p. 364. També: J.C. Mainer, Literatura y pequeña burguesia en España. Notas (1890-1950) (Madrid, 1972), p. 160, i L. Litvak, "Latinos y anglosajones. Una polémica de la España de fin de siglo", Revista Internacional de Sociología, 15-16: 31, 1975.
27. Vid.: J.M. Pi i Suñer. "La guerra 1914-1918 y el 'Noucentisme'", Destino, 1759: 18-19, 1971, i J. Solé-Tura, Catalanisme i revolució burgesa..., op. cit., pp. 35-36.
28. E. Prat de la Riba, La Nacionalitat Catalana, op. cit., p. 118. Vid. també, J. Solé-Tura, Catalanisme i revolució burgesa..., op. cit., pp. 48, 184 i ss., i 237.
29. E. d'Ors, Glossari 1914, op. cit., p. 159.
30. Id., "El moment", La Veü C., 12.VI.1915.
31. Loc. cit.
32. Id., "La resurrecció de Jean Jaurès", La Veü C., 24.III.1919.
33. Id., "Hom pot pensar-se", La Veü C., 17.V.1919.
34. Id., "Una classe distinta", La Veü C., 19.V.1919.
35. Id., "La invenció de l'intel.lectual", La Veü C., 20.V.1919.
36. Vid.: La Rev., 92: 203, 1919.
37. Loc. cit.. Vid. també: E. d'Ors, "La Veü de la Intel.ligència", La Veü C., 8.VII (I) i 10.VII.1919 (II).
38. Editades posteriorment, junt amb Oceanografia del tedi (Barcelona, 1948).
39. E. d'Ors, "El sacrifici de la intel.ligència", La Veü C., 4.X.1919.

40. Id., "Una ombra", La Veu C., 25.X.1919.
41. Id., "D'Annunzio entrant a Fiume", La Veu C., 14.X.1919.
42. Vid. la crònica d'Eduard Marquina, a La Veu C.: "Xènius' a Madrid", 6.VI.1919, i "L'Eugeni d'Ors, conferenciant", 7.VI.1919.
43. E. d'Ors, "Campoamor", La Veu C., 14.IX.1918.
44. Id., "Grandeza y servidumbre de la Inteligencia", op. cit., pp. 56 i 64-65.
45. Ibid., p. 54
46. Ibid., pp. 69-71.
47. Id., "Reflexió", La Veu C., 17.V.1915.
48. Loc. cit.
49. Id., "La gràcia i el pecat del pintor Anglada", La Veu C., 23.V.1915.
50. Id., "La Depressió", La Veu C., 11.IV.1917.
51. Vid., per ex., i respectivament: "Canovas", La Veu C., 6.IX.1918, i "Ni demostren ni insinuen", La Veu C., 31.VII.1919.
52. Id., "Gutenberg", 17.I.1919.
53. La Veu C., 15.IX.1919, p. 7 (ressenya de l'al·ludida conferència per la redacció del diari).
54. E. d'Ors, "Encara serveixen", La Veu C., 19.III.1919.
55. Id., Glosses de la Vaga de 1919 (Barcelona, 1919), 15.IV.1919.
56. Id., O.C.C., pp. 1393-1395 i 1482-1483.
57. Vid. R. Paris, Les origines du fascisme (París, 1968), pp. 25-26.

58. E. d'Ors, O.C.C., p. 1477.
59. Id., "La França i l'esperit de Tradició", La Veu C., 4.VI.1912, "Els mals camins", La Veu C., 17.VI.1912, "Llegint 'La Colline Inspirée' de Maurice Barrès", La Veu C., 3.VI.1913.
60. Id., "Reflexions noves sobre la violència", La Veu C., 9.I.1913.
61. Id., "Més sobre els olis", La Veu C., 10.VII.1913.
62. Loc. cit.
63. Id., Lletres a Tina, op. cit., pp. 281-282 i 333.
64. Ibid., pp. 275, 279-280 i 311.
65. Ibid., p. 282.
66. Ibid., p. 285.
67. Id., "Espanya", La Veu C., 30.I.1915. La revista Espanya, forjada al caliu de la guerra europea, tenia el seu símil català en el butlletí Els Amics d'Europa, publicat a Terrassa entre el 1915 i el 1919, i en la fundació del qual tingué un paper molt destacat Eugeni d'Ors. De caire populista, hi col.laboraren: Eudald Duran Reynals, Josep Mª Capdevila, Romà Jori, Joan Palau i Vera, Enric Prat de la Riba, Esteve Terrades, Manuel Raventós, Pau Vila, Andreu Nin, Josep Farran i Mayoral, Gaziell, Jordi Rubió i Balaguer, Ramon Rucabado, Rafael Campalans, Eugeni d'Ors, Josep Mª López-Picó, Enric Jardí, Manuel de Montoliu, Miquel S. Oliver,...
68. E. d'Ors, "Espanya", op. cit.
69. Id., "Primer de maig, dos de maig", La Veu C., 1.V.1915.
70. Id., "El cap de colla i el cap de trons", La Veu C., 5.VIII.1915.

71. Id., "Napoleó", La Veu C., 14.IV.1917.
72. Id., "El míting d' anit passada", La Veu C., 20.III.1919.
73. Id., "L'home del demà", La Veu C., 21.III.1919.
74. Ibíd..
75. Id., "Maeztu", La Veu C., 15.VII.1919.
76. Id., "La forta aventura", La Veu C., 14.X.1919.
77. Id., "Reflexions sobre el gremialisme", El Día Gráfico, 10-15.VII.1920.
78. Id., "L'Ordre", El Día Gráfico, 23.VII.1920.
79. Vid.: "La energía nacional", Diario de Barcelona, 18.XII.1897. Pel que fa al sentit polític d'aquest nacionalisme a Catalunya, vid.: J. Casassas, Jaume Bofill i Mates..., op. cit., pp. 32-33.
80. J. Bofill i Mates, "Clasicismo nacional", La Cat., 15: 22, 1908.
81. Ibíd., p. 24.
82. Citat per Jordi Casassas, "La 'Junta d'Afirmació Catalana' (1914-1917)", L'Avenc, 39: 61, 1981.
83. Josep Mª López-Picó, "Charles Maurras", La Rev., 48: 335, 1917.
84. Enric Jardí, "Crítiques contra la democràcia. Nacionalisme i sindicalisme", La Rev., 41: 205, 1917.
85. Ramon Rucabado, "Liberalisme i socialisme en el problema de la moral pública", La Veu C., 16.V.1911.
86. Joan Estelrich, "El regionalisme de Charles-Brun",

La Veu C., 9, 18, 26.XI, 7.XII.1918, i 1.I.1919.

87. Vid.: Joseph Harrison, "El món de la gran indústria i el fracàs del nacionalisme català de dreta (1901-1923)", Recerques, 7: 97-98, 1978.
88. Vid.: José Mª Fontana, Los catalanes en la guerra de España (Barcelona, 1951), p. 43.
89. E. d'Ors, "Escrit a Tarragona", La Veu C., 2.IV. 1917.

Annexos

Annex nº 1

LA CARA DEL SEGLE (*)

Eugeni d'Ors

HEUS AQUI els mots finals en un curs elemental d'Història de la Cultura:

— Havem vist alguns dels elements nous portats pel segle en què vivim. La presència d'ells, l'entitat d'ells basten a convèncer de que ens trobem en un període d'ini-
ciació; de que comença amb nosaltres una era nova dins la vida general de la humanitat. Podrà discutir-se si el segle XIX comprèn, des del punt de mira de la cultura, un o dos períodes caracteritzats. Positivisme s'oposa a Ro-
manticisme? Són, al contrari, Romanticisme i Positivisme una mateixa cosa, diferenciada superficialment amb notes successives, única en la pregonesa, per la comunitat en esperit naturista? Aquestes qüestions ens han interessat abans. Havem intentat esclarir-les, sinó dilucidar-les. Però una qüestió semblant no es posa certament respecte de la nova era. Ningú no dubta ja que el segle XX signi-
fica, en referència amb son pare, allò que s'anomena ge-
neralment una reacció.

Mes, d'aquesta reacció en coneixem amb més faci-
litat el fet mateix que les notes singulars i definitòries. Fóra arriscat, sembla, fóra sobretot pobre i poc precís sintetitzar sota una etiqueta com la d'Idealisme aquest

(*) Publicat a Quad., 4: 299-302, 1917.

període nostre, simplement perquè etiquetàvem de Positivisme el període anterior. Ens manca a nosaltres prou perspectiva per a judicar. Retratistes, ens trobem massa a prop del model; paisatgistes, formem, vulguem o no, part integrant del paisatge. Qui podrà dir-se tan desei- xit de l'ambient que el volta que gosi definitivament ju- dicarlo? Ningú. Resti als posteriors l'àrdua sentència. Resti als futurs historiadors la definició ideològica del segle en què vivim. Nosaltres sabem acontentar-nos amb una modesta i indeclinable designació cronològica. En parlar de Noucents, en parlar de noucentistes nosal- tres alhora subratllem la realitat del canvi i defugim la temeritat de la qualificació.

I, no obstant, l'empresa d'una qualificació així és temptadora. Alguns trets generals no s'han dibuixat ja indeclinablement? Provarem ara de senyalar-nos, sal- vant els resultats d'una revisió. Provarem de dibuixar els trets de la cara del Noucents, en ràpid esbós de ca- ricaturista sintètic, per tal que no podem fer-ho amb la minúcia, amb la consciència, amb la penetració, amb la pietat de retratista psicòleg. Anys i anys esmerçava Leonardo en el retrat de la Gioconda; però en uns minuts ha de fixar el reporter gràfic d'un diari anglès la fi- gura, l'actitud i el tic de l'orador de la Cambra. Retrat sigui aquest nostre a la nostra manera de reporter de Lon- dres i no a la manera de Mestre de museu.

La referida fórmula reacció, reacció contra Roman- ticisme i Positivisme, especialment en les formes ja de- generades de la que s'anomenà fi de segle, de la fi del

segle XIX, basta a definir en una paraula, en el capítol de la ideologia general, les tendències de l'hora nostra. Apuntem les notes paral·leles en la filosofia, en l'art, en la sociologia, en la política, en la moral i els costums.- En la filosofia, la renaixença de l'idealisme se'ns mostra ben acusada: molt especialment la provoca la crítica que, en nom de la Ciència, es fa de les conclusions de la Ciència, i que n'ha mostrat la relativitat.- En l'art, l'innegable esforç d'avui tendeix a una restauració clàssica; enriquida, sens dubte, dels matissos de la sensibilitat moderna, però no desconeixent que la bellesa suprema pot trobar-se i renovar-se cada vegada dins de motllos ja fets i consumats.- En les qüestions socials, és característica dels temps presents una manera de renaixença de l'Estat en el sentit pagà de la paraula; un dels aspectes el trobem en la victòria, més accentuada cada dia, de les concepcions socials que tendeix a les limitacions de la llibertat individual en benefici de l'autoritat col·lectiva.- En política, continda arreu el corrent nacionalista, precisat en el sentit de justificar l'existència de les nacionalitats en l'acompliment dels fins humans de cultura i en el d'admetre la legitimitat i l'utilitat de l'imperialisme, és a dir, de l'augment de domini en aquell Estat que té en l'esfera moral i de la cultura, augment d'autoritat: aquest imperialisme és concebut pels uns com a justificatiu de les tendències a absorció en formes com el pangermanisme, el paneslawisme, etc.; pels altres, com a tendència a formes federatives supernacionals que, tot reconeixent el dret d'una major influència a les superioritats estatals efectives, creu, però, que aquella ha sempre de conciliar-se amb la dignitat i amb

la llibertat àdhuc dels més petits i més febles: aquesta darrera posició es tradueix en corrents pacifistes, d'Estats Units universals, d'unitat moral d'Europa, etc.- Per últim, en l'esfera moral i dels costums és de remarcar ^(com) a característica i reveladora de la nostra època una tendència en els millors a col·locar el màxim refinament en la màxima simplicitat, fugint, també aquí, del decadentisme que donà el to a la fi de l'anterior segle. Homes i dones han augmentat avui la seva devoció per un ideal de vida que, si no és lacedemoni, s'hi acostava una mica. La sobrietat, la castedat, el culte als esports, l'abolició ràpida de les aprensions sobre el nu, sobre la franquesa i llibertat de la comunicació humana, sobre l'amistat senzilla, són distintius d'aquella part de la societat del nostre temps que avença al corrent de les idees actuals i que, al costat de la corrupció de les grans masses, que viuen encara de les idees del segle XIX, forma una minoria selecta, que se'n podria dir l'aristocràcia de la conducta i que està destinada a ésser la sal dels temps nous.

Per fi, un aspecte característic encara de l'hora present és donat, en el mateix darrer camp, pel fet de la redempció de la dona, consumació dels gèrmens morals continguts en el Cristianisme i, a la vegada, enriquiment del Classicisme amb un matís nou que aquest no havia conegut. La dignitat de la dona i la necessitat del treball per tots han estat, en la Història de la Cultura, els dos temes cabdals en que la tasca d'harmonitzar Classicisme i Cristianisme s'ha presentat llarga, difícil i laboriosa. Aquesta harmonia sembla avui pròxima a realit-

zar-se: aquesta realització completa pot ésser la tasca capdal de la cultura del Noucents.

La tragèdia bèl.lica que aquests dies commou el món, sembla destinada, enmig del seu horror i de la seva cruència abominable, a apressar la maturació d'aquestes idees i la traducció d'elles a la vida pràctica general.

L'ART MODERN. LLETRA A XENIUS (*)

Rafael Benet

AMIC DILECTE: Sé com ets torbat davant l'audàcia dels joves artistes, i com que la teva incomprensió no és filla de la incultura que assorteix més d'una ànima mesquineta, per això ara t'escric aquesta, la qual sé que, si no aconsegueix convencer-te, aconseguirà almenys inquietar-te, i això ja és molt, per no dir tot.

Tu ets culte i sensible, i això no ho dic per adular-te, sinó desinteressadament. El teu diletantisme, finíssim per la ciència històrica i la literatura, et porta amar les coses més nobles d'aquestes disciplines, i et fa inquisidor de les més interessants; és per aquesta raó que no dubto en dirigir-te aquesta lletra, sabent per endavant que el teu esperit és terreny abonat per a florir-hi les més subtils gammes.

Ja sé, amic, com el teu gust és per les coses clares, de contorns intel·ligibles: pel classicisme, i dec dir-te, amic, que et fixis amb el fenomen de que "coses dels joves" que t'havien aparegut difuses, avui són, al teu ull educat, en veure-les, coses completes, coses eternes. No fa molts anys, recordo una conversa vehement amb

(*) Publicat a La Veu C., 16.IX.1918, pp. 13-14.

tu sostinguda en arribar de París d'un dels teus periòdics viatges d'avantguerres; tu estaves irritat perquè l'"Edalisca" de Manet havia entrat al Louvre; avui, en canvi, reconeixes com aquesta obra és perfectament clàssica i, referint-hi, deies aquelles paraules que Jean Moréas havia sospirat en l'agonia a l'orella del seu antic camarada Maurice Barrès: "...Il n'y a pas de classiques, pas de romantiques. Il n'y a pas d'anciens en art, il n'y a pas des modernes... Tout ça c'est des bâtisses". Paraules plenes de seny, que el nostre Eugeni d'Ors repetí i glossà en aquella memorable conferència donada al saló de sessions de la ciutat de Sabadell, l'any de l'Exposició d'Art Francès, i que junts tinguérem la fortuna d'oïr. I tu les digueres després, indicant amb elles que el que t'havia semblat nou, era clàssic, era bo, era de tots els temps. Recorda també, amic, com en l'Exposició d'Art Francès, a Barcelona, moltes coses que t'havien semblat intolerables en veure-les al Luxembourg, al veure-les a Belles Arts et semblaren millors, i algunes de tant anar-les veient et semblaren bones del tot. No et dic que recordis la sorpresa que tingueres al veure compendiada l'obra de'n Nonell en la darrera Exposició General, car fa molt pocs mesos d'això i encara segurament ho tindràs ben present: recordo perfectament que evocares Rembrandt i digueres que no et sabies explicar com havies combatut abans tan ardidament el pintor de les qualitats i dels volums també.

Sembla, però, que tots aquells fenòmens per tu viscuts t'hauries d'haver donat una experiència que s'hagués

traduït en una major flexibilitat o, almenys, en respecte per les coses que tu anomenes despreciativament "snobisme" o "bogeries". Recordat que manta pintura que t'havia produït al primer cop d'ull indignació sincera, avui és per a tu quelcom normal en l'òrbita de la teva comprensió. I és que tu, dilecte, judiques una mica massa acceleradament de les coses d'art; tot el que tu no comprens de bell antuvi, tot el que la teva sensibilitat de percepció no enfoca al moment, ho anomenes bestieses: és amb palla i temps com maduren els nespres.

En el nostre darrer diàleg tu mostraves una mica irat la teva indignació vers les coses d'"avantguarda": Cubisme, Futurisme... Tot això, deies tu, no és res. Cézanne és el que ha portat totes aquestes exacerbacions. I jo vaig contestar-te dient-te que t'enviaria l'obra d'homenatge a Cézanne perquè la fullegessis sense prejudicis, i que estava convençut que quan poguessis tornar a França, tu estimaries tot el valor de l'obra d'aquest clàssic per excel·lència. Tu somrigueres un xic, però avui estic segur que davant la reproducció d'alguns paisatges de tots els bodegons i dels jugadors de cartes, ara ja deus començar a donar-me una mica de raó.

En quant al Cubisme i al Dinamisme dec dir-te ara el que llavors no se m'acudí: dec dir-te que tots aquests moviments d'art que a tu tant d'enfaden, són fills del moment d'ara, justes expressions dels moments d'ara. Pensa que la "mostra humanitat" no és pas la mateixa, ben bé la mateixa en matís, que la humanitat d'unçquants segles enrera. Tu deus conèixer sobre aquesta qüestió un

article d'Azorín, el qual és un estudi interessantíssim sobre l'evolució de la sensibilitat a través de la literatura, i a tu, que tant et plau el gran estilista castellà, crec que estaràs conforme amb ell en aquest punt, com hi estàs en molts d'altres. No és possible que la sensibilitat de l'home modern sigui idèntica a la de l'home antic, ni tan sols idèntica a la sensibilitat de mig segle enrera, referint-nos als matissos més fins de percebre. Per tant, no és possible que l'artista d'ara, fill d'una civilització agitada, turbulenta -si tu vols-, en la qual la ciència històrica ha familiaritzat les civilitzacions més remotes en el temps i en l'espai, en el qual l'Orient ha estat explorat, i on l'Egipte de 10.000 anys enrera és conegut en poc o en molt, i tot aquest llegat dels segles i dels pobles, és avui en l'ambient, ho respirem. La filosofia i l'art de tot arreu ens és coneguda i la sentim almenys amb el seu pes damunt l'esperit i en la nostra intel·ligència, encara que sols sigui d'una faisó vaga o bé subconscient. ¿Com volem, doncs, que l'art d'ara, que és expressió d'aquesta nostra època, no estigui en consonància amb el moment. Anhelar això sí que fóra una bogeria veritable, i més que res una gran mentida, que mataria l'essència mateixa de l'art, i la raó de la seva existència.

Cal conformar-se, amic, i sobretot cal ésser respectuós amb les "coses dels joves"; i quan no s'entenguin, esperar i inquietar-se per comprendre-les; altrament, si es té sensibilitat com la teva ja s'aniran comprament les que siguin informades per la intel·ligència i la sensibilitat, i les altres, les que siguin veritables snobismes,

elles mateixes cauran, amb tot i que les hagués emparat la correntia - Que et queixes que l'art d'ara no sigui encara una síntesi, una cosa clara? No judiquis tan aviat, car coneixes, com tampoc t'havien semblat clares, moltes coses que ara ho són per a tu, i no diguis mai més allò de: "Bé, fins aquí sí, però més avall és terreny vedat". ¿Què sabem nosaltres fins allà on pot arribar l'home de l'eternitat, dins, però, de la limitació imprescindible del seny?

Després de tot, no et queixis que encara no existeixi una síntesi d'art modern, si som al ball i hem de ballar, i qui sap si quan no s'ha produït és perquè tot el procés d'ara -que és una col.laboració a aquesta síntesi per tu i per mí tan desitjada- no ha arribat encara al moment de maduresa per a produir-se. Després de tot, pensa que de totes les civilitzacions, el temps més interessant no és pas l'època d'or, on comencen ja totes les decadències. Per tant, no et dolgui viure aquest moment i sigues joiós encara.

No voldria haver-te produït la més lleu molèstia amb aquesta lletra -massa llarga, potser. Ja saps que em guia, sempre que a tu m'adreço, la bona fe de la companyonia, tantes vegades sortosament viscuda: de camí, en la taula tranquil.la de ta llar prop dels teus; sentint l'escalaf dels teus, en el silenci dels cims anant d'excursió, i en el teu bon record que sovint visita la meva pensa. Adéu.

ELOGI DE L'OFICI (*)

Joaquim Folch i Torres

ELS SENYALS de la mà de l'home damunt les coses orbes de la natura, són com un resplendor del millor de nosaltres mateixos, que es perpetua en la duresa de la matèria. Quan cerquem els rastres de les humanitats antigues dins la terra, cerquem això; els petits troços de pedra i de fang cuit, on hi palpita una mica d'esperit. L'antropologia, cercant l'home mateix, no ferà tant pel coneixement de les edats passades, com l'Arqueologia recollint els troços dispersos dels monuments i de la vida domèstica; i això sol, si altres coses no ho diguessin, ens diria que l'Art és tal, per la fusió d'aquests dos elements que retrobem: l'home i la matèria; l'una contenint la realitat de l'esperit de l'altre dins la vida i al llarg de les edats, l'una encarnant-se, fent-se realitat en l'altre, car ço que és esperit pur i intel·ligència pura, no és res si no arriba a prendre un valor de realitat damunt les coses que viuen i s'usen en el món de cada dia.

Les forces interiors de l'home, tenen senyalada naturalment una llei d'actuació. Si resten closes dins el sagrari del nostre cos, que guarda aquesta engruna de diví que Déu ens hi posava, no arriben a ésser una realitat. Són una cosa en camí d'ésser, però no són res

(*) Publicat a Cnya., 351: 466-467, 1914.

encara. Fins la intervenció interna del Poeta (i posem la poesia, per ésser l'art més allunyat del material) no passa d'un frenesí sense paraula; i encara podem dir, dins el nostre curt coneixement de les lleis de la poesia, que aquella que és més alta i més pura, és filla del mateix ressó del mot.

L'obra d'art no és una abstracció, sinó un fet que es ressol sota la llum del sol, en les coses del món exterior, car pròpiament, l'artista, no és més que un corrent d'elevació de les coses; i en ell, constantment se'ns hi recorda el fet emocionant de l'home que fou en son origen la terra elevada fins a la semblança amb el Creador, i que ara fa ús d'aquesta semblança davant les coses fins a ell, i amb ell cap a l'altura. Per això oblidar aquesta llei viva del consorci de l'home i les matèries, és oblidar, no ja la llei de l'art, sinó la llei mateixa de la vida. L'abstracció sols pot conduir-nos a un híbridisme melancònic, i a les arts, a una viu-viu, sense pena ni glòria, com han estat, en efecte, al llarg de tots els temps que aquesta llei ha estat oblidada.

Hi ha ara a Catalunya, entre el més pur de les joventuts, un sentit de retorn a aquesta llei; un bell afany de pràctiques realitzadores, i de determinismes vigorosos, que uneix al seu valor intrínsec, el d'ésser un retorn al sentit pur de la raça; i això sol, aquest contacte del nostre afany de depuració amb la nostra realitat, ve a nodrir el novíssim moviment ideològic, d'una profunda i indiscutible virtut, d'una solidesa indestructible. Per-

què en realitat, té un valor fonamental en la nostra feina la reconstrucció del tipus de raça, senzill de cor, i pràctic en la realització dels grans ideals. Així podríem afirmar que interessa avui a les coses de l'art, més l'afirmació d'un tipus de raça, ben nodrit per totes les sabiduries del passat i del present que no una abundor d'intents d'ereccions guiades per un desig que encara no hagi arribar a llei.

Certament, si l'Art neix d'una penetració de nosaltres dins la matèria, bé cal comptar que com més alta i més pura, i més virtuosa sigui la substància que infiltrem en elles, millor serà el producte. Per això és molt millor avui treballar en la nostra perfecció, que en la mateixa perfecció de l'obra, car és precís constatar que l'obra d'art, millor que l'expressió de l'home en la matèria, és l'elevació de la matèria a cosa expressiva. No és l'artista qui parla en la pedra, sinó la pedra qui pren la paraula, i és en conseqüència errat aquell criteri de l'espon-tània manifestació de l'home en l'obra, que pren valor en aquest sol fet de manifestar-se, tingui el valor que es vulgui el manifestat.

I és així, perquè en efecte, no podríem anomenar creació, al que seria una simple manifestació de nosaltres mateixos. La creació està en el fet de donar existència a les coses que no en tenen, dotant-les d'una pròpia vida, independentment de nosaltres. És per dir-ho així, la humanització de les coses, la dotació de gestes i actituds a la matèria que pren formes i sentit al realitzar-los, i les reconeixem per obres d'art a causa d'aquesta vida

que els hi fou comunicada, per l'home, i que segueix existint independentment d'ell, després del seu origen, i organitzada definitivament en una nova realitat. Per això l'home mor, i l'obra és immortal.

I per això també, que la nostra actuació és, més que l'expressió de nosaltres en el material, més que una perpetuació del nostre esperit en la matèria, l'organització intel·ligent de les coses per a portar-les a una esfera orgànica i expressiva; funció per a la qual és necessària una fortíssima preparació del coneixement de les matèries, per a que aquesta existència a que les conduïm, tingui assegurada l'eternitat.

És el realitzar aquesta construcció ideal, és l'instant de posar en harmonia les coses cegues de la natura, que ens cal l'Ofici. L'Ofici és la pràctica pura, l'enginy que domina les matèries i les porta obediènts a l'elevació d'un ordre; domini que té la seva base fonamental en el coneixement, car és el coneixement la llei del domini.

Quan analitzem l'obra de la passada generació, trobem que la fallida del seu esforç pervé d'aquesta manca d'Ofici, d'aquest divorci de l'esperit i el material, d'aquesta consideració malencònica de que el material és el pes que priva de l'elevació a les ideals altures. Pre-gonament considerat, podem dir que no ha estat causa de la inconsistència i malaltia de les arts la manca d'apetituds i intel·ligències, sinó la desviació d'aquests valors. L'estètica ha trobat sols purs valors humans en l'obra d'art, i fent en cadascuna d'elles, llei de la

causa, ha vingut a establir aquesta falsa llei d'albir de l'home damunt les coses, basada en la superioritat real de la humana criatura. Mes aquesta preponderància espiritual necessitava acudir a les matèries per a fer-se sentir, i aquestes, en comptes de prendre vida, eren posades al servei de l'expressió humana, eren dutes a un esclavatge on trobaven la contorsió de les llurs naturals facultats orgàniques, i al darrera la mort. El fet artístic no fou, com és una essència, el descendent de l'home al regne de les coses materials d'on va sortir i del qual és l'elevació. No era la filtració d'intel.ligència, i de l'esperit, dins les coses mudes i pesantes de la natura, sinó que aquestes eren un element del qual se servien per a expressar les prèvies sensacions, desconeixent el fet viu de que les lleis universals són repetides així en el nostre interior com en les coses més humils, i que la nostra diversitat amb elles està sols en la consciència que les esmenta, i en la intel·ligència que les porta a expressió.

Aquest art, produint aquesta follia violació de les lleis reines de la matèria, destruïa el principi d'harmonia i de salut de les arts. Perquè l'harmonia, que és una de les qualitats essencials de l'obra d'art, neix de la llei que manté la llibertat de la naturalesa de les coses. Per això, al costat d'aquesta despòtica submissió dels materials a una expressió abstracta, hi veiem néixer la lluita horrible dels materials contra la subjecció violenta, que no tenia en compte cap de les seves virtuts orgàniques, que no el considerava com un element viu,

amb una llei d'existència determinada, a la qual calia mantenir intacta la llibertat de funció, si no es volia arrencar la seva vida.

La diferència essencial de la nostra direcció artística amb la de la passada generació, rau en el fet que mentre ells feien servir les matèries per a expressar una idea, nosaltres anem a donar a les matèries un valor d'idea.

Aquesta feina que és el resum de tot el nostre treball, el nervi vibrant de la nostra actuació artística, l'única raó de la nostra presència en el món de les arts, ve dirigida per l'Ofici. L'Ofici és la pràctica damunt les coses de la natura, és la funció vital de la nostra filtració en elles, i aquesta funció deu exercir-se per mitjà d'un domini, i el domini té la seva llei en el coneixement, car si l'home posseeix l'albir és per la seva qualitat d'intel.ligent. És la funció de la llibertat regida per la llei i sols posant en cada acte l'albir, un acte d'intel.ligència, podrà arribar a la plenitud ideal i perfecta de la seva funció creadora.

Si l'art és l'elevació de les matèries a idea, a expressió, cal conèixer les matèries, entendre els seus secrets vitals, la llei de la seva organització, la conseqüència de la qual n'és la seva resistència, car sols així podrà mantenir-se en aquests elements que fem expressius, la salut i la vida que els és necessària per a constituir una existència expressiva i harmònica, com deu ésser en essència l'obra d'art. Si desconeixem aquestes lleis, si les violentem, si no establim, al donar les formes, una

absoluta assegurança del seu bon funcionament orgànic, moriran, i damunt d'elles sols hi quedarà el que nosaltres hi hem posat; ço és, l'expressió d'un fet... que no s'acomplirà perquè nosaltres mateixos li havem segat l'existència.

Si per la via de l'Ofici que coneix, i domina perquè coneix, establim les facultats vitals de la matèria, de tal manera que en comptes de la mort, en la funció a que les conduim hi trobin una gimnàsia que desenrotlli encara, i proveeixi llurs virtuts, amb la renovació i abundor que dóna l'exercici; si assegurem per aquest sistema d'harmonia el lògic desenvolupament de les funcions vitals, l'obra d'art serà immortal, perquè ella mateixa esdevindrà el motor de les seves energies, i el principi de la vida serà produït per la seva mateixa vida, que aquest és el sistema de l'Eternitat.

L'Ofici, exercint aquesta facultat legisladora damunt les coses, retorna a l'home el pur sentit pregon de la reialesa humana, que a tan folles desviacions ens ha conduït. La veritable reialesa és aquella com altres vegades hem dit, que porta la pau, l'equilibri i l'harmonia en el seu reialme, no per la despòtica imposició d'un ideal abstracte damunt dels seus vassalls, sinó per l'aprofitament de les facultats i aptituds de cadascun d'ells, en l'exercici dels quals milloren i es perfeccionen proveïnt, constantment, i assegurant així l'eternitat d'aquest benestar.

Aquella és la pura harmonia. La Bellesa, que és una

conseqüència, la conseqüència d'aquestes ordenacions, i no un ideal abstracte ni una essència desconeguda, sols podrà aparèixer allí en s'acompleixin les lleis de l'art. L'Ofici és l'acte de la viva realització, i en les mans dels nostres homes d'ofici cal que l'eina no sigui mai un medi anarreador de violenta i dolorosa subjecció de les matèries, sinó un element de filtració amorosa de la nostra humanitat endins d'elles.

Taula cronològica

1898 Estudis de Dret, a disset anys

Guerra hispano-nordamericana
 Pèrdua de les colònies espanyoles
 Crisi del sistema de la Restauració
 Burgesia industrial ascendent
 Prat de la Riba: Ley Jurídica de la Industria
 Fi de l'afer Dreyfus a França
 Fundació d'Action Française
 Lliga Marítima Alemanya

J. Soler i Miquel: Escritos
 J. Maragall: Pròleg a Així parlà Zarathustra
 A. Gual: Teatre Íntim
 J. Pijoan: artícles a La Renaixença
Revista Catalònia

1899 Freqüenta Els Quatre Gats i el Cercle Artístic de Sant Il·luc
Articles a La Creu del Montseny i La Renaixença

Centre Nacional Català
 Consolidació del catalanisme polític
 Silvela: govern de Regeneración Nacional
 J. Torras i Bages, bisbe de Vic
 Anglaterra: guerra contra els boers
 França: Congrés general socialista

La Veu de Catalunya, diari (Director: E. Prat de la Riba; redactor en cap: R. Casellas)
 Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana
 P. Coromines: Les presons imaginàries
Revistes Quatre Gats i Pel & Ploma

1900 Articles a Lo Pensament Català "Per la síntesi"

Fundació d'Unió Regionalista
 Victor Manuel III, rei d'Itàlia
 Establiment de les 10 hores de treball a França

Influència de l'Exposició de París
 M. Costa i Llobera: La deixa del geni grec
 J. Maragall: El Comte Arnau
 G. Alomar: artícles a La Veu de Catalunya
 Picasso: viatge a París
 A. Maillol: "La Mediterrània"
 A. Gual: cartells
 A. Gaudí: Parc Güell
Revistes Joventut i Universitat Catalana

1901 Articles a Pèl & Ploma i
Universitat Catalana

Triomf catalanista a les municipi-
pals
Fundació de Lliga Regionalista
Col.laboració d'intel.lectuals
i polítics
Primera celebració de l'onze de
Setembre
Prat de la Riba, secretari de Lliga
Regionalista. Publica Los Jura-
dos mixtos para dirimir diferen-
cias entre patronos y obreros
Aparició del lerrouxisme
Viratge conservador del catala-
nisme
Mor F. Pi i Margall
Eduard VII, rei d'Anglaterra
Roosevelt forma govern als EUA
Exili de Lenin
Victòria de l'esquerra a França
Primera crisi anglo-alemanya

Pla d'urbanització de Barcelona
Associació Wagneriana
R. Casellas: Els sots ferèstecs
P. Goner: Inducciones
J. Pijoan: poemes a Pèl & Ploma
G. Homar: mobles per a la casa Burès
F. Galf: conferències sobre Ruskin
Revistes Auba i Revista Lul.liana
S. Junyent: articles d'art a Joven-
tut

1902 Freqüenta el local bohemí
d'El Guayaba
Signa "Octavi de Romeu"
Participa en una exposició col-
lectiva d'art a la sala Parés
Influència de Carlyle i Beards-
ley
Articles a Auba
"La fi d'Isidre Nonell"

Vaga general a Barcelona
Coronació d'Alfons XIII
Govern Maura-Silvela
Renovació de la Triple Aliança
europeu-oriental
Chamberlain propugna l'Imperia-
lisme econòmic

J. Carner: articles a La Veu de Ca-
lunya
J. Bardina: articles sobre la reno-
vació pedagògica a Catalunya
Exposició d'Isidre Nonell a la Sala
Parés
J. Mir: pintures de Mallorca
Creació de la Junta Autònoma de Mu-
seus
Mor Verdaguer

1903 Assisteix a les activitats de la Federació Escolar Catalana
Ponent del I Congrés Universitari Català
Influència de Gabriel Alomar
Publica a Catalunya
"Per a un epíleg a uns articles de Gabriel Alomar"
"Extensió de les ensenyances especulatives"

Victòria lerrouxista a les municipals
Fundació del C.A.D.C.I.
Avenç electoral socialdemòcrata a Alemanya

Congrés Universitari Català
Estudis Universitaris Catalans
Fundació del F.A.D.
J. Maragall, president de l'Ateneu Barcelonès; publica Elogi de la Pareula
J. Pi Joan viatja a Itàlia
R. Casas: pintura de temàtica social
A. Riquer: col·lecció d'ex-libris
J. Ruyra: Marines i boscatges
Revista Catalunya

1904 Llicenciatura en Dret
Viatge a Madrid per a la preparació del doctorat
Influència de Goethe
Articles a El Poble Català i Universitat Catalana
"Metafísica de la Inquietud"

Discurs de Cambó al rei
Primera crisi de la Lliga Regionalista
Llei del descans dominical a Espanya
Hegemonia internacional dels EUA

Ateneu Barcelonès: cicle de conferències d'autors mallorquins
G. Alomar: El Futurisme
P. Gner: L'intel·lecte grec antic
J. Carner: Llibre dels poetes
J. Puig i Cadafalch: casa de les Punxes
Revistes Forma i El Poble Català

1905 Coneix Menéndez y Pelayo, Valera, Maeztu, Giner de los Ríos i Joaquin Costa
Amistat amb E. Díez-Canedo
Signa "Xènius"
Articles a Art Jove
← "L'endemà de l'Impressionisme"

Ofensiva de l'exèrcit espanyol contra el catalanisme
Secció Francesa de la Internacional Obrera
Independència de Noruega
Revoltes socials a Rússia
Fundació del Sinn Fein irlandès

Duran i Ventosa: Regionalisme i Fedelariisme
J. Torres i Bages: La llei de l'Art
J. Torres-Garcia exposa a la sala Parés
J. Pi Joan: El Cançoner
J. Zanné: Assaigs Estètics
A. Gaudí: la Pedrera
P. Vila: Escola Horaciana
Festa de la Bellesa a Palafrugell

1906 Corresponsal de La Veu de Catalunya
a Algecires
Assisteix al Collège de France i a
la Sorbonne
Inicia el Glossari
Influx de l'art francès contemporani

Solidaritat Catalana
La lliga, amb predomini a la
Diputació de Barcelona
Concessió de l'aranzel proteccionalista
Conferència d'Algecires sobre
el Marroc
Aillament alemany
Anglaterra: Labour Party
Govern Clemenceau a França

Prat de la Riba: La Nacionalitat Catalana
Congrés Internacional de la Llengua Catalana
Ateneu Barcelonès: homenatge a Costa i Llobera
M. Costa i Llobera: Horacianes
J. Maragall: Enllà
F. Galf: Escola d'Art
J. Carner: Els fruits saborosos
J. Bardina: Escola de Mestres
E. Homs: estudis de pedagogia als EUA

J. Bofill i Mates: articles a La Veu de Catalunya
Acadèmia Catalana d'Estudis Filosòfics

I. Smith: primera exposició
J. Llaveries: "La Catalunya grega",
squarel.les
V. Català: Solitud
El Poble Català, diari
Festa de la Belleza a Figueres
Revistes Estil i Mitjorn

1907 Coneix Bergson a París
Publica a La Catalunya i Renacimiento
S'interessa per l'Imperialisme anglès

Fracàs de Solidaritat Catalana
Solidaritat Obrera
Centre Nacionalista Republicà
Prat de la Riba, president de la Diputació de Barcelona;
publica Bases per a la Reforma de l'Administració Local

Fundació de l'Institut d'Estudis Catalans

Excavacions a Empúries

J. Puig i Cadafalch: restauració del palau de la Diputació de Barcelona
Exposició Internacional d'Art a Barcelona

Segona edició de La Tradició Catalana

A. Serra: porcellanes

J. Llimona: "Desconsol"

Ll. Nicolau d'Olwer tradueix Ciceró

J. Pijoan, membre de la Junta de Museus

Revistes La Catalunya i Empori

1908 Ponent en el III Congrés Internac-
cional de Filosofia a Heidelberg,
on coneix Croce i Boutroux
Interès per la psicologia moderna
Influència de la teoria de Schiller
sobre el joc
*Pròleg a "La Muntanya d'Ametistes"
* "El residu en la mesura de la
ciència per l'acció"
* "Religio est Libertas"

Projecte de Reforma Interior de Barcelona
Associació Catalana d'Estudiants
J. Bofill i Mates: La Muntanya d'Ametistes
J. Maragall: Elogi de la poesia
G. Alomar: De poetització
Primera exposició del pintor Mompou
Rusiñol: pintura de jardins
Ll. Domènech i Montaner: Palau de la
Música
J. Palau i Vera: col·legi Mont d'Or
Revistes Papitu i Cataluña

1909 Ponent en el VI Congrés de Psicologia a Ginebra, on coneix Claparède
Professor de Lògica i Metodologia de les Ciències als Estudis Universitaris Catalans
Conferències sobre Educació Civil al C.A.D.C.I.

Setmana Tràgica
Afusellament de Ferrer i Guàrdia
Govern Moret a Espanya
Antagonismes anglo-servis

Ateneu Enciclopèdic Popular
Nogués: dibuixos al Papitu
Gargallo: medalles escultòriques
Exposició de J. Mir a Faiança Català
Maillol viatja a Grècia
Casellas funda la "Pàgina Artística"
a La Veu de Catalunya
Revista Catalana d'Educació

1910 Viatge d'estudis a Munic
Primeres manifestacions germanòfiles
Interès per la psicoanàlisi
Coneix Poincaré i Moréas a París
"Notes sur la formule biologique de la logique"

F. Pujols: Les Arts i els Artistes
J. Pijoan: viatge als EUA
Secció de Ciències de l'IEC
Prat reorganitza la Universitat Industrial
Mor R. Casellas
J. M. López-Picó: Turment-Fro-
ment
R. Turró: Orígens del coneixement: la fam
Revista Anyal del C.A.D.C.I.,
Ciutat
Prohibició de les actuacions de la C.N.T.
Govern Canalejas
Lliga Regionalista: enduriment conservador
Unió Federal Nacionalista Republicana
Unió Panamericana
George V, rei a Anglaterra
Congrés del Partit Nacionalista a Itàlia

Projecte de Reforma Interior de Barcelona
Associació Catalana d'Estudiants
J. Bofill i Mates: La Muntanya d'Ametistes
J. Maragall: Elogi de la poesia
G. Alomar: De poetització
Primera exposició del pintor Mompou
Rusiñol: pintura de jardins
Ll. Domènech i Montaner: Palau de la Música
J. Palau i Vera: col·legi Mont d'Or
Revistes Papitu i Cataluña

1911 Ponent en el IV Congrés Inter-
nacional de Filosofia a Bo-
lonya
Secretari general de l'IEC, on
crea la Secció de Ciències
Promou el Curs Miquel Àngel a
Terrassa
Dirigeix l'Almanac dels Noucen-
tistes
"El renovamiento de la tradición
intelectual catalana"
"Set glosses de Filosofia"
"La Ben Plantada"
"Els fenòmens irreversibles i la
concepció entròpica de l'Uni-
vers"

Inici de la campanya en favor
de la Mancomunitat
Consolidació de la C.N.T.
Assassinat de Canalejas
Legislació sobre la seguretat
social a Alemanya

Almanac dels Noucentistes
Sunyer: exposició a Barcelona
Torres-García pinta a la Diputació
de Barcelona
Casasnovas exposa a Faiança Català
VI Exposició Internacional d'Art
a Barcelona
Moren Maragall i Nonell
Exposició pictòrica de R. Canals
J. Carner: El verger de les galanies
G. Alomar: La columna de foc
J. Coromines: La vida austera
J. Bardina: Institución Pedagógica
Spencer
Palau i Vera i E. Homs escriuen a
La Veu de Catalunya
J. Torres-García comença Notes d'Art
Curs Miquel Àngel a Terrassa
P. Bosch i Gimpera tradueix els Him-
mes homèrics
C. Riba tradueix Virgili
Homenatge públic a l'escultor Clarà
Revistes Museum i Arxiu de l'Insti-
tut de Ciències

1912 Llicenciatura en Filosofia per
la Universitat de Barcelona
Interès per Einstein i la teo-
ria de la relativitat
Participa en el II Congrés In-
ternacional d'Educació Moral
← "Flos Soporum"

Primera guerra balcànica
Victòria socialdemocràta a Ale-
manya
Fundació de Pravda

J. Pijoan: De la pintura grega
X. Nogués: Picador
Estrena de Nausica, de J. Maragall
J. Clarà: "Serenitat"
J. Carner: Les monjoies
Exposició cubista a les Galeries
Dalmau
J. Torres-García viatja a Itàlia
Revista de Catalunya, Revista Esco-
lar Catalana

1913

"Un Amiel vigatà"

"Los argumentos de Zenón de Elea"

Govern Dato

D. Martí i Julià: Per Catalunya

Conferències dels noucentistes a Joventut Nacionalista, de la Lliga Regionalista

Torres-García pinta el Saló de Sant Jordi i funda l'Escola de Decoració

P. Fabra: Normes Ortogràfiques

J. Serra Hunter; catedràtic d'Història de la Filosofia

Edició dels Himnes homèrics en versió de J. Maragall

J. Pahissa: "Gala Placídia"

Festa Hel·lènica al Palau de la Música

Societat Athènes a Girona

Ll. Riber tradueix L'Eneida

Cicle sobre Arts Decoratives a l'Ateneu Enciclopèdic Popular

Ll. Nicolau d'Oliver: conferències sobre B. Metge

J. M. Sagarra escriu a La Veu de Catalunya

Revista Catalunya

1914

Fracassa en unes oposicions a càtedra

Conferències a Madrid

Crea l'entitat Amics de la Unitat Moral d'Europa

Institueix el Seminari de Filosofia

Membre directiu en el Consell d'Investigació Pedagògica de la MC

"Tina i la Guerra Gran"

"Oració de l'Institut"

"De la amistad y del diálogo"

Mancomunitat de Catalunya, amb E. Prat de la Riba com a president

Inici de la Primera Guerra Mundial

Beneficis econòmics per a la burgesia catalana deguts a la neutralitat en la guerra

Escola Elemental del Treball Inauguració de la Biblioteca de Catalunya

Sopar d'homenatge a Josep Carner Número extra de Catalunya dedicat a D'Ors

Escola d'Estiu per a mestres

F. Galf: Escola Superior de Belles Arts

Sunyer viatja a Itàlia

J. M. Sagarra: Primer llibre de poesies

J. Carner: Auques i Ventalls

A. Plana: Antologia de poemes catalans moderns

J. Pijoan: Historia del Arte
Revistes Cultura i Revista Nova

1915 Conferències a Madrid i Bilbao
Obra de Biblioteques Populars
Funda l'Escola Superior de Bibliotecàries
Promou els Cursos Monogràfics d'Alts Estudis i Intercanvi
Funda Quaderns d'Estudi
Interès per la Pedagogia
"Gualba la de mil veus"
"Aprendizaje y heroísmo"
"La sistematització filosòfica de la Pedagogia"

Bloc Republicà Autonomista
Govern Romanones

Escola Superior de Biblioteccàries
Obra de Biblioteques Populars
Escola Montessori de Barcelona
Escola d'Arts i Indústries a Vilanova i la Geltrú
J. M. Junoy: Oda a Gynemer
J. Folguera entra La Revista
J. Aragay: plats de ceràmica
Exposició d'Art Nou Català a Sabadell
J. Torres-Garcia abandona l'estil hel·lenitzant
Revistes Quaderns d'Estudi, Vell i Nou,
La Revista i Mediterrània

1916 Influències intel·lectuals italianes
"Oceanografia del Tedi"
"La pedagogia de Giovanni Gentile"

Prat de La Riba: Per Catalunya i l'Espanya Gran
Independència de Polònia

Publicació pòstuma d'Etapes Estètiques, de R. Casellas
Mor J. Torres i Bages
A. Rovira i Virgili: El Nacionalisme
J. Torres-Garcia s'acosta a l'avantguarda
A. Badrinas torna d'Alemanya
J. Bofill i Mates, J. M. Ainaud: Escoles municipals de Barcelona
J. V. Foix - J. M. Junoy: Trossos
J. Aragay viatja a Itàlia
Es crea l'editorial Salvat

1917 Director general d'Instrucció Pública de la Mancomunitat de Catalunya
S'interessa per la filosofia de la història
Funda la "Col·lecció Minerva"
"Oració dels soldats mutilats"

Vaga general a Espanya
Crisi parlamentària i institucional
Assemblea de parlamentaris a Barcelona
Juntes de Defensa Militar
Influència de la revolució russa
Viratge reaccionari de la Lliga Regionalista
Mor E. Prat de la Riba

J. Goday: grups escolars a Barcelona
P. Fabra: Diccionari ortogràfic
Es crea l'Editorial Catalana
J. Crexells edita el Glossari 1916
E. C. Ricart exposa a les galeries Dalmau
J. Obiols: Cartipàs català
P. Gener: Intelecto y Belleza
J. M. López-Picó: Cants i al·legories
Exposició de J. Mercadé

J. Puig i Cadafalch, president de
la MC
Partit Republicà Català
Primers senyals de crisi econò-
mica
Agudització de la lluita de clas-
ses

Torres-García: manifest evolucionis-
ta
Rusiñol: L'Auca del senyor Esteve
Diaghilev, al Liceu de Barcelona

1918 Pèrdua d'atractiu del Glossari
Acostament al sindicalisme utòpic
Intel.lectualisme elitista
Agudització del seu tradicionalis-
me
"La concepció cíclica de l'Uni-
vers"
"La Vall de Josafat"

Gabinet Maura de concentració
Ideari espanyolista de la Lliga
Cambó reclama un govern autori-
tari
Enduriment de la lluita de clas-
ses
Mor N. Verdaguer Callís
Fundació del Partit Comunista
Alemany

Erosió de l'ideari noucentista
J. Bofill i Mates: La ciutat d'ivori
A. Plana: Contrabaedecker
M. Manent: La branca
Agrupació Courbet
Miró exposa a Barcelona
II Congrés Universitari Català
Ll. Nicolau d'Olwer, membre de
l'IEC
F. Pujols: Concepte general de la
ciència catalana
J. Aragay: Itàlia
P. Bosch i Gimpera: cursos a la
Mancomunitat

1919 Conferències a Portugal i Castella
Signa el missatge "Declaració de
la Independència d'Esperit",
junt A. Eintein i B. Russell
"Glosses de la Vaga"
"Grandeza y servidumbre de la
Inteligencia"
"Història de les Esparragueres"

Crisi de la indústria catalana
Vaga de La Canadiense
Declaració de l'estat d'excepció
Federació Patronal de Catalunya
Atemptats terroristes
Tractat de Pau a Versalles
Congrés feixista a Florència
Partit Nacional-Socialista ale-
many

Crexells divulga Russell
Es creen els Estudis Normals
Riba tradueix L'Odissea
Mor J. Brosa
X. Nogués - F. Pujols: Catalunya
pintoresca
F. Domingo: obres cubistes
J. Salvat-Papasseit: Poemes en ondes
hertzianes

la Barcelona

- 1920 Cessa en la Direcció General d'Instrucció Pública de la MC Fi del Glossari a La Veu C. Coneix Bertrand Russell Conferències a Valladolid i Salamanca Conferències a La Publicidad Articles a Las Noticias i El Día Gráfico "El nou Prometeu encadenat"
- Pacte U.G.T. - C.N.T. Assassinat de Francesc Layret Victòria electoral dels conservadors Joventuts Nacionalistes de Catalunya Gabinet Dato Itàlia: apoi financer al feixisme Puschit de Von Kapp a Alemanya Independència d'Àustria
- Bertrand Russell dona conferències Urbanització de S'Agaró Rubió i Tudurí: Església de Pedralbes J. Crexells col.labora a La Publicidad C. Riba i J. Obiols viatgen a Itàlia Torres-Garcia deixa Catalunya J. Aragay: El nacionalisme de l'art R. Rucabado: Compendi d'Educació Cièvil Saló monogràfic dedicat a l'escultor Casanovas en l'Exposició de Belles Arts J. Ruyra: Pinya de rosa R. Benet: "La Pluja" Orquestra Pau Casals Exposició d'avantguarda a les galeries Dalmau
- 1921 Deixa el Seminari de Filosofia Viatge a Buenos Aires Acaba les seves col.laboracions amb la premsa barcelonina
- Desastre de l'Annual Assassinat de Dato
- J. Carner deixa Catalunya Miró i Pruna viatgen a París C. Riba: Escolis J. Xirau: La verdat eterna en Leibniz
- 1922 "L'alerta de Castelló d'Empúries" Enduriment crític vers Catalunya
- Acció Catalana Estat Català Mussolini forma Govern
- Laboratori de Psicologia Experimental Institut de Cultura de la Dona Picabia exposa a les galeries Dalmau
- 1923 "Glossario" a l'ABC de Madrid Professor a la Escuela Social de Madrid
- Assassinat de Salvador Seguí Cambó abandona la política activa Cop d'estat militar a Espanya
- Fundació Bernat Metge Conferències d'Einstein a Barcelona Societat Catalana de Filosofia

Bibliografia

Fonts

1. OBRES ORIGINALS

Aragay, J., "En Francesc Galí com a mestre", Vell i Nou, 1: 5-6, 1915.

La pintura catalana. La seva herència i el seu llegat, Barcelona, 1916.

Itàlia, Barcelona, 1918.

El nacionalisme de l'art, Barcelona, 1920.

Badrinas, A., "Los 'Talleres de Arte Industrial' alemanes", Museum, 11: 383-418, 1913.

"Hans von Marées", Museum, 9: 303-316, 1915.

Bardina, J., "Pedagogia Nacional", Rev. Est., vol. I: 31-33, 1907.

"La Bellesa i la lluita", La Veu C., 17.VII.1913.

"Educació estètica. Com l'ha de fer l'Escola primària", La Veu C., 5.II.1914.

Bassols, J., "Del coneixement de sí mateix", Revista anyal del C.A.D.C.I., i: 30-44, 1911.

Benet, R., "De lo clàssic en art i de lo externament clàssic", Ciutat, 5: 1-3, 1910.

"Disquisicions sobre pedagogia en art", Ciutat, 14: 13-14; 15: 18-19; i 16: 16-18, 1911.

"Acercas de la VI Exposición Internacional", Cña., 192: 356-358, i 197: 434-436, 1911.

"Tiziano", Cña., 267: 715 ⁻⁷¹⁷⁾ (1912).

"L'Art en la vida i en les coses de l'home", La Veu C., 26.IV i 3.V.1915.

- "L'Art Modern. Lletra a Xènius", La Veu C., 16.IX.1918.
Jaume Guàrdia, Barcelona, s.d.
Antoni Badrinas, Barcelona, s.d.
- Bofill i Mates, J., " 'Els fruits saborosos', de Josep Carner", La Veu C., 23.II.1906.
- "En Costa i Llobera", Mitjorn, 4: 100-106, 1906.
- "Clasicismo nacional", La Cat., 14: 4-7, i 15: 20-24, 1908.
- "Notes preliminars a 'La Muntanya d'Amestistes'", Emp., 16: 103-109, 1908.
- "El catalanisme", La Veu C., 17.III.1910.
- "Carta oberta a Eugeni d'Ors", La Veu C., 23.XII.1910.
- "Paisatges noucentistes", La Veu C., 23.II.1911.
- "L'esperit ens vindrà per la cultura", La Veu C., 6.IV.1911.
- "La actuación de la juventud en la política", Cña., 170-171: 9, 1911.
- "Qüestió nacionalista", La Veu C., 17.IV.1912.
- "La tradició. Afinitats personals", La Veu C., 23.IV.1912.
- "El discurs de Cambó", La Veu C., 14.IV.1913.
- "L'actitud de la Lliga", La Veu C., 27.XI.1913.
- "La Gran Barcelona", La Veu C., 9.II, 14.II, 17.II i 20.II.1914.
- "El reialme de l'esperit", La Veu C., 11.VII.1914.
- "El clam de Catalunya. Imperialisme redemptor", La Veu C., 28.VIII.1914.
- "El President", Cnya., 338: 257, 1914.
- "Ciutadania integral", La Rev., 3: 1, 1915.
- "El fundador de la Lliga Espiritual", Vida Cristiana, vol. II: 194, 1915.

- La llengua catalana a l'Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 1916.
- "La política nacionalista catalana", La Veü C., 24.X - 6.XII.1916.
- "El Nacionalisme i Barcelona", La Veü C., 25.III.1917.
- "La personalitat del Dr. Torras i Bages", Revista de Vic, p. 6, 1917
- "El valor ciutadà de la cultura", La Veü C., 7.VI.1918.
- Les Joventuts Catalanes. Política. Nacionalisme. Socialisme. En Prat de la Riba, Barcelona, 1919.
- "La nostra Mancomunitat", La Veü C., 18, 21, 23, 24 i 25.IX.1919.
- "L'homenatge a mossèn Collell", La Publicitat, 22.V.1927.
- "Eficàcia pòstuma", Album-Record a Enric Prat de la Riba, Barcelona, 1935, pp. 127-128.
- Prat de la Riba i la cultura catalana, ed. J. Casassas, Barcelona, 1979.
- Bordàs, J., "El perill del dilettantisme", Vell i Nou, 15.V. 1915.
- "De la difícil simplicitat", Vell i Nou, 1.IX.1915.
- "La resultant", Vell i Nou, 15.I.1919.
- Bosch i Gimpera, P., "Eufroni", La Veü C., 15.V.1913.
- Campalans, R., Política vol dir pedagogia, Barcelona, 1913.
- "Barcelona, alma mater", Revista Nova, vol.I: 1, 1914.
- "Pròleg" a E. d'Ors, Glosses de la Vaga de 1919, Barcelona, 1919.
- Capdevila, J.M., "Influència moral del Glosari a Catalunya", La Rev., 10: 16-18, 1916.
- "El concepte de creació en l'obra artística", Anuari de la Societat Catalana de Filosofia. 1923, Barcelona, 1924, pp. 305-314.
- "Pròleg" a J. Maragall, Poesies, Barcelona, 1929.
- En el llindar de la filosofia, Barcelona, 1960.

- Estudis i lectures, Barcelona, 1965.
- Francesc Vayreda, Barcelona, s.d.
- Carles, D., "El dibuixant Josep Ràfols", Vell i Nou, 8: 260-261, 1920.
- Carner, J., "A propòsit de Maeterlinck", Universitat Catalana, vol. II: 68-70, 84-85 i 103-105, 1901.
- "De conducta catòlica", La Veu C., 13.XI.1907.
- "La intenció clàssica de la literatura catalana", La Veu C., 23.IV.1908.
- "De l'acció dels poetes a Catalunya", Emp., 9: 88-91; 10: 122-125; i 12: 202-206, 1908.
- "L'aculliment", La Veu C., 10.XI.1910.
- "Al llindar d'una exposició", La Veu C., 23.II.1911.
- "La dignitat literària", La Veu C., 3.VI.1913.
- "L'Expandidor", Cnya., 309: 513-514, 1913.
- "Pròleg" a Augues i Ventalls, La Veu C., 13.I.1914.
- "El triomf d'en Xènius", Cnya., 332: 162, 1914.
- "L'èxit i la immortalitat", Cnya., 342: 322-324, 1914.
- "El diàleg estètic", La Veu C., 3.IX.1914.
- "Un deure català. Fer tradició per als venidors", La Veu C., 24.IX.1917.
- "⁽³¹⁾Universitat i Cultura" (1919), Teoria de l'ham poètic, Barcelona, 1970.
- "Pròleg" a J. Maragall, Obres Completes, vol. I, Barcelona, 1925.
- Teoria de l'ham poètic, Barcelona, 1970.
- Obres Completes, Barcelona, 1968.
- Casanovas, M., "El valer de la crítica artística", Cnya., 310: 533-534, 1913.
- "Les pintures murals de Torres-García", Cnya., 313: 586-588, 1913.

- "El primer Congrés d'Art Cristià a Catalunya", Cnya., 314: 598-600, 1913.
- "Darius de Regoyos", Cnya., 316: 631-632, 1913.
- "Les pintures murals de Joaquim Torres-García. Post-comentari", Cnya., 317: 648, 1913.
- "Tradició d'Art Nacional a Catalunya", Cnya., 318: 659-660, 1913.
- "Valors", Cnya., 324: 35-36, 1914.
- "Comentaris del moment", Cnya., 327: 85-86, 1914.
- "Enric Casanovas. L'Escola d'Escultura Catalana", Cnya., 328: 103-104, 1914.
- "De doctrina estètica", Cnya., 342: 325-327; 344: 362-363; 345: 374-375; i 346: 391-393, 1914.
- "Els escultors d'ara. Enric Casanovas", La Rev., 1: 15-16, 1915.
- "Els escultors d'ara. Esteve Monegal", La Rev., 3: 12-14, 1915.
- "Els escultors d'ara. Josep Clarà", La Rev., 4: 15-16, 1915.
- "L'estètica, ciència universal del joc", Quad., 3: 15-23, 1915.
- "Assaigs de teorització estètica. Consideració de la bellesa com a definició", Quad., 2: 113-121, 1916.
- "L'escultura catalana", La Rev., 7: 10-11; 8: 10-12; i 14: 10-13, 1916.
- "Josep Aragay", La Rev., 8: 15, 1916.
- "Notes marginals: La línia viva. Ritmes", La Rev., 23: 13-14, 1916.
- "'Etapas Estètiques', de Raimon Casellas", La Rev., 26: 10-11, 1916.
- "Notes per a una revisió crítica", La Rev., 27: 13-15, 1916.
- "Notes marginals: Classicisme. El geni", La Rev., 28: 16, 1916.

- "Notes marginals: Novoclassicisme", La Rev., 29: 15, 1916.
- "Classicisme, novoclassicisme", La Rev., 30: 24-28, 1917.
- "Notes marginals: El sentiment. Dels estils. Forma i funció en arquitectura", La Rev., 33: 89-90, 1917.
- "Josep Obiols", La Rev., 34: 105-107, 1917.
- "Assaigs de teorització estètica. L'expressió i l'harmonia dins del procés del treball", Quad., 2: 137-147, 1917.
- "Assaigs de teorització estètica. Objectivisme de les valors estètiques", Quad., 3: 236-242, 1917.
- Clascar, F., "A Eugenio d'Ors", a Farran, J. - Rucabado, R., La filosofia del hombre que trabaja y juega, Barcelona, 1914, pp. 145 i ss.
- Crexells, J., La filosofia de Bertrand Russell, Barcelona, 1919.
- "Divagacions sobre l'esperit germànic", La Rev., 169-174: 249-250, 1922.
- "Introducció" a Plató, Diàlegs, I, Barcelona, 1924, pp. 1-21.
- Primers assaigs, Barcelona, 1933.
- La història a l'inrevès, Barcelona, 1968.
- Diversos autors, Almanac dels Noucentistes, Barcelona, 1911.
- A l'entorn del centenari milanià, La Rev., 67: 217-222, 1918.
- Duran i Reynals, E., "La generació dels nostres pares", Cnya., 325: 55, 1914.
- Elies, F., "La ciutat lletja", El Pobl., 3, 18, 24 i 31.X.1910.
- "Exposició Torres-García", El Pobl., 22.X.1910.
- "Situació i valor de les arts plàstiques a França", La Rev., 38: 164-166, 1917.
- La moderna pintura francesa fins al Cubisme, Barcelona, 1917.

- "A propòsit del 'Concepte General de la Ciència Catalana', llibre famós de Francesc Pujols", Vell i Nou, 78: 403-407; 79: 415-423; 80: 436-441; i 81: 459-462, 1918.
- "L'estil", Vell i Nou, 92: 209-214, 1919.
- "Sebastià Junyent", Mirador, 25.II.1937
- Jaume Mercadé, Barcelona, s.d.
- Antoni Puig Gairalt, Barcelona, s.d.
- Estelrich, J., "Imperialisme i unitat d'esperit", La Rev., 33: 77-80, 1917.
- "Itàlia i Catalunya", Almanac de La Revista, 1919, Barcelona, 1918, pp. 232-239.
- "El regionalisme de Charles-Brun", La Veu C., 9, 18, 26.XI i 7.XII.1918, i 1.I.1919.
- Farran i Mayoral, J., "Els nostres iconoclastes", Estil, 13: 1-2, i 14: 13-14, 1907.
- "Les idees sentimentals", Estil, 15: 17-18, 1907.
- "Nota", a Farran, J. - Rucabado, R., La filosofia del hombre que trabaja y juega, Barcelona, 1914, pp. 171 i ss.
- "La 'Ifigènia' a l'Auditòrium", Cnya., 330: 136-137, 1914.
- "Teatre i Classicisme", La Rev., 23: 11-13, i 25: 13-14, 1916.
- "La filosofia de Benedetto Croce", La Rev., vol.III: 383 i ss., 416 i ss., i 433 i ss., 1917.
- "Les idees", a La Revista (Número de cap d'any), Barcelona, 1917, pp. 15-18.
- "Els grans psicòlegs de la França contemporània", La Rev., 94: 238-243, i 95: 261-270, 1919.
- Lletres a una amiga estrangera, Barcelona, 1920.
- "Pròleg a la traducció catalana de 'Les Flors del Mal', de Baudelaire", La Rev., 112: 129-131, 1920
- Diàlegs crítics, Barcelona, 1926

Política espiritual, Barcelona, 1935.

- Folch i Torres, J., "Algo de lo que pasó", La Cat., 99: 523-524, 1909.
- "José Clarà y sus obras", La Cat., 168: 817-818, 1910.
- "L'art i la ciutat", La Veu C., 22.IX.1910.
- "La Universitat industrial", La Veu C., 15.XI.1910.
- "La Universitat industrial. El treball col·lectiu i els productes de l'art en les grans indústries", La Veu C., 15.XII.1910.
- "Al començar la història dels noucentistes. A propòsit de l'Almanac", La Veu C., 23.II.1911.
- "Les pintures d'en Junyer", La Veu C., 14.IV.1911.
- "Les escultures d'en Josep Clarà", La Veu C., 11.V.1911.
- "Les pintures d'en Ricard Canals", La Veu C., 25.V.1911.
- "Art i Nacionalisme", La Veu C., 22.VI.1911.
- "La crisi de la pintura francesa", La Veu C., 5.X.1911.
- "Sobre la nostra pintura", La Veu C., 20.X.1911.
- "De les Arts Industrials a Catalunya", La Veu C., 16.XI.1911.
- "Les pintures d'en Torres-García", La Veu C., 19.I.1912.
- "Joaquim Torres-García", Cña., 226: 64-65, 1912.
- "La llei de les formes", Cnya., 284: 148-151; 285: 166-169; i 286: 187-189, 1913.
- "Art i Nacionalisme", La Veu C., 11.IX, 2 i 16.X, i 13.XI.1913.
- "Davant l'obra de Puvis de Chavannes", La Veu C., 23.X.1913.
- "L'obra i el llibre d'en Torres-García", La Veu C., 8.XII.1913.
- "Cap d'any. Als amics", La Veu C., 1.I.1914.

- "Imperialisme artístic. Per l'art nacional", La Veu C., 29.I.1914.
- "Els bells jardins d'Itàlia", La Veu C., 26.III.1914.
- "Els bells jardins de Barcelona", La Veu C., 3.IX,1914.
- "Les vil·les de Florència", La Veu C., 24.IX.1914.
- "Les ciutats belles", La Veu C., 8.XI.1914.
- "Elogi de l'Ofici", Cnya., 351: 466-467, 1914.
- "L'art del Jardí", La Veu C., 22.III.1915.
- "Les escultures de l'Enric Casanovas", La Veu C., 26.IV.1915.
- "De la futura Escola de Bells Oficis. Per l'alliberament espiritual de Catalunya", La Veu C., 30.VIII.1915.
- "En Prat de la Riba i el nostre Renaixement artístic", La Veu C., 13.VIII.1917.
- Meditacions sobre l'arquitectura, Barcelona, 1917.
- "Els nous arquitectes", La Veu C., 24.XI.1919.
- Fabra, P., La llengua catalana i la seva normalització. Barcelona, 1980.
- Folguera, J., Les noves valors de la poesia catalana, Barcelona, 1919.
- Articles, Barcelona, 1920.
- Galí, A., "L'escola i la vida en la formació integral de l'home", Revista Anyal del CADCI, 1: 60-73, 1911.
- "Introducció a l'humanisme. A propòsit del curs Miquel Àngel", Ciutat, 14: 9-13; 15: 1-3; i 16: 1-3, 1911.
- "El Doctor Torras i Bages, pedagog", Quad., 3: 250-263, 1916.
- Galí, F., "L'esperit cristià en la pintura del Renaixement", La Veu C., 1.VI.1911.
- Homs, E., "La gloriosa España latente", Cña., 190: 322-324, 1911.
- "Paraules amigues als joves negociants", Revista Anyal del CADCI, 1: 45-59, 1911.

- "Pedagogia antiga y pedagogia nueva", Revista de Educación, 9: 575-590, i 10: 567-572, 1912.
- "La pedagogia de la Santa Continuació", Cnya., 294: 280-282, 1913.
- Jardí, E., "Crítiques contra la democràcia. Nacionalisme i sindicalisme", La Rev., 41: 205-207, 1917.
- Les doctrines de Georges Sorel, Barcelona, 1917.
- Jori, R., "Torres-García", La Publicidad, 21.I.1912.
- "L'Art Jove", Vell i Nou, 6: 2-6, 1915.
- "En Francesc Galf", Vell i Nou, 15.V.1915.
- "Les noves idees estètiques d'en Torres-García", Vell i Nou, 15.VIII.1916.
- Josep Clarà, Barcelona, 1920.
- Junoy, J.M., Arte & Artistas, Barcelona, 1912.
- Conferències de combat (1919-1923), Barcelona, 1923.
- "Al marge de la política i de l'estètica de Charles Maurras", Revista de Catalunya, vol.III: 269-278, 1926.
- Joaquim Sunyer, Barcelona, s.d.
- López-Picó, J.M., "La juventud triunfa", La Cat., 5: 4-5, 1907.
- "Aportacions clàssiques i humanistes", La Veu C., 6 i 7. IX.1913.
- "Glòria a Mistral", Cnya., 335: 209, 1914.
- "Maurice Barrès", La Rev., 33: 80-81, 1917.
- "Charles Maurras", La Rev., 48: 335-336, 1917.
- Moralitats i pretextos, Barcelona, 1917.
- "El partit de la intel.ligència", La Rev., 96: 273, 1919.
- Rafael Benet, Barcelona, s.d.
- Lleonart, J., "Introducción al curso Miguel Angel", La Cat., 144: 427, 1910.
- "Programa-resumen de un curso-comentario a la vida de Benvenuto Cellini", Revista de Educación, 3: 163-164, 1911.

- "Presentació de Miquel Àngel", Ciutat, 15: 4-5, i 16: 4-6, 1911.
- "Dos imperialismes", Gnya., 373: 820, 1914.
- Llongueras, J., Ínfimes cròniques d'alta civilitat", Terrassa, 1911.
- Llorens i Artigas, J., "Xavier Nogués", La Veu C., 19.VI.1920
- "La gent nova de Les Arts i els Artistes", La Rev., 114: 163-164, 1920.
- "Josep Obiols", La Mà Trencada, 2: 19-21, 1924.
- "El nu en l'escultura d'en Pau Gargallo", La Mà Trencada, 4: 55-56, 1924.
- Tomàs Aymat, Barcelona, s.d.
- Montaner, C., "La pedagogia de Giovanni Gentile", Quad., 1: 25-32, 1916.
- Nicolau d'Olwer, Ll., " 'De l'Amistat' de Ciceró", Emp., vol. I: 310 i ss., 1907.
- "La 'Eneida' a Catalunya", La Veu C., 10.I.1918.
- "Plató en llengua catalana", La Publicitat, 1.VIII.1924.
- "Sòcrates i els sofistes", La Publicitat, 29.IX.1925.
- D'Ors, E., "L'ànima bohèmia", La Creu del Montseny, 6: 65, 1899.
- "L'Arcís", La Veu C., 29.V.1899.
- "Palau del boig", La Renaixensa, 27.X.1899.
- "La copa del rei de Tule", La Renaixensa, 19.XII.1899.
- "Els IV gats. Capritxo", Quatre Gats, 6: 2, 1899.
- "Mercès", Quatre Gats, 11: 2, 1899.
- "Carta als reis", La Renaixensa, 6.I.1900.
- "Per la síntesi", La Creu del Montseny, 4.III.1900.
- "Evocació", Lo Pensament Català, 1: 11-12, 1900.
- "Marina", Lo Pensament Català, 2: 34-35, 1900.

- "D'una carta", L'Esquella de la Torratxa, Almanac del 1900.
- "Monjo i Artista", Calendari Català. 1900, pp. 167-168.
- "Heroica", Catalunya Artística, 3.I.1901.
- "A l'Ariadna", Pèl & Ploma, 79: 1901.
- "A Madona Blanca Maria", Pèl & Ploma, 79: 1901.
- "Música de Bach", Pèl & Ploma, 79: 1901.
- "La fi de l'Isidro Nonell", Pèl & Ploma, 84: 1902.
- "Comentari a 'Boires Baixes', de J.M. Roviralta", Pèl & Ploma, 85: 1902.
- "Discussions d'art", Pèl & Ploma, 85: 1902.
- "El Cabdill", Auba, 5-6: 1902.
- "L'experiment d'un congressista", Cnya., 3: 126-129, 1903.
- "Crisis internacional", Cnya., 4: 153-155, 1903.
- "El futur Congrés de Berna", La Veu C., 2.III.1903.
- "Per a un epíleg a uns articles d'en Gabriel Alomar", Cnya., 7: 309-310, 1903.
- "Dels cants de la Inquietud", Cnya., 21: 360, 1903.
- "Extensió de les ensenyances especulatives" (1903), Congrés Universitari Català, Barcelona, 1905.
- "La llegenda d'en Robert", La Veu C., 16.IV.1904.
- "Gazeta d'Art", El Pobl., 12.XI.1904.
- "La Casa i la Ciutat", El Pobl., 3: 3-4, 1904.
- "Gazeta d'Art", El Pobl., 6: 3, 1904.
- "Record", El Pobl., 5.XII.1904.
- "La pintura mural d'en Baixeras al Seminari", El Pobl., 17.XII.1904.
- "La segona part de 'El Comte Arnau' d'en Maragall", El Pobl., 24.XII.1904.

- "Fragments de la 'Metafísica de l'Inquietud'", Universitat Catalana, 1: 10-11, i 3: 41-43, 1904.
- "Converses de Goethe en els darrers anys de la seva vida", Universitat Catalana, 2: 23-25; 3: 43-44; i 5: 75-76, 1904.
- "Adolf von Menzel", El Pobl., 18: 2-3, 1905.
- "El nostre Carneggie", El Pobl., 18: 1, 1905.
- "Per a la psicologia de Màxim Gorki", El Pobl., 19: 1, 1905.
- "Balada d'un jove doctor", El Pobl., 25.III.1905.
- "Torres-García", El Pobl., 8.IV.1905.
- "Saló Parés", El Pobl., 8.IV.1905.
- "Estrangeres", El Pobl., 15.IV.1905.
- "La senyal de Jesús", El Pobl., 22.IV.1905.
- "D. Joan Valera", El Pobl., 29.IV.1905.
- "Sobre en Valera", El Pobl., 20.V.1905.
- "En el que es diu la necessitat de la presència de Pompeu Fabra a Barcelona", El Pobl., 6.VI.1905.
- "El cricket de les monges", El Pobl., 20.VI.1905.
- "Noruega Imperialista", El Pobl., 17.VI i 1.VII.1905.
- "La màscara de la mort roja", El Pobl., 8.VII.1905.
- "Reportatge de Xènius", El Pobl., 8.VIII.1905.
- "Un àlbum de Capiello", El Pobl., 15.VIII.1905.
- "A l'endemà de l'impressionisme", El Pobl., 19.VIII, 21.X i 2.XII.1905.
- "Reportatge de Xènius, Mitologia", El Pobl., 2.IX.1905.
- "Per a la reconstrucció de la ciutat", El Pobl., 44: 6-7, 1905.
- "Sa Majestat Satan", El Pobl., 21.X.1905.
- "Les Ciutats arbitràries", El Pobl., 21.X.1905.

- "Reportatge de Xènius. És la França!", El Pobl., 4.XI.1905.
- "Reportatge de Xènius. En Zulueta, regidor de Barcelona", El Pobl., 18.XI.1905.
- "Reportatge de Xènius. La dolça vida civil", El Pobl., 30.XII.1905.
- "Lord Chamberlain", Renacimiento Latino, 1: 27, 1905.
- La muerte de Isidro Nonell. Seguida de otras arbitrariedades y de la Oración a Madona Blanca María, trad. E. Díez-Canedo, Madrid, 1905.
- "Meditació en el cinquantenari de la mort de Heinrich Heine", El Pobl., 10.III.1906.
- "El 'caldo' dels governants paternals", El Pobl., 17.III.1906.
- "Visquen les oposicions!", El Pobl., 24.III.1906.
- "La impremta alegre", El Pobl., 21.IV.1906.
- "A una egrègia estrangera", Art Jove, 31.V.1906.
- "Los salones de Primavera en París", La Lectura, vol. II: 259-268, 1906.
- Glossari 1906, Barcelona, 1907.
- Obra catalana completa. Volum I: Glossari 1906-1910, Barcelona, 1950.
- Glosas. Páginas del Glossari de Xènius (1906-1917), trad. A. Maseras, Madrid, 1920.
- Glosari (1906-1921), ^(antologia) ed. J. Murgades, Barcelona, 1982.
- "A Rudyard Kipling", La Cat., 12: 1, 1907.
- "Libro de imágenes", Renacimiento, 2: 468-478, 1907.
- Glossari 1907, Barcelona, 1908.
- "Habla Eugenio d'Ors", La Cat., 19: 92-93, 1908.
- "Las palabras imperiales", La Cat., 20: 101, 1908.
- "De les reials jornades", Emp., 10: 117-121, 1908.

- Religio est Libertas (1908), Madrid, 1925.
- "El residu en la mesura de la ciència per l'acció" (1908), Rev. Est., vol. III: 130-135, 1909.
- "Pròleg" a Guerau de Liost [Jaume Bofill i Mates], La Muntanya d'Ametistes, Barcelona, 1908, pp. 5-11.
- Glossari 1908, Barcelona, 1915.
- "Las conferencias de Eugenio d'Ors", La Cat., 15.V.1909.
- "Crònica del VI Congrès de Psicologia de Ginebra", La Veu C., 19, 24 i 31.VIII, i 2.IX.1909.
- "Notes bibliogràfiques", Rev. Est., vol. III: 465-467, 1909.
- "Lògica i metodologia de les ciències", Rev. Est., vol. III: 179-180 i 555-559, 1909.
- "Note sur la formule biologique de la logique", Archives de Néurologie, 1: 42-54, 1910.
- "Pròleg" a J.M. López-Picó, Turment-Froment, Barcelona, 1910, pp. 7-18.
- "Els fills", Ciutat, 6: 1-2, 1910.
- "El notable escultor catalán José Clará y algunas de sus principales obras", La Cat., 168: 819, 1910.
- "De la llengua oficial per les coses de la Intel.ligència", La Veu C., 4.II.1911.
- "L'amor a l'Ofici. Bernard Palissy", La Veu C., 9.II.1911.
- "L'Almanac dels Noucentistes", La Veu C., 15.II.1911.
- "A propòsit de l'Almanac", La Veu C., 16.II.1911.
- "De la Glòria", Almanac dels Noucentistes, Barcelona, 1911.
- "Les paraules de Joaquim Costa per al jovent català", La Veu C., 18.II.1911.
- "Lo que vol dir el pròxim dinar dels noucentistes", La Veu C., 1.III.1911.
- "De les pensades", La Veu C., 2.III.1911.
- "Europa", La Veu C., 9.III.1911.

"Les incorporacions", La Veu C., 16.III.1911.

"Contra Croce", La Veu C., 18.III.1911.

"Salutació a Croce", La Veu C., 20.III.1911.

"Atraure", La Veu C., 22.III.1911.

"L'art del teatre i el goig dels ulls", La Veu C., 23.III.1911.

"Hilbert", La Veu C., 24.III.1911.

"Miquel Àngel a Terrassa", La Veu C., 25.III.1911.

"Èxit", La Veu C., 27.III.1911.

"Set glosses de Filosofia", La Veu C., 3, 10, 17, 25 i 31.III; 3, 15, 21 i 29.IV; i 7, 13 i 19.V.1911.

"'Il Romanticismo in Germania', per A. Farinelli", La Veu C., 2.IV.1911.

"La originalitat de la 'Filosofia dello Spirito'", La Veu C., 3.IV.1911.

"Dels matissos de sentiment", La Veu C., 10.IV.1911.

"Com si fós Quaresma", La Veu C., 21.IV.1911.

"Castes", La Veu C., 25.IV.1911.

"El món interior", La Veu C., 16.V.1911.

"Les tenebres de la vegetació", La Veu C., 17.V.1911.

"The, xocolata i cafè", La Veu C., 18.V.1911.

"Benfíssim", La Veu C., 20.V.1911.

"Rellegir", La Veu C., 25.V.1911.

"De l'estructura", La Veu C., 1.VI.1911.

"El nou monument en la vella Roma", La Veu C., 8.VI.1911.

"Cada dia més fàcil", La Veu C., 10.VI.1911.

"God save the King", La Veu C., 22.VI.1911.

"Déu salvi la nostra Tarragona", La Veu C., 25.VI.1911.

"A en Josep Clarà", La Veu C., 26.VI.1911.

"Del còlera i de la utilitat del superflu", La Veu C., 30.VI.1911.

"Delícies", La Veu C., 1.VII.1911.

"El record del Jardí", La Veu C., 6.VII.1911.

"La Renaixença", La Veu C., 20.VII.1911.

"Pintura ètnica", La Veu C., 22.VII.1911.

"De l'Unamuno considerat com un home que té raó", La Veu C., 28.VII.1911.

"Vària", La Veu C., 1.VIII.1911.

"Offenbach", La Veu C., 3.VIII.1911.

"La qüestió ortogràfica", La Veu C., 4.VIII.1911.

"Elogi de l'oblit", La Veu C., 9.VIII.1911.

s. t., La Veu C., 11.VIII.1911.

"Aforística de Xènius", La Veu C., 31.IX.1911.

"Del cubisme", La Veu C., 9.X.1911.

"Definició autèntica", La Veu C., 23.X.1911.

"Enric Casanovas, noucentista", La Veu C., 30.X.1911.

"El somni de les escultures", La Veu C., 7.XI.1911.

"La voluptat de pensar", La Veu C., 14.XI.1911.

"Més sobre la voluptat de pensar", La Veu C., 15.XI.1911.

"Les estàtues i la ciutat", La Veu C., 22.XI.1911.

"Teatre cubista", La Veu C., 5.XII.1911.

"El teatre de la pura contingència", La Veu C., 6.XII.1911.

"La nova esperança", La Veu C., 9.XII.1911.

"Alfred Binet", La Veu C., 13.XII.1911.

"La Sra. Verdaguer i Callís, noucentista", La Veu C., 14.XII.1911.

- "La lliçó més útil", La Veu C., 15.XII.1911.
- "Visca l'Henri Poincarè", La Veu C., 18.XII.1911.
- "Estampa de recordatori", La Veu C., 20.XII.1911.
- "El Nadal veritable", La Veu C., 26.XII.1911.
- "Aforística de Xènius", La Veu C., 31.XII.1911.
- "El renovamiento de la tradición intelectual catalana", Cña., 170-171: 2-7, 1911.
- "Una contribución a la filosofía", Cña., 175: 81-82, 1911.
- "Locura infantil con contagio", Revista de Educación, 2: 102-105, 1911.
- "Medida convencional de la inteligencia para la determinación y clasificación de los atrasados", Revista de Educación, 2: 106-108, 1911.
- "Los trabajos del VI Congreso de Psicología", Revista de Educación, 5: 305-308, 1911.
- "Fugas infantiles", Revista de Educación, 5: 308, 1911.
- "Una visita a la colonia libre de deficientes graves y de jóvenes criminales de Imola (Bologna)", Revista de Educación, 6: 409-411, 1911.
- "La curiosidad", Revista de Educación, 6: 411, 1911.
- "La vindicació de la memoria", Revista de Educación, 8: 524-526, 1911.
- "Els fenòmens irreversibles i la concepció entròpica de l'Univers", Arx., 1: 1-20, 1911.
- "Introducció al Cicle de Conferències d'Educació Civil", Revista Anyal del C.A.D.C.I.: 7-12, 1911. (Text del 1909).
- "Note sur la curiosité", Rendiconti del IV Congresso di Filosofia, Bologna, 1911, vol.II, pp.452-454.
- "Pròleg" a Chirón [Joan Llongueras], Infimes cròniques d'alta civilitat, Terrassa, 1911, pp. 9-12.
- "Santa Maria della Salute". Discurs presidencial llegit a la festa dels Jocs Florals de Girona, 1911. La Publi-
cidad, 16.XI.1911.

"L'amor a l'Ofici. Bernard Palissy", Ciutat. Llibre Nadal-Reis, Terrassa, 1911.

La Ben Plantada (1911), Barcelona, 1980.

Glossari 1911, Barcelona, 1918.

"Glossa cristiana", La Veu C., 1.I.1912.

"Glossa pagana", La Veu C., 2.I.1912.

"Els bebés negres", La Veu C., 5.I.1912.

"El diccionari del Prof. Vogel", La Veu C., 8.I.1912.

"És una opinió", La Veu C., 16.I.1912.

"Cuitem!", La Veu C., 17.I.1912.

"A la porta de l'Exposició Torres-García", La Veu C., 19.I.1912.

"A la memòria d'en Maragall", La Veu C., 20.I.1912.

"Una necessitat física", La Veu C., 21.I.1912.

"Darío de Regoyos", La Veu C., 29.I.1912.

"Francis Jammes", La Veu C., 30.I.1912.

"Pel cubisme a l'estructuralisme", La Veu C., 1.II.1912.

"El Kempis", La Veu C., 1.II.1912.

"Aquells paisatges", La Veu C., 5.II.1912.

"Els austriacs a la 'Villa d'Este'", La Veu C., 8.II.1912.

"Els remerciaments", La Veu C., 12.II.1912.

"Els problemes sentimentals d'un home del Noucents", La Veu C., 24.II; 1, 8, 15, 23 i 29.III; i 5.IV.1912.

"Atavisme", La Veu C., 27.II.1912.

"Conversa", La Veu C., 7.III.1912.

"Un petit apèndix a la glosa d'ahir", La Veu C., 9.III.1912.

"Del parlar dels grecs", La Veu C., 14.III.1912.

"Capítol dels perfums", La Veu C., 18.III.1912.

"Idees sanes", La Veu C., 19.III.1912.

"Les gràcies del Vuitcents: la Història", La Veu C., 25.III.1912.

"Les gràcies del Vuitcents: la Medicina", La Veu C., 26.III.1912.

"Les gràcies del Vuitcents: la Moda", La Veu C., 27.III.1912.

"Un artista", La Veu C., 2.IV.1912.

"La Victòria de la Paraula sobre la Mort", El Pobl., 7.IV.1912.

"Libació a Hermes", La Veu C., 8.IV.1912.

"El sol de Plató", La Veu C., 10.IV.1912.

"Pascoli", La Veu C., 12.IV.1912.

"De les baixes passions dels mediocres", La Veu C., 16.IV.1912.

"Cubisme", La Veu C., 25.IV.1912.

"Poc a poc. Poc a poc", La Veu C., 27.IV.1912.

"El cas de Duchamp", La Veu C., 29.IV.1912.

"Un confusionari", La Veu C., 30.IV.1912.

"Rubén Darío", La Veu C., 1.V.1912.

"El rellotge de música", La Veu C., 6.V.1912.

"Simmel", La Veu C., 13.V.1912.

"Menéndez y Pelayo", La Veu C., 31.V.1912.

"La França i l'esperit de Tradició", La Veu C., 4.VI.1912.

"En la mort de Leon Dierx", La Veu C., 14.VI.1912.

"Els mals camins", La Veu C., 17.VI.1912.

"Medalla de la Ciència i la Vida", La Veu C., 19.VI.1912.

"De la Sinceritat", La Veu C., 21.VI.1912.

"Més sobre la sinceritat", La Veu C., 25,27 i 28.VI.1912.

"Principis d'escenografia", La Veu C., 3.VII.1912.

"De la claredat", La Veu C., 13.VII.1912.

"Cristalls fluids", La Veu C., 16.VII.1912.

"Henri Poincarè", La Veu C., 19.VII.1912.

"Alfred Fouillée", La Veu C., 25.VII.1912.

"Oxford", La Veu C., 26.VII.1912.

"L'amador de la imatgeria popular", La Veu C., 25.VII i 5.IX.1912.

"Seure", La Veu C., 7.VIII.1912.

"Manon Lascaut", La Veu C., 9.VIII.1912.

"Huygens, l'holandès inventor de la teoria dels rellotges", La Veu C., 24.VIII.1912.

"Per sota la finestra dels savis passen soldats", La Veu C., 7.IX.1912.

"Huc de Vries en son jardí", La Veu C., 10.IX.1912.

"Històrica exemplar i lamentable de la ceràmica de Delft", La Veu C., 9.X.1912.

"Maria Montessori", La Veu C., 22.X.1912.

"Els camins de l'Heroic", La Veu C., 28.X.1912.

"El Palladio", La Veu C., 30.X.1912.

"Les fonts de l'Heroic", La Veu C., 1.XI.1912.

"Les tardes de la Sala Granados", La Veu C., 8.XI.1912.

"Monuments", La Veu C., 14.XI.1912.

"Ço que resta", La Veu C., 18.XI.1912.

- "La lluita per la simplicitat", La Veu C., 20.XI.1912.
- "Les classes", La Veu C., 21.XI.1912.
- "L'eliminació de les falses elegàncies", La Veu C., 22.XI.1912.
- "L'home-ciudadà i l'home productor", La Veu C., 25.XI.1912.
- "El Dolor", La Veu C., 26.XI.1912.
- "Una institució", La Veu C., 3.XII.1912.
- "El canvi", La Veu C., 4.XII.1912.
- "Les aspiracions autonomistes a Europa", La Veu C., 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20 i 21.XII.1912.
- "Brindis", La Veu C., 27.XII.1912.
- Antologia filosòfica de Eugenio d'Ors, Cñs., 229: 1912.
- "Sobre una nova i rara manera d'escriure el català", Revista Escolar Catalana", 2: 4-5, 1913.
- "Prórroga", La Veu C., 1.I.1913.
- "El refinat", La Veu C., 6.I.1913.
- "Reflexions noves sobre la violència", La Veu C., 9.I.1913.
- "Veus", La Veu C., 14.I.1913.
- "La Santedat dels oficis", La Veu C., 18.I.1913.
- "El bon ceramista", La Veu C., 23.I.1913.
- "El noble llinatge dels orfebres florentins", La Veu C., 29.I.1913.
- "Simulacres", La Veu C., 31.I.1913.
- "El col.laborador", La Veu C., 6.II.1913.
- "Jardins perfectes", La Veu C., 8.II.1913.
- "Alfau", La Veu C., 22.II.1913.
- "Sòcrates i Diògenes", La Veu C., 26.II.1913.

"L'aprenent", La Veu C., 3.III.1913.

"Flaubert, peresós", La Veu C., 5.III.1913.

"La metafísica de les votacions", La Veu C., 9, 10, 11, 12 i 22.III.1913.

"Les originalitats de la cultura", La Veu C., 13.III.1913.

s.t., La Veu C., 17.III.1913.

"Glosa nova", La Veu C., 24.III.1913.

"Escoles", La Veu C., 25.III.1913.

"Es preparen grans coses", La Veu C., 26.III.1913.

"La berenadora de mandarines", La Veu C., 27.III.1913.

"Un petit problema matemàtic i epistemològic", La Veu C., 17.IV.1913.

"Diàleg sobre la manera d'anar al teatre", La Veu C., 19.IV.1913.

s.t., La Veu C., 23.IV.1913.

"L'estatueta de l'amistat púdica", La Veu C., 25.IV.1913.

"Renouvier", La Veu C., 26.IV.1913.

"Perilloses corrents", La Veu C., 27.IV.1913.

"Un Amiel vigatà", La Veu C., 3.V.1913.

"El cop de puny de l'home sol", La Veu C., 8.V.1913.

"Hebbel", La Veu C., 14.V.1913.

"Notes sobre el Diàleg", La Veu C., 19,20 i 21.V.1913.

"Wagner", La Veu C., 23.V.1913.

"Un quadre sinòptic", La Veu C., 26.V.1913.

"Campos de Castilla", La Veu C., 27.V.1913.

"Llegint 'La Colline Inspirée' de Maurice Barrès", La Veu C., 3.VI.1913.

"Joaquim Pena", La Veu C., 4.VI.1913.

- "Ètica de definicions", La Veu C., 14.VI.1913.
- "Camille Lemonnier", La Veu C., 19.VI.1913.
- "Boixos i gravats i notes escrites per Joaquim Torres-García", La Veu C., 30.VI.1913.
- "Xeni", La Veu C., 1.VII.1913.
- "L'home que té un Comptable", La Veu C., 3.VII.1913.
- "Més sobre els olis", La Veu C., 10.VII.1913.
- "Un manuscrit", La Veu C., 11.VII.1913.
- "Gobineau", La Veu C., 15.VII.1913.
- "L'ermilla", La Veu C., 18.VII.1913.
- "La ciència de Leonardo", La Veu C., 19.VII.1913.
- "Tres gloses per a un poeta nou", La Veu C., 25.VII.1913.
- "Nota a algunes publicacions noves", La Veu C., 2.VIII.1913.
- "Les idees i els aconteixements", La Veu C., 8.VIII.1913.
- "I els altres?", La Veu C., 9.VIII.1913.
- "L'interrupció", La Veu C., 16.VIII.1913.
- "Sobre la classe social dels homes d'esperit", La Veu C., 13.IX.1913.
- "L'ensenyança i els ulls", La Veu C., 26.IX.1913.
- "Obertura de curs. L'aristocràcia i els joves", La Veu C., 2, 3, 4, 5 i 6.X.1913.
- "La França nova que és la vella França", La Veu C., 7.X.1913.
- "El llibre del Sr. Ossorio", La Veu C., 10.X.1913.
- "Psicologia", La Veu C., 21.X.1913.
- "La lliçó", La Veu C., 23.X.1913.
- "La filosofia dels jardins de França", La Veu C., 29.X.1913.

- "Els nous", La Veu C., 10.XI.1913.
- "Notes", La Veu C., 24.XI.1913.
- "El 'Villon' de Marcel Schowob", La Veu C., 25.XI.1913.
- "D'una carta", La Veu C., 12.XII.1913.
- "Purifiquem", La Veu C., 16.XII.1913.
- "Als escultors de la fusta", La Veu C., 17.XII.1913.
- "Las aporías de Zenón de Elea y la noción moderna de espacio-tiempo" (1913), Theoria, 5-6: 1-6, 1953.
- De la Amistad y del Diálogo, Madrid, 1914.
- "Nostra Dama de l'Amistat", La Veu C., 4.IV.1914.
- Oració de l'Institut (Discurs pronunciat de la inauguració de la Biblioteca de Catalunya, 28.V.1914.), Sabadell, 1914.
- "La Primera Setmana de la Biblioteca de Catalunya", La Veu C., 15.VI.1914.
- "On es conté l'assaig d'una teoria general psicològica del treball humà", La Veu C., 14, 15, 16, 17 i 18.VII.1914.
- "Jaurès", La Veu C., 1.VIII.1914.
- Manifest dels Amics de la Unitat Moral d'Europa, Barcelona, 1914. (Reeditat a Glosari 1914, Barcelona, 1915.)
- Tina i la Guerra Gran (Gloses Agost 1914-Gener 1915; originalment: "Lletres a Tina"), Glosari 1914, Barcelona, 1915.
- Glosari 1914, Barcelona, 1915.
- Flos Sophorum. Ejemplario de la vida de los grandes sabios, trad. P. Llerena, Barcelona, 1914.
- "Provença i Mistral", Cnya., 335: 209, 1914.
- Exposició Ynglada, Barcelona, 1914.
- "El dandy mutilat", La Veu C., 8.I.1915.
- "Jamais un coup ^{de} déés...", La Veu C., 13.I.1915.

"Defensa del Mediterrani en la Gran Guerra", La Rev.,
2: 3-5; 3: 5-7; 4: 2-4; i 5: 4-6, 1915.

"Espanya", La Veu C., 30.I.1915.

"Elemir Brouges", La Veu C., 7.IV.1915.

"El Sant Jordi d'enguany", La Veu C., 24.IV.1915.

"Primer de maig. Dos de maig", La Veu C., 1.V.1915.

"Nivola", La Veu C., 7.V.1915.

"Reflexió", La Veu C., 17.V.1915.

"L'aparició del pintor Vayreda", La Veu C., 20.V.1915.

"La gràcia i el pecat del pintor Anglada", La Veu C.,
22.V.1915.

"Concert", La Veu C., 25.V.1915.

"La Itàlia del Croce i la Itàlia del D'Annunzio", La
Veu C., 27.V.1915.

"El pare i la filla", La Veu C., 2.VI.1915.

"Dones de França", La Veu C., 4.VI.1915.

"El moment", La Veu C., 12.VI.1915.

"Un element", La Veu C., 14.VI.1915.

"Vida Senzilla", La Veu C., 16.VI.1915.

"Protesta", La Veu C., 21.VI.1915.

"Dances: la Zambelli", La Veu C., 22.VI.1915.

"A Ramon Llull", La Veu C., 30.VI.1915.

"Qui perd, guanya", La Veu C., 2.VII.1915.

"Litúrgia", La Veu C., 8, 13 i 14.VII.1915.

"El definitiu", La Veu C., 21.VII.1915.

"El cap de colla i el cap de trons", La Veu C., 5.VIII.
1915.

"Un ver francès", La Veu C., 13.VIII.1915.

- "Art Nou", La Veu C., 16.VIII.1915.
- "Art Nou", Vell i Nou, 9: 7-8, i 10: 7-9, 1915.
- "La dona de la rue de Rennes", La Veu C., 28, 29 i 30. X.1915.
- "El Museu", La Veu C., 8.XI.1915.
- "Dewey i Fichte", La Veu C., 17, 18, 19, 20, 22 i 23. VI.1915.
- "Michel Breal", La Veu C., 27.XI.1915.
- "Meditació antipragmatista", La Veu C., 7.XII.1915.
- "En paus", La Veu C., 19.XII.1915.
- "La sistematització filosòfica de la Pedagogia", ed. C. Montaner, Quad., 2: 1915.
- "Sobre el concepte de Cultura", Quad., 3: 1-4, 1915.
- Aprendizaje y heroismo, Madrid, 1915.
- Gualba la de mil veus (Gloses 16.VIII-17.X.1915), Barcelona, 1935.
- "El problema de la Universitat", Quad., 1: 1-6, 1916.
- "La vindicació de la memòria", Quad., 1: 72-74, 1916.
- "La idea catalana", Quad., 3: 161-162, 1916.
- "L'altre problema", Quad., 4: 1916.
- "S'hi segueix parlant de l'altre problema", Quad., 5: 1916.
- "La pedagogia de Giovanni Gentile", ed. C. Montaner, Quad., 5: 1916.
- "Oració dels corresponents", La Veu C., 27.V.1916.
- "Autoritat i llibertat", La Veu C., 20.VI.1916.
- "Pi i Margall", La Veu C., 30.XI.1916.
- "Primera lliçó d'un curs de Dialèctica", Arx., 1: 1916.
- "Pròleg" a R. Casellas, Etapes Estètiques, vol. I, Barcelona, 1916, pp. 9-12.

Oceanografia del tedi (Gloses de l'estiu del 1916; originalment "Lliçó de tedi en el parc"), Barcelona, 1948.

Glosari 1916, ed. J. Crexells - C. Montaner, Barcelona, 1918.

"La Justícia Social", La Veu C., 4, 5, 8 i 9.I.1917.

"Leroy - Breaulieu", La Veu C., 25.I.1917.

"Programa", La Veu C., 31.I.1917.

"Dewey i Fichte", Quad., 1: 88-95, 1917.

"Els nous gravadors al boix", La Veu C., 11.II.1917.

"Royce", La Veu C., 13.II.1917.

"Royce i Baldwin", La Veu C., 14.II.1917.

"La Revolució", La Veu C., 30.III.1917.

"Escrit a Tarragona", La Veu C., 2.IV.1917.

"La Depressió", La Veu C., 11.IV.1917.

"Napoleó", La Veu C., 14.IV.1917.

"Elogi dels acadèmics nous", La Rev., 46: 299-301, 1917.

"La 'Combinatòria'", Quad., 4: 250-251, 1917.

"La pintura francesa", La Veu C., 20.IV.1917.

"En el Saló d'Artistes Francesos", La Veu C., 21.IV.1917.

"Simple cronologia", La Veu C., 22.IV.1917.

"Les quatre tradicions", La Veu C., 24.IV.1917.

"Els hereus", La Veu C., 25.IV.1917.

"Una promoció", La Veu C., 28.IV.1917.

"La cara del segle", Quad., 4: 299-302, 1917.

"Primer de maig", La Veu C., 1.V.1917.

"Pi i Margall", La Veu C., 2.V.1917.

"No la llegeixi qui no sigui geòmetra", La Veu C., 5.V. 1917.

- "Ortega y Gasset, noucentista", La Veu C., 14.V.1917.
- "Square Berlioz", La Veu C., 15.V.1917.
- "Penèlope", La Veu C., 18.V.1917.
- "La Història i la Història de la Cultura", (1917), Quad., 2: 1918.
- "Reflexió de Corpus", La Veu C., 8.VI.1917.
- "El ballet rus", La Veu C., 26.VI.1917.
- "Castellterçol", La Veu C., 1.VIII.1917.
- "En Prat acadèmic", La Veu C., 2.VIII.1917.
- "De la seva moderació", La Veu C., 7.VIII.1917.
- "La nostra manera de pacificació", La Veu C., 20.VIII.1917.
- "Els fins i els instruments", La Veu C., 25.VIII.1917.
- "L'heroi somrient", La Veu C., 3.IX.1917.
- "Heretatge", La Veu C., 8.IX.1917.
- "Prèdica als solitaris", La Veu C., 15.IX.1917.
- "Democràcia i competència", La Veu C., 17.IX.1917.
- "Glosa volant", La Veu C., 29.IX.1917.
- "Oració dels soldats mutilats". Discurs Presidencial llegit en la festa dels Jocs Florals d'Olot, 1917. La Veu C., 29.IX.1917.
- "Un quadern de Psicologia", Quad., 1: 1917.
- "Introducció" a M. Esteve, "Biografia de Don Enric Prat de la Riba", Quad., 1: 1917.
- "Besteiro, noucentista", La Veu C., 5.XI.1917.
- "De pressa, de pressa", La Veu C., 13.XI.1917.
- "Rodin", La Veu C., 20.XI.1917.
- "Quelques pages du 'Glossari'", Els Amics d'Europa, febrer 1918.

- "Què ha d'ensenyar-se", Quad., 2: 113-114, 1917.
- "La concepció cíclica de l'Univers" (1918), Quad., 2
9: 1919.
- "Els joncs pensadors", La Veu C., 2.I.1918.
- "Leonardo", La Veu C., 5.I.1918.
- "Piferrer", La Veu C., 7.I.1918.
- "Soler i Miquel", La Veu C., 9.I.1918.
- "Chateaubriand", La Veu C., 10.I.1918.
- "Walt Whitman", La Veu C., 14.I.1918.
- "Joseph Bertrand", La Veu C., 18.I.1918.
- "William James", La Veu C., 22.I.1918.
- "Lavoisier", La Veu C., 26.I.1918.
- "Alfred Vigny", La Veu C., 4.II.1918.
- "Winckelmann", La Veu C., 12.II.1918.
- "Quevedo", La Veu C., 13.II.1918.
- "Horaci Walpole", La Veu C., 5.III.1918.
- "Marcial", La Veu C., 7.III.1918.
- "Herder", La Veu C., 8.III.1918.
- "Temistocles", La Veu C., 21, 22 i 25.III.1918.
- "Arístides", La Veu C., 26.III.1918.
- "Towianski", La Veu C., 18.IV.1918.
- "El Giorgione", La Veu C., 22.IV.1918.
- "Aloysius Bertrand", La Veu C., 23.IV.1918.
- "Mantegna", La Veu C., 27.IV.1918.
- "Botticelli", La Veu C., 30.IV.1918.
- "Tales i Çankara", La Veu C., 2.V.1918.
- "Discurs d'Eugeni d'Ors", La Veu C., 10.V.1918.

- "Zenó d'Elea", La Veu C., 11.V.1918.
- "Goethe", La Veu C., 14.V.1918.
- "Eckermann", La Veu C., 15.V.1918.
- "Tres metafisicians", La Veu C., 21.V.1918.
- "Antoni Canova", La Veu C., 22.V.1918.
- "Llull", La Veu C., 25, 26 i 28.V.1918.
- "Leibniz", La Veu C., 29.V.1918.
- "Linneu", La Veu C., 30.V.1918.
- "La Fontaine", La Veu C., 6 i 7.VI.1918.
- "Flaubert", La Veu C., 11.VI.1918.
- "Discurs pronunciat en la IV Festa anyal de l'Institut d'Estudis Catalans" (28.IV.19), La Veu C., 15.VI.1918.
- "Luter", La Veu C., 19.VI.1918.
- "Poussin", La Veu C., 2.VII.1918.
- "Richelieu", La Veu C., 3.VII.1918.
- "Walter Pater", La Veu C., 18 i 20.VII.1918.
- "Oscar Wilde", La Veu C., 25.VII.1918.
- "Palladio", La Veu C., 27.VII.1918.
- "La Història i la Història de la Cultura", Quad., 1: 99-109, 1918.
- "Discurs en la inauguració de la Biblioteca Popular de Valls" (23.VI.1918), Quad., 2: 1918.
- "Prat de la Riba", La Veu C., 2.VIII.1918.
- "Byron", La Veu C., 10.VIII.1918.
- "Fromentin", La Veu C., 12.VIII.1918.
- "Valera", La Veu C., 27.VIII.1918.
- "Gabriel y Galán", La Veu C., 2.IX.1918.
- "Cánovas", La Veu C., 6.IX.1913.
- "Campoamor", La Veu C., 14.IX.1918.

- "Pico della Mirandola", La Veu C., 17.IX.1918.
- "Napoleó", La Veu C., 20.IX.1918.
- "Discurs en la inauguració de la Biblioteca Popular d'Olot" (22.IX.1918) La Veu C., 23.IX.1918.
- "Fromentin", La Veu C., 28.IX.1918.
- "Discurs en l'obertura de la Biblioteca Popular de Sallent" (29.IX.1918), Quad., 2: 1918.
- "La vida a l'encant", La Veu C., 13.XI.1918.
- "Fivaller", La Veu C., 14.XI.1918.
- "El conqueridor", La Veu C., 16.XI.1918.
- "Ciència i Cultura", Quad., 3: 177-179, 1918.
- "Discurs en l'obertura de la Biblioteca Popular de les Borges Blanques" (2.XII.1918), La Veu C., 3.XII.1918.
- "Cournot", La Veu C., 9.XII.1918.
- "Kepler", La Veu C., 12.XII.1918.
- "Brummel", La Veu C., 20.XII.1918.
- "Discurs en l'obertura de la Biblioteca Popular de Figueres" (22.XII.1918), La Veu C., 24.XII.1918.
- "Doctrina de la Intel·ligència. Curs de Dialèctica", Arx., 1: 1-12, 1918.
- El Valle de Josafat (Gloses Gener 1918 - Febrer 1919; originalment: "La Vall de Josafat"), Madrid, 1961.
- "Weltgeist zu Pferde", Quad., 14: 238, 1913.
- Cournot i l'encadenament de les idees fonamentals (Setze conferències al Seminari de Filosofia, desembre 1918-març 1919; transcripció íntegra mecanografiada), Biblioteca de Catalunya (Arxiu de Manuscrits).
- "Mallarmé", La Veu C., 1.I.1919.
- "Més sobre Cervantes", La Veu C., 2, 3, 4 i 5.I.1919.
- "Discurs en la Diada de la Llengua Catalana" (1.I.1919), La Veu C., 2.I.1919.

- "Gutenberg", La Veu C., 17.I.1919.
- "Rafael", La Veu C., 29.I.1919.
- "Maria", La Veu C., 5.II.1919.
- "El gènere de gèneres", La Veu C., 12.II.1919.
- "El míting d'anit passada", La Veu C., 20.II.1919.
- "Encara una volta!", La Veu C., 22.II.1919.
- "Frederic Clascar", La Veu C., 25.II.1919.
- "Sobre 'El Renaixement' de Gobineau", La Veu C., 28.II.1919.
- "Epigrames del diner fresc", La Veu C., 18.III.1919.
- "Encara serveixen", La Veu C., 19.III.1919.
- "El míting d'anit passada", La Veu C., 20.III.1919.
- "Cecs i sords", La Veu C., 22.III.1919.
- "La resurrecció de Jean Jaurès", La Veu C., 24.III.1919.
- "l de Maig", La Veu C., 1.V.1919.
- "Tot s'enllaça", La Veu C., 15.V.1919.
- "Hom pot pensar-se", La Veu C., 17.V.1919.
- "Una classe distinta", La Veu C., 19.V.1919.
- "La invenció de l'intel.lectual", La Veu C., 20.V.1919.
- Grandeza y servidumbre de la Inteligencia, Madrid, 1919.
- "Més gloses en l'Exposició d'Art'", La Veu C., 13.VI.1919.
- "Un Mir en l'Exposició", La Veu C., 18.VI.1919.
- "Vernissatge", La Veu C., 29.VI.1919.
- "La Veu de la Intel.ligència", La Veu C., 8 i 10.VII.1919.
- "Maeztu", La Veu C., 15.VII.1919.
- "Ni demostren ni insinuen", La Veu C., 31.VII.1919.

"Si la vida fós embriaguesa", La Veu C., 29.VIII.1919.

Història de les Esparregueres (Gloses Agost - Octubre 1919), ed. junt amb Oceanografia del tedi, Barcelona, 1948.

"L'atur dels treballs", La Veu C., 5.IX.1919.

"El Treball Heroic", La Veu C., 15.IX.1919.

"El sacrifici de la Intel.ligència", La Veu C., 4.X.1919.

"Les 8 hores", La Veu C., 6.X.1919.

"Però", La Veu C., 10.X.1919.

"El crític 'de set a nou'", La Veu C., 12.X.1919.

"La forta aventura", La Veu C., 14.X.1919.

"Una ombra", La Veu C., 25.X.1919.

"Joan Palau i Vera", La Veu C., 18, 19 i 20.XI.1919.

"Shakespeare", La Veu C., 26.XI.1919.

"Miquel Àngel", La Veu C., 28.XI.1919.

"Música nova", La Veu C., 27, 28 i 29.XI, i 2, 5, 6, 7 i 12.XII.1919.

"Posibilidades de una civilización sindicalista", El Sol, 17.XII.1919.

"Discurs en la inauguració de la Biblioteca Popular de Canet de Mar" (8.XII.1919), La Veu C., 9.XII.1919.

"Conferència d'Eugeni d'Ors", La Veu C., 16.XII.1919.

"Consolacions per la era nova", La Veu C., 18.XII.1919.

"Gloses a gloses", La Veu C., 22.XII.1919.

"Dissertació al Casal Català d'Olot", (28.XII.1919), La Publicidad, 31.XII.1919.

"Perill", La Veu C., 30.XII.1919.

"Les mutacions brusques", La Veu C., 31.XII.1919.

Gloses de la Vaga de 1919, Barcelona, 1919.

"Una conferència de l'Ors", El Diluvio, 5.I.1920.

"Yo acuso", El Diluvio, 12.I.1920.

"Brindis por Maeztu" (Pronunciat el 5.II.1920), Las Noticias, 23.V.1920.

"Del goig d'escriure en català", El Día Gráfico, 20. IV.1920.

"En memòria d'Enric Prat de la Riba", El día Gráfico, 23.IV.1920.

"Dialéctica y principio federativo", Las Noticias, 25.IV.1920.

"La vida senzilla", El Día Gráfico, 23.V.1920.

"Reflexions sobre el gremialisme", El Día Gráfico, 10, 11, 12, 13, 14 i 15.VII.1920.

"L'Ordre", El Día Gráfico, 23.VII.1920.

El nou Prometeu encadenat (Gloses Agost - Setembre 1920, a El Día Gráfico), Barcelona, 1980.

Las obras y los días, Buenos Aires, 1920.

"Kropotkin. John Reed", El Día Gráfico, 3.II.1921.

"L'art negre", El Día Gráfico, 17.II.1921.

"Escrit pel Març", El Día Gráfico, 16.III.1921.

"Primer de maig", El Día Gráfico, 1.V.1921.

"Borrow i el català", El Día Gráfico, 25, 26, 27 i 28. VI.1921.

Introducción a la filosofía. La doctrina de la Inteli-gencia. Buenos Aires, 1921.

L'alerta de Castelló d'Empúries (Discurs presidencial en la festa dels IV Jocs Florals de l'Ateneu Empordanès.), Barcelona, 1923.

Cincuenta años de pintura catalana (1923, obra inédita), Hemeroteca Municipal de Barcelona, Manuscrits, Col·lecció Plandiura.

"Cinco minutos de silencio" (1924), Nuevo Glosario (1920-1943), vol. I, Madrid, 1947.

- Las ideas y las formas. Estudios sobre morfología de la cultura, Madrid, 1928.
- Au grand Saint-Cristophe, Paris, 1932.
- Paul Cézanne, Paris, 1936.
- Gnòmica, Madrid, 1941.
- El secreto de la filosofía. Barcelona, 1947.
- "Las lecturas clásicas", La Vanguardia, 22.XI.1951.
- Palau i Vera, J., La educación del ciudadano, Barcelona, 1918.
- Pérez-Jorba, J., "Gabriel d'Annunzio", Catalònia, vol. I: 145-151, 171-180, 190-200 i 222-228: 1898.
- "Un haut esprit philosophique: Eugeni d'Ors", L'Instant, 6: 6-12, 1918.
- Pijoan, J., "L'individualisme artístic", La Renaixensa, 7.XII.1898.
- "La feina de les màquines", La Renaixensa, 24.I.1899.
- "Una visita a en Pío Raina", La Veü C., 19.IX.1903.
- "Museu ideal d'art espanyol", Forma, vol. I: 37-38, 1904.
- "L'última sortida de Don Quixot", La Veü C., 28.VI.1905.
- "Les forces de la Cultura", La Veü C., 24.VII, i 7 i 31. VIII.1905.
- "La reforma de Jaussely. La Ciutat Ideal", La Veü C., 11.X.1905.
- "Dels Glosaris d'Eugeni d'Ors i del seu concurs de catalanes hermoses", La Veü C., 17.VII.1906.
- "Els educadors de la gent catalana. Oliba de Ripoll", Emp., 31: 113 i ss.; 41: 179 i ss.; i 51: 225 i ss., 1907.
- "L'obra de la Sagrada Família", Forma, vol. I: 23-24, 1907.
- "Les obres de cultura i la Diputació", La Veü C., 23. X.1909.
- "Les petites llibertats", La Veü C., 2.XI.1910.

- "De la pintura grega", La Veu C., 21.III.1912.
- "Les Obres Completes de Joan Maragall", La Veu C., 29.VII.1912.
- "Les obres d'en Maragall. Dos volums més", La Veu C., 20.IX.1912.
- Les pintures murals romàniques a Catalunya, Barcelona, 1939.
- "El catalanisme embrionari", Quaderns de l'Exili, Agost 1946.
- Obra catalana, Barcelona, 1963.
- La lluita per la cultura, Barcelona, 1968.
- Pla, J., "Enric Casanovas", Vell i Nou, 2: 37-40, 1920.
- Enric Casanovas, Barcelona, 1920.
- Plana, A., "El llibre de 'La Ben Plantada'", El Pobl., 5.II. 1912.
- "Esteve Monegal, escultor", Cnya., 346: 390-391, 1914.
- Antologia de poetes catalans moderns, Barcelona, 1914.
- Les valors del nostre renaixement, Barcelona, 1915.
- Joaquim Sunyer, Barcelona, 1920.
- Pujols, F., "El gran Ors", Picarol, 4: 1912.
- "La característica de l'art mediterrani", Mediterrània, 1: 6-7, 1915.
- "L'antiguitat i l'estètica", Mediterrània, 2: 5-6, 1915.
- Concepte general de la ciència catalana, Barcelona, 1918.
- La Catalunya pintoresca, Barcelona, 1919.
- Xavier Nogués, Barcelona, 1920.
- L'evolució i els principis immutables, Barcelona, 1921.
- Recull d'articles de crítica artística, Barcelona, 1921.
- La religió i la moral, Barcelona, 1921.

- Ràfols, J.F., "De arquitectura", La Rev., 13: 5-6, 1916.
 "Envers una depuració de l'Arquitectura Catalana",
Vell i Nou, 2: 53-57, 1920.
Torres-García, Barcelona, s.d.
- Raventós, M., "La tasca d'en Prat", La Veu C., 10.VIII.1917.
 "Cecil Rhodes i l'imperialisme anglès", Quad., 2: 85-107, 1918.
- Riba, C., "De la Ciutat", Cnya., 320: 694-695, 1913.
 "Frederic Schiller", Quad., 2: 114-121, 1916.
 "Els Himnes Homèrics de Maragall", La Veu C., 7, 14, 21 i 27.II, i 7.III.1918.
 "Sinceritat i literatura", La Veu C., 10.V.1918.
 "Les Planetes del Verdum", La Veu C., 5.X.1918.
 "La nostra expansió literària", La Veu C., 5.VI.1919.
Obres Completes. Volum II: Assaigs crítics, Barcelona, 1967.
- Rubió i Tudurí, N.M., Diàlegs sobre l'arquitectura, Barcelona, 1927.
El jardí meridional, Barcelona, 1934.
Del paraíso al jardín latino, Barcelona, 1931.
- Rucabado, R., "Después...", La Cat., 96: 475, 1909.
 "Campanas civilistas en Cataluña. La 'Lliga del Bon Mot'", Cña., 129: 186-187, 1910.
- "Maurice Barrès y las iglesias de Francia", Cña., 196: 426-427, 1911.
 "Què és la cultura?", Revista Anyal del C.A.D.C.I., 1: 14-29, 1911.
 "Liberalisme i socialisme en el problema de la moral pública", La Veu C., 16.V.1911.
De catalanisme, Palafrugell, 1911.
 "Eugenio d'Ors y su obra", Cña., 229: 105-108, 1912.

- "'La Ben Plantada' y la ideología de nuestro renacimiento", Cña., 232: 153-155, 1912.
- La filosofía del hombre que trabaja y que juega, Barcelona, 1914.
- "L'autoritat moral", La Rev., 46: 295-297, 1917.
- Ruiz, D., "Els Arxius Llatins", El Pobl., 63: 1, 1905.
- Teoria del acto entusiasta, Barcelona, 1906.
- Contes d'un filòsof, Barcelona, 1908.
- "Las bellas mentes de aquí: Eugenio d'Ors", La Publicidad, 11 i 25.VII; 8 i 22.VIII; i 19.IX.1912.
- "Eugenio d'Ors", a Farran i Mayoral, F. - Rucabado, R., La filosofía del hombre que trabaja y que juega, Barcelona, 1914, pp. 157 i ss.
- Sagarra, J.M., "La poesia catalana i Eugeni d'Ors", La Publicitat, 4.II.1923.
- "Enric Casanovas", La Mà Trencada, 1: 1, 1924.
- Sitjà, F., "A Eugeni d'Ors. Glosa en amor de son 'Glosari'", Emp., 7: 39, 1908.
- Torres-García, J., "Impresiones", Pèl & Ploma, 78: 34-35, 1901.
- "Augusta et angusta", Universitat Catalana, 5: 72, 1904.
- "Una nova artista", Il.lustració Catalana, 24.XI.1907.
- "La nostra ordenació i el nostre camí", Emp., 4: 188-191, 1907.
- "Dibuix educatiu del col·legi Mont D'Or", Il.lustració Catalana, 8.XII.1907.
- "Pintura i escultura literària", Emp., 10: 115-116, 1908.
- "Els paisatges d'Ivo Pascual", Emp., 11: 23-24, 1908.
- "De Estètica", El gràfic, 9: 2-3, 1908.
- "La qüestió de l'art a l'escola", La Veu C., 26.I.1911.
- "De Arte", Cña. 213: 696, 1911.
- "Consideracions al voltant del cubisme i de l'estructuralisme artístic", La Veu C., 22.II.1912.

"Notes sobre art", La Veu C., 11.IV i 26.IX.1912, i 11. IX. 1913

Notes d'Art, Girona, 1913.

Diàlegs, Terrassa, 1915.

"L'evolució de la pintura a Catalunya en el darrer quart de segle", La Rev., 15 i 30.VIII.1916.

Un ensayo de clasicismo. La orientación conveniente al arte de los países del mediodía, Terrassa, 1916.

El descubrimiento de sí mismo, Girona, 1917.

La regeneració de sí mateix, Barcelona, 1919.

"Els nous arquitectes", La Veu C., 24.XI.1919.

Escrits sobre art, Barcelona, 1980.

2. OBRES COMPLEMENTÀRIES

a) Autors catalans

Alcover, J., "La Ben Plantada", La Veu C., 16.II.1912.

Alomar, G., "L'estètica arbitrària", El Pobl. C., 78: 1-2; 86: 2; i 116: 1-2, 1906.

El futurisme i altres assaigs, ed. A. Lluç Ferrer, Barcelona, 1970.

"Gloses al Glosari de Xènius", L'Esquella de la Torratxa, 1.510: 790-791, 1907.

"La nostra obra d'unitat i d'integració", El Pobl., 12.V.1907.

"Sobre l'Exposició Llatina", El Pobl., 25.VIII.1907.

La columna de foc, Barcelona, 1911.

Baixeres, D., "Assaig crític sobre l'obra de Puvis de Chavannes", La Veu C., 14.VIII.1898.

- Bordoy, P.M., "Sant Tomàs d'Aquino", Lo Pensament Català, 26: 33, 1901.
- "Una classificació dels coneixements humans", Quad., vol. XIV: 16-33, 1922.
- "El concepte de filosofia en la cultura catalana actual", Quad., vol XV: 1923.
- Bové, S., "Un mestre del regionalisme", La Creu del Montseny, 10: 110-112, 1899.
- "Exposició del sistema científic lul·lià", La Creu del Montseny, 35,36, 39 i 42: 1899-1900
- La Filosofia nacional de Catalunya, Barcelona, 1902.
- Lo beat Ramon Llull, Barcelona, 1903.
- Les doctrines lulianes en el Congrés Universitari Català, Barcelona, 1904.
- El sistema científic luliano, Barcelona, 1908.
- Brossa, J., "La joventut catalana d'ara", L'Av., 31.VII.1893.
- "La festa modernista de Sitges", L'Av., 15.IX.1893.
- "L'anglosaxonisme", Catalònia, 15.VII.1898.
- "La França i la confederació occidental", Catalònia, 31.X.1898.
- "La mort d'Ibsen. Quinze anys d'ibsenisme. Liquidació d'idees", El Pob., 108: 1-2, 1906.
- El nacionalisme en l'art i en la literatura, Barcelona, 1906.
- "L'esperit universalista", El Pobl., 11.XII.1907.
- "Pròleg" a E. Vendrell, Escrits, Barcelona, 1911.
- Ecos de la tragedia, Barcelona, 1918.
- La nueva Europa, Tortosa, 1918.
- Regeneracionisme i modernisme, ed. J. Ll. Marfany, Barcelona, 1969.
- Cambó, F., "La representació corporativa, dogma del catalanisme", La Cat., 16: 33-38, 1908.

- "Passat, present i avenir de Barcelona", La Veu C., 8. VIII.1912.
- Entorn del feixisme italià, Barcelona, 1924.
- Les dictadures, Barcelona, 1929.
- Carreras i Artau, T., Sobre Psicologia colectiva hispànica, Madrid, 1910.
- Etica hispana (Orientaciones y proyectos), Madrid, 1912.
- Una excursió de Psicologia i Etnografia hispanes: Joaquim Costa, Barcelona, 1918.
- Estudis de Psicologia Ètnica. El concepte de mentalitat primitiva, Barcelona, 1923.
- Introducció a l'estudi del pensament filosòfic a Catalunya, Barcelona, 1931.
- Carreras i Candi, F., "Noucentistes!", La Veu C., 28.II.1911.
- Casanovas, I., "Introducció a la Poètica d'Aristòtil", Emp., 2: 57-61, 1907.
- Poètica d'Aristòtil", Emp. 3: 148 i ss.; 4: 208-213; i 6: 281-297, 1907.
- "L'harmonia en l'art", Emp., 5: 257-265, 1907.
- Estéticas, ed. M. Batllori, Barcelona, 1943.
- Casas-Carbó, J., "Contribució a l'estudi de la pròxima transformació dels estats europeus neollatins", Catalònia, 30: 151-156, 1898.
- Catalònia. Assaigs nacionalistes, Barcelona, 1908.
- Casellas, R., "Coses d'art. Una pintura d'en Llimona", La Veu C., 1.V.1902.
- "Dos quadres d'en Llimona", La Veu C., 18.VII.1902.
- "Els museus de Barcelona i la Junta de Belles Arts", La Veu C., 1.I.1904.
- "Gazeta de Belles Arts. Sant Lluç", La Veu C., 28.I.1904.
- "Una pintura mural de Dionís Baixeras", La Veu C., 3. XII.1904.

- "Pròleg" a E. d'Ors, Glosari 1906, Barcelona, 1907.
- "Preliminar", La Veu C., 23.XII.1909.
- Etapas Estètiques, ed. E. d'Ors, Barcelona, 1916.
- Clascar, F., "Carta oberta a Eugeni d'Ors", La Veu C., 23. XII.1911.
- "Nota", a J. Farran - R. Rucabado, La filosofia del del home que treballa y que juga, Barcelona, 1914, pp. 145 i ss.
- "Comentario", a E. d'Ors. Religio est Libertas, Madrid, 1925.
- Collell, J., "Catalanisme. Lo que és i lo que deuria de ser", Certamen Catalanista de la Joventut Catòlica de Barcelona, Barcelona, 1879.
- Coromines, P., "Una exposició de la raça llatina", La Veu C., 2.VII.1907.
- La vida austera, Barcelona, 1908.
- "L'amable Eugeni d'Ors ensenyant la Lògica", El Pobl., 9.I.1910.
- "El meu homenatge a Prat de la Riba", El Pobl., 24.XII. 1910.
- Elogi de la civilització catalana. Barcelona, 1921.
- "Pròleg", a Conferències Filosòfiques (diversos autors), Barcelona, 1930.
- Interpretació del Vuitcents català, Barcelona, 1933.
- Obres Completes, Barcelona, 1972.
- Cortada, A., "Els pintors catalans a Madrid", L'Av., IV: 1892.
- "Maurice Maeterlinck i el modern simbolisme franco-belga", L'Av., V: 1893.
- "Ideals nous per a la 'Catalònia'", Catalònia, 1: 8-12, 1898.
- Gosta i Llobera, M., "La forma poètica" (Conferència llegida a l'Ateneu Barcelonès, 28.V.1904), Obres Completes, Barcelona, 1947, pp. 437 i ss.
- Horacianes, Barcelona, 1906.

- "Torras i Bages. La llei de l'Art", Mitjorn, 1: 60-61, 1906.
- "Frederic Clascar. Estructura mental i significació filosòfica de Balmes", Mitjorn, 1: 61-62, 1906.
- "Divagacions estètiques. La senzillesa". Emp., vol.I: 154-156, 1907.
- Obres Completes, Barcelona, 1947.
- Domènech i Muntaner, Ll., Estudis polítics, Barcelona, 1905.
- Duran i Ventosa, Ll. Regionalisme i federalisme, Barcelona, 1905.
- Folch i Capdevila, R., "Filosofia catalana: Ramon Llull", Universitat Catalana, 2: 18-21, 1900.
- Gener, P., Amigos y maestros. Contribución al estudio del espíritu humano a fines del siglo XIX, Barcelona, 1897.
- "Frederic Nietzsche i lo que representa realment la seva filosofia", Catalònia (1898), pp. 79-85.
- "De la idea de l'art en els últims filòsofs del segle XIX", Juventut, 52: 105-107, i 53: 120-123, 1901.
- L'Intelecte grec antic, Barcelona, 1904.
- "Prefaci", a F. Nietzsche, El Anticristo, Barcelona, 1907.
- Intelecto y belleza, Barcelona, 1917.
- El intelecto helénico, Barcelona, 1919.
- Guàrdia, J.M., "Antics i moderns", L'Av., 3: 65-72, 1892.
- Junyent, S., "La honradesa de l'art pictòric", Jov., 39: 614-615, 1900.
- "Crítica de crítics", Jov., 46: 723-724, 1900.
- "L'art i la moda", Jov., 52: 118-119, i 54: 139-141, 1901.
- "Crítica de crítics", Jov., 56: 181-182, 1901.
- "L'art a Catalunya", Jov., 60: 238-239, 1901.
- "Les exposicions de Belles Arts de Barcelona", Jov., 64: 299, 1901.

- "Els museus de Barcelona", Jov., 104: 89-91; 105: 114-115; i 106: 121-122, 1902.
- "Xurriaques", Jov., 111: 203-204, 1902.
- "La feina de la Junta de Belles Arts", Jov., 115: 265-266, 1902.
- "Somni d'estiu", Jov., 129: 497-500, 1902.
- "Fires i festes", Jov., 138: 639-640, 1902.
- "La veu dels retaules", Jov., 148: 800-801, 1902.
- "Ruskin", Jov., 159: 148-149, 1903.
- "Baños de oleaje", Jov., 187: 595-597, 1903.
- "De crítica artística", La Renaixensa, 6.VII.1904.
- "Sala Parés", La Renaixensa, 6.IV.1905.
- Llimona, Joan, "Orientacions", La Veü C., 10.IV.1913.
- "De lo essencial i de lo accidental en l'Art", La Veü C., 1.VII.1917.
- "Insistent", La Veü C., 13.V.1918.
- Lluhí i Rissech, J., El dret d'autonomia de Catalunya, Barcelona, 1907.
- Maragall, J., Obres Completes, Barcelona, 1960.
- Martí i Julià, D., "La tasca", Universitat Catalana, 1: 3-5, 1900.
- "Nacionalisme i Imperialisme", Jov., 10.VIII.1905.
- Martorell, J., "Barcelona-Ciudad", Cña., 209: 625-626, 1911.
- Maseras, A., "L'obra de cultura", El Pobl., 23.VI.1906.
- "El crim d'Octavi^{de} Romeu", Cnya. 358: 587-560, 1914.
- Interpretacions i motius, Barcelona, 1920.
- Milà i Fontanals, M., Obras Completas, Barcelona, 1888-1896.
- Teoria romàntica, ed. M. Jorba, Barcelona, 1977.
- Millet, Ll., "Al glosador 'Xènius'", La Veü C., 17.IX.1907.

- Miquel i Badia, F., "Un pintor idealista", Diario de Barcelona, 23.XI, 1898.
- Montaner, A., "Intelectualismo y socialismo. Dos palabras sobre los fabianos", Cña., 185: 241-243, 1911.
- Montoliu, C., "Extensió universitària", Cnya., 7: 312-318, i 8: 338-343, 1903.
- Institucions de cultura social, Barcelona, 1903.
- Montoliu, M., "Prefaci" a La Vida Nova, Barcelona, 1903.
- "Llatinisme", El Pobl., 9.VII.1906.
- "Horaci traduït per Alomar", El Pobl., 17.VI.1907.
- "Nietzsche, moralista y educador", Revista de Educació, 11: 725-728, 1911.
- Breviari crític, Barcelona, 1923.
- Morató, J., "La Tradició Gremial", La Veu C., 12.VI.1915.
- Nadal, Ll. "Quatre mots sobre l'antiga resistència de Catalunya a l'ensenyament universitari centralista", Rev. Est., vol. I: 382-391, 1907.
- Opisso, A., Arte y artistas catalanes, Barcelona, 1900.
- Pella, R.B., "Herbert Spencer i la seva filosofia", Universitat Catalana, 7: 130-136, 1904.
- Pella i Forgas, J., La crisi del catalanisme, Barcelona, 1905.
- Perés, R.D., "John Ruskin", Catalònia, 5: 45, 1900.
- Pou i Batlle, J., Per Catalunya. Sermó, Girona, 1904.
- La filosofia catalana, sa existència, sos caràcters, sa decadència i necessitat de sa restauració, Girona, 1907.
- Prat de la Riba, E., Discurs del president del Centre Escolar Catalanista, Barcelona, 1890.
- Compendi de la doctrina catalanista, Sabadell, 1894.
- La question Catalane. L'Espagne et la Catalogne, Paris, 1898.
- "Editorial", La Veu C., 1.I.1899.

- "L'actitud d'en Duran", La Veü C., 10.XI.1899.
- "La prosperitat de Catalunya", La Veü C., 10.VIII.1905.
- "Pròleg" a Ll. Duran i Ventosa. Regionalisme i federalisme, Barcelona, 1905.
- Importància de la llengua dins el concepte de nacionalitat (Ponència en el Congrés Internacional de la Llengua Catalana, 1906.), Barcelona, 1908.
- La nacionalitat catalana (1906), Barcelona, 1978.
- "La nostra obra", La Veü C., 1.I.1907.
- "Greater Catalonia", La Senyera, 12.I.1907.
- "En Duran i Bas", La Veü C., 11.II.1907.
- "Discurs en la presa de possessió del càrrec de President de la Diputació de Barcelona", La Veü C., 24.IV.1907.
- "El radicalismo". La Cat., 104: 601-602, 1909.
- "En Balms. El meu tribut", La Veü C., 7.IX.1910.
- Obres públiques, cultura, beneficiència, hisenda provincial. Memòria endreçada a la Diputació Provincial de Barcelona, Barcelona, 1910.
- "La Santa Continuació", La Cat., 170: 30, 1911.
- "Per la cultura: les noves seccions de l'Institut d'Estudis Catalans", La Veü C., 1.IV.1911.
- Les Mancomunitats, Barcelona, 1912.
- "Per la llengua catalana", La Veü C., 31.I.1913.
- "Ço que és i ço que no és la Mancomunitat. Com va generar-se la idea de la Mancomunitat", La Veü C., 1, 3, 4 i 5.IV.1913.
- "La crisi d'Europa", La Veü C., 10.IV.1913.
- "Discurs pronunciat en l'acte de la presa de possessió de la presidència de la Mancomunitat de Catalunya" (6.IV.1914), La Veü C., 7.IV.1914.
- Per Catalunya i l'Espanya Gran, Barcelona, 1916.

- Per la llengua catalana, ed. J. Bofill i Mates, Barcelona, 1918.
- Nacionalisme, Barcelona, 1918.
- Articles, Barcelona, 1934.
- El pensament social de Prat de la Riba exposat per ell mateix, ed. J. Xifra, Barcelona, 1971.
- Articles i parlaments sobre llengua i cultura, a J. Rubió i Balaguer et al., Prat de la Riba, propulsor de la llengua i la cultura, Barcelona, 1974.
- Ras, A., "D'Ors y su Glosario", La Cat., 16.XI.1907.
- Rierola, F., Dietari (1908), Barcelona, 1957.
- Rodríguez-Codolà, M., La pintura en la Exposición Universal de París. 1900, Barcelona, 1903.
- "Javier Gosé", Museum, 8: 263-280, 1914.
- "Arte Decorativo para lo venidero", Museum, 5: 189-197, 1916.
- Rovira i Virgili, A., Debats sobre catalanisme, Barcelona, 1915.
- Les valors ideals de la guerra, Barcelona, 1916.
- El nacionalismo catalán, Barcelona, 1917.
- Rubió i Lluch, A., El renacimiento clásico en la literatura catalana (Discurs de recepció a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.), Barcelona, 1889.
- "Ramon Llull en els Estudis Universitaris Catalans", Rev. Est., vol. IV: 281-298, 1910.
- "En Menéndez y Pelayo i Catalunya", Cnya., 332-334 i 337: 1914.
- Rusiñol, S., "Discurs", a Festa Modernista del Cau Ferrat. Tercer Any. Sitges, 1894, Barcelona, 1895, pp. 7-15.
- Ruyra, J., "L'Eugeni d'Ors", s.d., Obres Completes, Barcelona, 1964, pp. 615-616.
- "El sentiment estètic en el moment de la sensació" (1904), Art Jove, 12: 185-189, 1906.

- "Estètica de las imágenes abstractas", La Cat., 10: 2-3
1907.
- "Pròleg", a F. Mistral, Les illes d'or, Barcelona, 1910.
- "Elegància i modèstia", La Veu C., 12.II.1919.
- La lliçó d'en Prat de la Riba" (1920), Obres Completes,
Barcelona, 1964, pp. 956 i ss.
- Obres Completes, Barcelona, 1964.
- Serra Hunter, J., Importancia de las ideas estéticas de San-
to Tomás de Aquino, Barcelona, 1899.
- "La filosofia del catalanisme", Universitat Catalana,
1: 8-10, 1900.
- Les tendències filosòfiques a Catalunya durant el segle
XIX (Discurs de recepció a la Reial Acadèmia de Bones
Lletres de Barcelona), Barcelona, 1925.
- Tallada, J.M., "Nuestra obra", La Cat., 115: 778, 1909.
- Torras i Bages, J., Conferències i Discursos, Número extraor-
dinari de Cnya., juliol-agost 1904, pp. 5-170.
- La Tradició Catalana. Estudi del valor ètic i racional
del regionalisme català (1892), Obres Completes, vol.
IV, Barcelona, 1913.
- Opúsculs apologètics i filosòfics, Obres Completes,
vol. VI, Barcelona, 1914.
- Ultimes pastorals. Recull d'altres escrits, Obres Com-
pletes, vol. IX, Barcelona, 1925.
- Obres Completes, Barcelona, 1947.
- Utrillo, M., "Tres companys nous", Pèl & Ploma, 78: 38-40,
1901.
- "Joaquim Torres-García, decorador", Pèl & Ploma, 78:
41-42, 1901.
- "Forma", Forma, 1: 1-13, 1904.
- "El 'primitivismo'", Museum, 1: 1-6, 1912.
- Valentí i Camp, S., Ideólogos, teorizantes y videntes, Bar-
celona, 1922.

Vendrell, E., "L'ideal i el misteri", Catalònia (1898), pp. 46-47.

L'acció moral moderna, Barcelona, 1901.

"La influència moral de les minories intel·ligents", Pèl & Ploma, 83: 200-204, 1901.

Escrits, Barcelona, 1911.

Verdaguer i Callís, N., La primera victòria del catalanisme (1889), Barcelona, 1919.

Vidal i Rosich, C., Joves i vells. Qüestions de literatura catalana, Barcelona, 1917.

Yxart, J., Obres catalanes, ed. N. Oller, Barcelona, 1896.

Zanné, J., "Meridionals i septentrionals", Jov., 57: 207-209, 1901.

"Per la cultura estètica", La Renaixensa, 17.XII.1904.

Assaigs estètics, Barcelona, 1905.

"Reflexions sobre les 'Horacianes'", El Pobl., 12.V.1906.

"Llatínisme", El Pobl., 22.VI.1906.

"Sobre el llatínisme", El Pobl., 15.VII.1906.

b) Autors no catalans

D'Annunzio, G., "Paràbola de l'home ric i el pobre Llätzer", trad. S. Vilaregut, Jov., 3: 39-41, 1900.

"L'idili de la viuda", trad. S. Vilaregut, Jov., 26: 410-414, 1900.

Araujo, F., "Del simbolismo al clasicismo", La España Moderna, 157: 181-183, 1902.

Aurier, A., "Le Symbolisme en peinture" (1891), Oeuvres posthumes, Paris, 1893, pp. 215-216.

Barbey d'Aurevilly, J., Du dandysme et de George Brummel, Paris, 1844.

- Barrès, M., Le jardin de Bérénice, París, 1891.
L'Appel du soldat, París, 1900.
- Baudelaire, Ch., L'Art Romantique, París, 1835.
Curiosités esthétiques, París, 1839.
Varietés critiques, vol. II, París, 1924.
- Bérenger, H., L'aristocratie intellectuelle, París, 1895.
- Brunetière, F., Le Roman naturaliste, París, 1883.
L'évolution des genres dans l'histoire de la littérature, París, 1890.
 "L'évolution de la poésie lyrique au XIXe siècle", Revue Bleue, 17.VI.1893.
La Renaissance de l'Idéalisme, París, 1896.
- Carlyle, Th., Tratado de los Héroes, de su culto y de lo heroico en la historia, trad. J. Farran, Barcelona, 1957.
- Charbonnel, V., Les Mystiques dans la littérature présente, París, 1897.
- Croce, B., Cultura e vita morale, Bari, 1914.
Conversazione critiche. Serie Prima, Opere, vol. IX, Bari, 1942.
Conversazione critiche. Serie Seconda, Opere, vol. X, Bari, 1942.
Filosofia. Poesia. Storia, Milà, 1955.
- Deleito y Piñuela, J., "¿Qué es el modernismo y qué significa como escuela dentro del arte en general y de la literatura en particular?", Gente Vieja, 30.IV.1902.
- Emerson, R.W., Hombres representativos. Utilidad de los grandes hombres, trad. J. Farran, Barcelona, 1960.
- Fichte, J.G., Discursos a la nación alemana, trad. A. J. Martín, Madrid, 1968.
- Fouillée, A., Le mouvement idéaliste et la réaction contre la science positive, París, 1895.
- Fromentin, E., Dominique, París, 1863.

- Les Maîtres d'autrefois, París, 1876.
- Gautier, Th., Mademoiselle de Maupin, París, 1835.
- Goethe, J.W., Sämtliche Werke, ed. A. Von der Hellen, Stuttgart, 1902-1907.
- Gourmont, R., L'idéalisme, París, 1893.
- Souvenirs du Symbolisme, Promenades littéraires, vol. IV, París, 1904.
- Guyau, M., Les problèmes de l'Esthétique Contemporaine, París, 1891.
- Hildebrand, A., Das Problem der Form in der bildenden Kunst (1893), Strassburg, 1905.
- Huysmans, J.K., À Rebours, París, 1884.
- James, W., "Valor moral de l'ascetisme i de la pobresa", Universitat Catalana, 8: 163-171, 1904.
- Joubert, J., Les Carnets, ed. A. Beaumier, París, 1938.
- Le Bon, G., Les Lois psychologiques de l'évolution des peuples, París, 1894.
- Psychologie des foules, París, 1895.
- Lemaître, J., "M. Paul Verlaine et les poètes 'symbolistes' et 'décadents'", Revue Bleue, 7.I.1888.
- Mauclair, C., "Le snobisme et le neomysticisme", Nouvelle Revue, 1.VII.1895.
- Maurras, Ch., L'Allée des philosophes, París, 1901.
- L'avenir de l'intelligence, París, 1902.
- Enquête sur la Monarchie, París, 1910.
- Mellerio, A., Le Mouvement Idéaliste en Peinture, París, 1896.
- Menéndez y Pelayo, M., "Examen crítico de la moral naturalista", Ensayos de crítica filosófica, Madrid, 1918. (Text del 1892).
- "La filosofía platónica en España", Ensayos de crítica filosófica, Madrid, 1918. (Text del 1891).

- Historia de las ideas estéticas en España, Madrid, 1974.
- Moréas, J., "Un manifeste littéraire. Le Symbolisme", Le Figaro, 18.IX.1886.
- "Lettre. Manifeste de l'École Romaine", Le Figaro, 14.IX.1891.
- Stances, París, 1899-1905.
- Variations sur la vie et les livres, París, 1910.
- Morris, W., Nouvelles de nulle part, trad. P. La Chesnais, París, 1902.
- Selected Writings and Designs, ed. A. Briggs, Middlesex, 1977.
- Arte y sociedad industrial. Antología de textos, ed. V. Aguilera Cerni, València, 1977.
- Nordau, M., El mal del siglo, trad. N. Salmerón, Madrid, 1893.
- Degeneración, trad. N. Salmerón, Madrid, 1902.
- Ortega y Gasset, J., Artículos (1902-1913), Obras Completas, vol. I, Madrid, 1957.
- El Espectador, Obras Completas, vol. II, Madrid, 1961.
- Pater, W., The Renaissance. Studies in Art and Poetry, ed. D.L. Hill, Berkeley, 1980.
- Poincarè, H., La valeur de la science, París, 1912.
- Ruskin, J., Natura, trad. C. de Montoliu, Barcelona, 1903.
- "A una noia", Universitat Catalana, 7: 126-130, 1904.
- Las piedras de Venecia y otros ensayos sobre Arte, trad. F.B. del Castillo, Barcelona, 1961.
- Schiller, F., La educación estética del hombre, trad. M. García Morente, Madrid, 1968.
- Sergi, G., Decadencia de las naciones latinas, trad. S. Valentí, Barcelona, 1902.
- Le Symbolisme de Jean Moréas, div. autors, La Plume, 1.I.1891.
- Unamuno, M., "Contra el 'seny' de la Bien Plantada", a J. Farran-R. Rucabado, La filosofía del hombre que trabaja y que juega, Barcelona, 1914, pp. 200-207.

- Valera, J., Disertaciones y juicios literarios, Madrid, 1878.
- Vigny, A., Servitude et grandeur militaires. Paris, 1835.
- Wilde, O., The Critic as Artist (1891), reprod. a I. Small, The Aesthetes, Londres, 1979, pp. 46-100.
- Zola, E., Mon Salon. Manet. Écrits sur l'art, Paris, 1970.

3. TESTIMONIS

- Abellán, J.L. et al., Homenaje a Eugenio d'Ors, Madrid, 1968.
- Alavedra, J., Personatges inoblidables i altres records, Barcelona, 1968.
- Album-Record a Enric Prat de la Riba, div. autors, Barcelona, 1935.
- Alcover, J., Mestres i amics, O.C., vol II, Barcelona, 1951.
- Ametlla, C., Memòries polítiques (1890-1917), Barcelona, 1963.
- Amigó, L., Presències i records, Barcelona, 1969.
- Barquet, N., Eugenio d'Ors en su ermita de San Cristóbal, Barcelona, 1956.
- Bellmunt, D., Figures de Catalunya, Barcelona, 1933.
- Bertrana, P., Jo! Memòries d'un metge filòsof, Barcelona, 1979.
- Bertrand, J.A. Barcelona, cité d'art et des sciences. Barcelona, 1932.
- Bladé, A., Francesc Pujols, per ell mateix, Barcelona, 1967.
- Bosch i Gimpera, P., Memòries, Barcelona, 1980.
- Cabañas, L., [Màrius Aguilar], Cuarenta años de Barcelona (1890-1930), Barcelona, 1944.
- Calvet, A., "La devoradora de hombres", La Vanguardia, 20.VI. 1923.
- Tots els camins duen a Roma. Història d'un destí (1893-1914), Barcelona, 1958.

- Cambó, F., Memòries (1876-1936), Barcelona, 1931.
- Campalans, R., "Confessions d'un victimiari", La Nova Revista, 5: 1927.
- Capdevila, J.M. "Notes d'ambientació i de genealogia espiritual", a P. Coromines, Diaris i records, Barcelona, 1974.
- Casanoves, I., Exemplaritat del bisbe Josep Torras i Bages, Barcelona, 1928.
- Cirici, A., Nen, no t'enfilis, Barcelona, 1972.
- Clarasó, E., Notes viscudes, Barcelona, 1934.
- Clopas, I., Anecdotologi de Francesc Pujols, Barcelona, 1953.
- Closas, A., "Records i moments de la penya del Continental", Serra d'Or, 2: 53-56, 1966.
- Collell, J., Dulces Amicitia. Correspondència del doctor Torras i Bages a Jaume Collell, Vic, 1926.
- Coromines, P., Diaris i records de Pere Coromines, Vol. I: Els anys de joventut i el procés de Montjuïc, i Vol II: De la Solidaritat al Catorze d'Abril, Barcelona, 1976.
- Corredor, J.M., "Eugeni d'Ors i nosaltres", Quaderns d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials, 15: 1946.
- Cortès i Vidal, J., Setanta anys de vida artística barcelonina, Barcelona, 1981.
- Díaz-Plaja, G., La defenestració de Xènius, Andorra la Vella, 1967.
- "Diez años sin Xènius", Insula, 223: 1-10, 1965.
- Diego, G., "Eugenio d'Ors y Rovira", Boletín de la Real Academia Española, 34: 337-351, 1954.
- «Diversos autors» Cent anys d'Eugeni d'Ors, Avui, 27.IX.1981.
- En el centenario de Eugenio d'Ors, El País, 27.IX.1981.
- En el centenario de Eugenio d'Ors, Hoja del Lunes (Barcelona), 28.IX.81.
- Eugenio d'Ors. Centenario de su nacimiento, El Correo Catalán, 27.IX.1981.

- Eugenio d'Ors. Centenario de una figura controvertida, La Vanguardia, 26.IX.1981.
- Eugenio d'Ors. En el XXV aniversario de su muerte, Destino, 2. 198: 6-12, 1978.
- Eugenio d'Ors, veinticinco años después, El Ciervo, 346: 10-15, 1979.
- Homenaje a Eugenio d'Ors, Madrid, 1967.
- "Homenatge a Jordi Rubió", Serra d'Or, 4: 263-290, 1967.
- In Memoriam Carles Riba, Barcelona, 1973.
- Miscel.lània Crexells, Barcelona, 1929.
- L'obra de Josep Carner, Barcelona, 1959.
- Presència de Josep Carner, Serra d'Or, 2: 1965.
- Recuerdo-homenaje a Eugenio d'Ors, Insula, 106: 1954.
- Esclasans, A., "Xènius, o la moral dels immorals", La Rev., 179-180: 1923.
- La meva vida. Volum I (1895-1920), Barcelona, 1962.
- Estelrich, J., "Crexells", Miscel.lània Crexells, Barcelona, 1929, pp. 11-15.
- Fènix, o l'esperit de renaixença, Barcelona, 1934.
- Farran i Mayoral, J., "Crexells és mort", La Veu C., 13.XII. 1926.
- Homes, coses, polèmiques, Barcelona, 1930.
- Reflexions i sentiments, Barcelona, 1931.
- Ferran, J., "Adiós al profesor Pijoan y recuerdo de su obra catalana", Symposium, 18: 258-263, 1964.
- Ferrater, G., "Madame se meurt..." Insula, 95: 12-13, 1953.
- "Festa Hel.lènica a Roses", La Veu C., 27.VIII.1912.
- Foix, J.V., Catalans de 1918, Barcelona, 1965.
- Francisco i Maymó, C., "Com nasqueren els Estudis Universitaris Catalans", Rev. Est., vol I: 34-37, 1907.

- Fuster, J., "Recuerdos para don Eugenio", La Vanguardia, 18.X.1979.
- Garcès, T., "Carnet de les Lletres", La Publicitat, 24.IX.1922.
"Conversa amb Bofill i Mates", Revista de Catalunya, 31: 27, 1927.
- García Carraffa, A., Españoles ilustres, Barcelona, 1917.
- Gómez de la Serna, R., Retratos contemporáneos, Buenos Aires, 1941.
- Gual, A., Mitja vida de teatre. Memòries, Barcelona, 1960.
- Guansé, D., Abans d'ara. Retrats literaris, Barcelona, 1966.
- Hurtado, A., Quaranta anys d'advocat. Història del meu temps 1894-1930, Barcelona, 1969.
- Jordà, J.M., Ramon Casas, pintor, Barcelona, 1931.
- Jordana, C.A., "Els dandis: Eugeni d'Ors i J.M. Junoy", La Rev., 224: 1925.
- Junoy, J.M., Conferències de combat (1919-1923), Barcelona, 1923.
- "La labor de nuestra revista", Cña., 7.IV.1911.
- Lefèvre, F., Une heure avec..., París, 1929.
- López-Picó, J.M., A mig aire dels temps, Barcelona, 1933.
- Llates, R., Trenta anys de vida catalana, Barcelona, 1969.
- Llimona, Joan, El do de Déu, Barcelona, 1930.
- Llongueras, J., Evocaciones y recuerdos de mi primera vida musical en Barcelona, Barcelona, 1944.
- Manent, M., A flor d'oblit, Barcelona, 1968.
"Xènius en la meva anècdota", Avui, 27.IX.1981.
- Maragall, J.A., Història de la Sala Parès, Barcelona, 1975.
- Marquina, E., "Xènius' a Madrid", La Veu C., 6.VI.1919.
"L'Eugeni d'Ors, conferenciant", La Veu C., 7.VI.1919.
Días de infancia y adolescencia (Memorias del último tercio del siglo XIX), Barcelona, 1964.

- Massó i Torrents, J., Cinquanta anys de vida literària (1883-1933), Barcelona, 1934.
- Mestres, A., Història viscuda, Barcelona, 1929.
- Miquel d'Esplugues, Semblances: En Maragall, el cardenal Vives i el bisbe Torras, Barcelona, 1916.
- Montaner, J., "Catalanes de hoy: Josep Pijoan", España, 45: 1915.
- Montoliu, M., Memorias de infancia y adolescencia, Tarragona, 1958.
- Nadal, J.M., Memòries (Vuitanta anys de sinceritats i silencis), Barcelona, 1965.
- Nicolau d'Olwer, Ll. "Ni il.lusos ni derrotistes", La Publicitat, 20.X.1922.
- Caliu. Records de mestres i amics, Mèxic, 1958.
- Oller, N., Memòries literàries. Història dels meus llibres, Barcelona, 1962.
- Oller i Rabassa, N., Quan matàven pels carrers, Barcelona, 1930.
- Ors, E., "Signe de Joan Maragall en la història de la cultura" (1936), a J. Maragall, Obres completes, vol. I, Barcelona, 1960, pp. 1.253 i ss.
- Estilos del pensar, Madrid, 1945.
- "El Círculo de San Lucas", La Vanguardia, 21.I.1954.
- Pi i Suñer, J., "La guerra 1914-1918 y el 'Noucentisme'", Destino, 1.759: 18-19, 1971.
- Pijoan, J., Mi Don Francisco Giner, San José de Costa Rica, 1927.
- El meu don Joan Maragall, Barcelona, 1927.
- "Parlament davant uns quants amics en la casa del Sr. Plandiura" (15.XI.1928), Obra catalana, Barcelona, 1963, pp. 91-112.
- El meu Prat de la Riba (Quaderns de l'Exili, 11), Coyoacán, 1945.
- En Cambó (Quaderns de l'Exili, 16), Coyoacán, 1946.

- Don Àngel Guimerà i els seus amics (Quaderns de l'Exili, 19), Coyoacán, 1946.
- Pla, J., Coses vistes (1920-1925), Barcelona, 1925.
- El sistema de Francesc Pujols, Barcelona, 1932.
- Un senyor de Barcelona, Barcelona, 1945.
- Santiago Rusiñol i el seu temps, Barcelona, 1955.
- Tres biografies: Maragall, Pijoan, Pujols, Barcelona, 1968.
- Homenots, Primera Sèrie, Barcelona, 1969.
- El quadern gris, Barcelona, 1969.
- Retrats de passaport, Barcelona, 1970.
- Francesc Cambó, Barcelona, 1973.
- Pous i Pagès, J., Pere Coromines i el seu temps, Barcelona, 1969.
- Ràfols, J.F., "Noticias de los modernistas póstumos al modernismo", Modernismo y modernistas, Barcelona, 1949.
- Reportatge sobre el "sopar dels noucentistes", La Veu C., 7. III.1911.
- Retté, A., Le Symbolisme. Anecdotes et souvenirs, París, 1903.
- Rovira i Virgili, A., Els polítics catalans, Barcelona, 1929.
- Siluetes de catalans, Barcelona, 1969.
- Sagarra, J.M., "Josep Pijoan", La Rev., 138: 179-182, 1921.
- Memòries, Barcelona, 1964.
- Saladrigas, R., L'Escola del Mar i la renovació pedagògica de Catalunya. Converses amb Pere Vergés, Barcelona, 1973.
- Sales, J., Els òrsides (Quaderns de l'Exili, 12), Coyoacán, 1945.
- Sarrià, S., Xènius. La nova promoció catalana davant de la campanya de descrèdit orsià, Barcelona, 1927.
- Serrahima, M., "Josep Maria Capdevila", Serra d'Or, 149: 19-20, 1972.

- Dotze mestres, Barcelona, 1972.
- Solà i Dachs, Ll., Història dels diaris en català. Barcelona, 1879-1976, Barcelona, 1978.
- Soldevila, C., "Contra la clandestinitat", La Publicitat, 20.IV.1922.
- Del llum de gas al llum elèctric. Memòries d'infància i joventut, Barcelona, 1951.
- Figures de Catalunya, Barcelona, 1955.
- Soldevila, F., Al llarg de la meva vida, Barcelona, 1970.
- Sucre, J.M., Memorias, Barcelona, 1963.
- Tharrats, J.J., Cent anys de pintura a Cadaqués, Barcelona, 1981.
- Torres-García, J., Historia de mi vida, Montevideo, 1934.
- Turró, R., "De Cajal... a 'Xènius'", La Publicidad, 21.V.1917.
- Vallès, E., Història gràfica de la Catalunya contemporània 1888-1975, Barcelona, 1974-1980.
- Verdaguer, M., Medio siglo de vida íntima barcelonesa, Barcelona, 1957.
- Vicens Vives, J., Notícia de Catalunya, Barcelona, 1954.
- Vidal, M., "Exclusivisme literari", Justícia Social, 22: 3, 1924.
- "Variacions", Justícia Social, 94: 3, 1925.
- Xammar, E., Seixanta anys d'anar pel món, Barcelona, 1974.
- Zulueta, L., "Un libro nuevo", La Publicidad, 10.XI.1907.

4. DOCUMENTS

- Academia Catalana d'Estudis Filosòfics. Circular. Barcelona, 1906.
- Anuari de la Societat Catalana de Filosofia. Any I: 1923. Barcelona, 1924.

- Bofill i Mates, J., Discurs a l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya (15.I.1920), La Veu C., 3.II.1920.
- Carner, Jaume, Orientacions polítiques i socials del Centre Nacionalista Republicà, Barcelona, 1907.
- Carreras Artau, T., Programa-sumario del curso "Ramón Llull", Barcelona, 1915.
- "Cartes d'Eugeni d'Ors a Raimon Casellas", dins J. Castellanos, Raimon Casellas i el modernisme (Tesi doctoral), Universitat Autònoma de Barcelona, 1981, pp. 1.993-2.026.
- Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906), Barcelona, 1908.
- Primer Congrés Universitari Català (1903), Barcelona, 1905.
- Segon Congrés Universitari Català, Barcelona, 1918.
- "El Segon Congrés Universitari Català", La Veu C., 7-17.IV. 1918.
- Els congressos universitaris catalans, Barcelona, 1977.
- Delgado, B., et al., Guia didàctica per a l'investigador de la història de la pedagogia catalana, Barcelona, 1979.
- Deliberacions de l'Assemblea de l'Unió Catalanista a Manresa. 1892, Barcelona, 1893.
- [Diversos autors] Almanac de la Revista. Any 1918, Barcelona, 1917.
- Almanac de La Revista. Any 1919, Barcelona, 1918.
- Almanac dels noucentistes, Barcelona, 1911.
- Ciutat. Llibre Nadal-Reis, Ferrassa, 1911.
- Frederic Mistral, Cnya., 335: 1914.
- El ideal y la actividad de la juventud catalana en el momento presente, Cnya., 170-171: 1911.
- La Ben Plantada, Cña., 232: 1912.
- Dossier Modernisme i Noucentisme, ed. J. Castellanos, L'Avenc, 25: 26-52, 1980.

- Escola del Treball. Deu anys d'acció escolar (1913-1923),
Mancomunitat de Catalunya, Barcelona, 1924.
- Fundació Jaume Bofill. Catàleg de l'arxiu particular de
Jaume Bofill i Mates, a cura de J. Casassas, Barcelo-
na, 1978.
- González Agàpito, J., Bibliografia de la renovació pedagògica,
Barcelona, 1978.
- Guimerà, A., La llengua catalana (Discurs pronunciat a l'Ate-
neu Barcelonès, 30.XI.1895.), Barcelona, 1896.
- L'Institut d'Estudis Catalans als seus primers XXV anys, Bar-
celona, 1935.
- Liquidación de la Mancomunidad de Cataluña, Barcelona, 1926.
- Lliga Catalana, Història d'una política. Actuacions i docu-
ments de la Lliga Regionalista (1901-1933), Barcelona,
1933.
- Mancomunitat de Catalunya, Bases, Barcelona, 1911.
- Mancomunitat de Catalunya. Guia de les institucions cientifi-
ques i d'ensenyança, Barcelona, 1916.
- Mancomunitat de Catalunya. L'obra realitzada, Anys 1914-1923,
Barcelona, 1923.
- Els Noucentistes, D'Ací i d'Allà, 99: 1926.
- Número extraordinario dedicado al pensamiento catalán, Cña.,
222-223: 1912.
- "L'obra cultural de la Mancomunitat de Catalunya", Quad., 4:
274-299; i 5: 381-411, 1919.
- Ors, E., Correspondència adreçada a Joan Maragall. Arxiu
Maragall, Barcelona.
- Transcripció de la carta de dimissió adreçada al Con-
sell de la Mancomunitat de Catalunya, La Publicidad,
10.I.1920.
- Prolegomena Laurentiana. Col·lecció de documents per a la
reconstitució de la filosofia de Francesc Xavier Llo-
rens, Barcelona, 1916.
- "Propòsit", Universitat Catalana, 1: 1-3, 1904.
- Recull de Treballs de l'Escola de Decoració, Barcelona, 1915.
- La reforma de Barcelona, Il·lustració Catalana, 250: 1908.
- Romeva, P., Cartipàs Català (Associació Protectora de l'En-
senyança Catalana), Barcelona, 1917.

Estudis

1. OBRES SOBRE EL NOU CENTISME

a) Llibres

Jardí, E., El Noucentisme, Barcelona, 1980.

Manent, A., Josep Carner i el Noucentisme, Barcelona, 1969.

Yates, A., Una generació sense novel·la?, Barcelona, 1975.

b) Altres texts

Aranguren, J.L., "El Novecentismo", La filosofía de Eugenio d'Ors, Madrid, 1945, pp. 201-207.

Badia, A., "Represa de la tradició universitària de Martí i Llorens. Eugeni d'Ors i el seu Noucentisme", a F. Soldevila, ed., Un segle de vida catalana (1814-1930), Barcelona, 1961, pp. 1.162-1.168.

Bilbeny, N., "Ortega y Gasset y el 'Noucentisme'", La Vanguardia, 27.XII.1980.

"Alemanya i el Noucentisme: a propòsit de Fichte", Els Marges (en premsa).

Bohigas, O., et al., Noucentisme: La arquitectura y la ciudad, Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, 113: 1973.

"Noucentisme com a paral·lel al 'Novecento'", Pol·lèmica d'arquitectura catalana, Barcelona, 1970.

Capdevila, J.M., "El Noucentisme", Eugeni d'Ors. Etapa barcelonina (1906-1920), Barcelona, 1965, pp. 71-80.

Capmany, M.A., "La liquidació del Noucentisme?", Serra d'Or, 192: 32, 1975.

- Castellanos, J., "Josep Pijoan i els orígens del Noucentisme", Els Marges, 14: 31-49, 1979.
- "Modernisme i Noucentisme", L'Avenc, 25: 26-36, 1930.
- Cirici, A., "Modernisme i Noucentisme", Serra d'Or, 3: 31-33, 1961.
- "La plàstica noucentista", Serra d'Or, 6: 502-507, 1964.
- Colomer, E., "El pensamiento novecentista (1890-1936)" a A. Valbuena, ed., Historia general de las literaturas hispánicas, vol. VI, Barcelona, 1963.
- Comas, A., "Glosario", a G. Porto-Bompiani, ed., Diccionario Literario, vol. V, Barcelona, 1959, pp. 372-374.
- "Maragall i 'La Ben Plantada'", Assaigs sobre literatura catalana, Barcelona, 1968, pp. 181-196.
- Fontbona, F., "El Noucentisme o la fossilització d'una paraula", Serra d'Or, 195: 87-88, 1975.
- Noucentisme. Vell i Nou, Catàleg, Col·legi d'Arquitectes de Barcelona, 1974.
- El Noucentisme i els anys vint, Catàleg. Galeria Dau al Set, Barcelona, 1974.
- "El 'Noucentisme' y otras corrientes postmodernistas", a Cataluña [Diversos autors], vol. II, Madrid, 1973, pp. 240-284.
- "Pròleg", a Almanac dels Noucentistes, ed. facsímil, Barcelona, 1980.
- Freixa, M., Terrasa entre el "modernisme" y el "noucentisme", Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 1977.
- "Sobre el Noucentisme a Terrassa", Serra d'Or, 234: 27-32, 1979.
- Fuster, J., "Notes per a una introducció a l'estudi de Josep Pla", a J. Pla, El quadern gris, Barcelona, 1969, pp. 28-35.
- "La plenitud del noucents (1911-1931)", Literatura catalana contemporània, Barcelona, 1972, pp. 143-164.
- Jardí, E., "Pròleg" a E. d'Ors, La Ben Plantada, Barcelona, 1976.

- "A veinticinco años de la muerte de D'Ors. La plástica del Noucentisme", La Vanguardia, 24.X.1979.
- Manent, A., "Els noucentistes", Literatura catalana en debat, Barcelona, 1973.
- "Novecentistas sin saberlo", La Vanguardia, 24.X.1979.
- Marfany, J. Ll., "Reflexions sobre Modernisme i Noucentisme", Els Marges, 1: 49-71, 1973.
- Miralles, C., "Clàssics i no entre Modernisme i Noucentisme a Catalunya", Boletín del Instituto de Estudios Helénicos, vol. VI: 125-135, 1972.
- Molas, J. - Castellet, J.M., "Pròleg", Poesia catalana del segle XX, Barcelona, 1963.
- "Los navíos de Pantagruel", La Vanguardia, 24.X.1979.
- Murgades, J., "Assaig de revisió del noucentisme", Els Marges, 7: 35-53, 1976.
- "El jardí dels noucentistes", Els Marges, 20: 108-110, 1980.
- El Noucentisme, El Correo Catalán, 12.III.1978.
- El Noucentisme a Catalunya, Serra d'Or, 8: 487-505, 1964.
- Número especial dedicado al "Noucentisme", Artes Plásticas, 11: 1976.
- Pi de Cabanyes, O., "E.C.Ricart i Joan Miró, entre Noucentisme i avantguardisme", Serra d'Or, 219: 66-72, 1977.
- Porqueras, A., "La Ben Plantada de D'Ors. Una meditació de catalanidad", Atlántida, vol. II: 549-556, 1964.
- Puig, A., "Mi 'Noucentisme'", Artes Plásticas, 11: 12-19, 1976.
- Pujols, F., "El Glosario orsiano", Homenaje a Eugenio d'Ors [Diversos autors], Madrid, 1955.
- Quetglas, J., "Una interpretació de la arquitectura noucentista", Artes Plásticas, 11: 20-25, 1976.
- Ràfols, J.F., "Despliegue brunelleschiano en el novecentismo catalán", Cuadernos de Arquitectura, 2^{on} trimestre, 1960.
- Roca, F., "Noucentisme en perill", Serra d'Or, 195: 59-62, 1975.

- Ruiz i Calonja, J., "Els Noucentistes", Panorama del pensament català contemporani, Barcelona, 1963.
- Serrahima, M., "Sobre el Noucentisme", Serra d'Or, 8: 487-489, 1964.
- "Sobre la presència del 'Glosari'", Serra d'Or, 10: 44-45, 1964.
- Sostres, J.M., "El contorn noucentista en l'obra de Rafael Massó", Serra d'Or, 8: 499-501, 1964.
- Terry, A. - Rafel, J., "La poesia: Noucentisme y vanguardia", Introducción a la lengua y la literatura catalanas, Barcelona, 1977.
- Vilanova, A., "Eugenio d'Ors y el novecentismo", La Vanguardia, 18.VII.1963.

2. ESTUDIS COMPLEMENTARIS

a) Temes artístics i estètics

- ← Aguilera, V., Ortega y D'Ors en la cultura artística española, Madrid, 1967.
- Ainaud, J., Eugeni d'Ors i els artistes catalans, Barcelona, 1981.
- Aranguren, J.L., "Paradoja filosófica", La Vanguardia, 26.IX. 1981.
- Banlin - Lacroix, C., Miguel Utrillo i Morliux: critique d'art, Tesi doctoral, Universitat de París, 1971.
- Batllori, M., "Ensayo biográfico", I. Casanovas, Estéticas, Barcelona, 1943, pp. 1-217.
- Benet, R., "Assaig crític de l'obra de Josep Llimona", La Veu C., 10.III.1934.
- "En el centenario de Joan Llimona", Destino, 25.VI.1960.
- "Notes biogràfiques sobre Josep Llimona", Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona, vol. IV: 100-129, 1934.

- Sunyer, Barcelona, s.d.
- Xavier Nogués. Caricaturista y pintor, Barcelona, 1949.
- Bohigas, O., "L'Arquitectura a Catalunya (1911-1939)", E. Jardí, ed., L'Art Català Contemporani, Barcelona, 1972, pp. 245-288.
- Arquitectura modernista, Barcelona, 1973.
- "Gracias y desgracias de los lenguajes clásicos en Barcelona", Arquitecturas Bis, 30-31: 2-25, 1979.
- Reseña y catálogo de la arquitectura modernista, Barcelona, 1971.
- Brunelleschians a Catalunya, Carrer de la Ciutat, 3-4: 25-31, 1978.
- Capdevila, C., "Miquel Utrillo", Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona, 34: 74-78, 1934.
- Capdevila, J.M., "Algunes influències sobre l'estètica de Maragall", Revista de Catalunya, 84: 1938.
- Cardó, C., Doctrina estètica del Doctor Torras i Bages, Barcelona, 1919.
- Cerdà, M.A. Els pre-refaelites a Catalunya. Una literatura i uns símbols, Barcelona, 1931.
- Cirici, A., 1900 en Barcelona, Barcelona, 1967.
- "L'art de l'època de l'estraperlo i l'oasi de Montserrat", Serra d'Or, 207: 59-66, 1976.
- El arte modernista catalán, Barcelona, 1951.
- "Les arts a l'exposició del 29", Serra d'Or, 235: 47-54, 1979.
- "Entorn de Torres-García", Serra d'Or, 166: 46-50, 1973.
- "El modernisme vist ara", Ariel, 18: 1948.
- "El Modernismo", a Cataluña [Diversos autors], vol. II, Madrid, 1978, pp. 178-238.
- "Torné Esquiús, o el formalisme primitivista", Serra d'Or, 211: 61-68, 1977.

- "Xavier Nogués, entre l'expressionisme popular i la integració burgesa", Serra d'Or, 151: 90-95, 1972.
- Coll, I., "Santiago Rusiñol: pintor", L'Avenc, 39: 25-31, 1981.
- Elies, F., L'escultura catalana moderna, Barcelona, 1926-1928.
- Fontbona, F., "Algunes consideracions sobre el Modernisme artístic", Serra d'Or, 210: 41-44, 1977.
- "Concepto del postmodernismo catalán", Actas del Congreso Internacional de Historia del Arte, vol. III, Granada, 1973.
- La crisi del modernisme artístic, Barcelona, 1975.
- "La crítica d'art en el modernisme català (Primera aproximació)", Daedalus, 1: 58-85, 1979.
- "Rafael Benet: conèixer la pintura i viure-la", Serra d'Or, 235: 59-66, 1979.
- Freixa, M., "Modernisme, matisem!", Serra d'Or, 197: 37-38, 1976.
- Giralt, D., "L'estètica de Torres-García", Qüestions d'art, 27: 39-42, 1973.
- Gol, J.M., "El arte figurativo en Catalunya desde 1900 hasta la II Guerra Mundial", Artes Plásticas, 22: 28-34, 1978.
- Infiesta, J.M., ed., Josep Llimona y Joan Llimona. Vida y obra, Barcelona, 1977.
- Jardí, E., Història del Cercle Artístic de Sant Lluc, Barcelona, 1976.
- Història dels Quatre Gats, Barcelona, 1972.
- "Sinopsis biogràfica de un noucentista", La Vanguardia, 26.IX.1981.
- Torres-García, Barcelona, 1973.
- Junoy, J.M., La pintura catalana contemporània, Barcelona, 1931.
- Lacuesta, R.R., Estudio documental sobre la obra del arquitecto noucentista J. F. Ràfols y su entorno (Arxiu del Col·legi d'Arquitectes de Barcelona), Barcelona, 1977.

- López-Quintàs, A., "La expresividad de lo real y el pensamiento figurativo. Estudio metodològic del pensamiento de Eugenio d'Ors", El pensamiento filosòfic de Ortega y D'Ors, Madrid, 1972, pp. 24 i ss.
- "Orden, Belleza y Pensamiento Irònic en Eugenio d'Ors", Atlàntida, 50: 110-128, 1971.
- Maragall, Jordi, "Eugeni d'Ors i la política cultural de Prat de la Riba", La Vanguardia, 26.IX.1981.
- Mc Cully, M., Els Quatre Gats. Art in Barcelona around 1900, Princeton, 1978.
- "Impacte d'un crític: Raimon Casellas i els pintors modernistes", L'Avenç, 23: 52-57, 1980.
- L'obra d'en Casellas, "Pàgina Artística", La Veu C., 13.X.1910.^I
- Planes, R., El Modernisme a Sitges, Barcelona, 1969.
- Querol, M., La escuela estética catalana contemporánea, Madrid, 1953.
- "La estética de Maragall", Revista de Ideas Estéticas, vol. XI: 137-174, 1953.
- Ràfols, J.F., Modernismo y modernistas, Barcelona, 1949.
- El arte modernista en Barcelona, Barcelona, 1943.
- "Entorn de la iconografia de R. Casellas", Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona, 77: 307-312, 1937.
- Torres-García, Barcelona, 1926.
- Riquer, J.M., ed., Alexandre de Riquer. L'home. L'artista. El poeta, Barcelona, 1978.
- Roca, F., "Cebrià de Montoliu y la ciencia cívica", Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, "Serie Archivo Histórico", nº 1, Barcelona, 1971.
- Solà-Morales, I., ed., L'Exposició Internacional de Barcelona del 1929. Arquitectura i arts decoratives, L'Avenç, "Grans Temes L'Avenç", 1980.
- Ed., C. Martinell, Construcciones agrarias en Cataluña, Barcelona, 1975.
- J. Rubió i Bellver y la fortuna del gaudinismo, Barcelona, 1975.

b) Temes literaris i culturals

- Amorós, A., Eugenio d'Ors, crítico literario, Madrid, 1971.
- "Eugenio d'Ors, crítico de la literatura española y europea", Revista de la Universidad de Madrid, vol. XV: 40-41, 1966.
- Aranguren, J.L., "El mundo clásico de Eugenio d'Ors" (El mundo clásico en el pensamiento español contemporáneo), Publicaciones de la Sociedad Española de Estudios Clásicos, vol. III: 135-144, 1960.
- La filosofía de Eugenio d'Ors, Madrid, 1945.
- "Sentido ético de las ficciones novelescas orsianas", Cuadernos Hispánicos, 25: 281-287, 1955.
- Balash, M., "La Fundació Bernat Metge", Serra d'Or, 10: 49-51, 1967.
- "Horaci als Països Catalans", Boletín del Instituto de Estudios Helénicos, vol. III: 23 i ss., 1969.
- Batllori, M., La trajectòria estètica de Miquel Costa i Llobera, Barcelona, 1955.
- Benet, J., Maragall i la Setmana Tràgica, Barcelona, 1975.
- Benet, R., "Josep-Francesc Ràfols. L'Arquitecte de la Tendresa", La Ciutat i la Casa, 3: 1925.
- Bilbeny, N., "Cinc gloses d'Eugeni d'Ors: una revisió amb motiu del centenari", Serra d'Or, 261: 15-19, 1981.
- Joan Crexells, en la filosofia del noucents, Barcelona, 1979.
- Bladé, A., Pompeu Fabra. Biografia essencial, Barcelona, 1969.
- Bofill i Ferro, J., "Pròleg", Guerau de Liost. Obra poètica completa, Barcelona, 1948.
- Bofill i Mates, J., Prat de la Riba i la cultura catalana, ed. J. Casassas, Barcelona, 1979.
- Bonet, J., "Proemi", a J. Torras i Bages, La Tradició Catalana, Barcelona, 1966.
- "Pròleg", a J. Torras i Bages, Obres Completes, Barcelona, 1948.

- Cacho, V., "Josep Pijoan y la Institución Libre de Enseñanza", Insula, 344-345: 11 i ss., 1975.
- Calders, P., Josep Carner, Barcelona, 1964.
- Calsamiglia, J.M., "Joan Crexells, pensador crític", La Vanguardia, 14.XII.1976.
- Capdevila, J.M., Eugeni d'Ors. Etapa barcelonina (1906-1920), Barcelona, 1965.
- "La ideología de Eugenio d'Ors", Revista de las Indias, 37: 155-180, 1942.
- "Joan Crexells. Les seves tendències ideològiques", La Nova Revista, 2: 101-104, 1927.
- "Lectures i revisions. Eugeni d'Ors", La Nova Revista, 6: 23, 1928.
- Poetes i crítics, Barcelona, 1926.
- Capmany, M.A., "Un de tants Eugeni d'Ors", Avui, 27.IX.1981.
- Cardona, O., L'art poètic de Maragall, Barcelona, 1971.
- El temps de Josep Carner, Barcelona, 1953.
- De Verdaguer a Carner, Barcelona, 1960.
- Casassas, J., "La recerca. El marc institucional ofert per la Mancomunitat", La recerca als Països Catalans. Congrés de Cultura Catalana, Barcelona, 1978, pp. 25-36.
- Castellanos, J., Aproximació a la biografia de Raimon Casellas, Tesi de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1971.
- "Eduard Valentí, entre els clàssics i el modernisme", Els Marges, 1: 103-108, 1974.
- "Eugeni d'Ors: estratègia política i cultura", Avui, 4.XI.1979.
- "Modernisme i estetocràcia", Recerques, 12: 115-136, 1982.
- "'Les Multituds': en el centre mateix de la narrativa modernista", a R. Casellas, Les multituds, Barcelona, 1978, pp. 9-41.
- "Pròleg", a R. Casellas, La Danisella Santa, Barcelona, 1974, pp. 5-18.

- "Raimon Casellas, entre modernisme i noucentisme", Serra d'Or, 135: 63-66, 1970.
- Raimon Casellas i el modernisme, Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, 1981.
- "La religió de l'art a la terra del senyor Esteve", Avui, 14.VI.1981.
- Cifré, B., "La tradició clàssica dins la poesia de Costa i Llobera", Boletín del Instituto de Estudios Helénicos, 1: 29-37, 1969.
- Cirici, A., "Francesc Pujols i la seva estètica", Serra d'Or, 3: 49-50, 1962.
- "Josep Pijoan", Serra d'Or, agost: 8-9, 1963.
- Colomer, E., "Eugenio d'Ors, el hombre y su obra", a A. Valbuena Prat, ed., Historia General de las literaturas hispánicas, vol. VI, Barcelona, 1968, pp. 250-273.
- Coromines, J., "Notes biogràfiques i bibliogràfiques", a P. Coromines, Obres Completes, Barcelona, 1972, pp. 31-71.
- "Pompeu Fabra (1868-1948)", Lleures i converses d'un filòleg, Barcelona, 1971, pp. 393-417.
- Corredor, J.M., Un esprit méditerranéen: Joan Maragall, Toulouse, 1952.
- Joan Maragall, Barcelona, 1960.
- Cots i Moner, J., "Joan Maragall i Francesc Giner", Serra d'Or, 11-12, 1961.
- Crespo, Ll., Ideari de Joan Crexells, Barcelona, 1967.
- Dèttore, U., "Novecentismo", a G. Porto-Bompiani, ed., Diccionario Literario, vol. I, Barcelona, 1959, pp. 363-369.
- Díaz-Plaja, G., "Cataluña y el modernismo español", Modernismo frente a 98, Madrid, 1951.
- El combate por la luz. La hazaña intelectual de Eugenio d'Ors, Madrid, 1981.
- Estructura y sentido del Novecentismo español, Madrid, 1975.
- "Estudio, magisterio y orden en la obra de Eugenio d'Ors", Revista de Educación, 9: 174-176, 1954.

- Al filo del Novecientos, Barcelona, 1971.
- "Hacia una definición de Eugenio d'Ors", Cuadernos Hispánicos, 22: 50-59, 1955.
- De literatura catalana. Estudis i interpretacions, Barcelona, 1956.
- "Lo social en Eugenio d'Ors", La Vanguardia, 9, 13, 23 i 30.IX; 7, 14, 21 i 28.X.1981.
- Maragall, D'Ors, Gual, Madrid, 1951.
- "La obra cultural de Prat de la Riba", Revista de Occidente, 59: 230-236, 1968.
- [Diversos autors], "El cinquantenari de la mort de Joan Maragall", Serra d'Or, 11-12: 3-58, 1961.
- Los sesenta años del "Glossari", Barcelona, 1967.
- Dolç, M., "Carles Riba dins el món clàssic", Germinàbit, 65: 44-46, 1959.
- "Els cinquanta anys de la Fundació Bernat Metge", Serra d'Or, 171: 81-85, 1973.
- Drudis, R., "Eugenio d'Ors, hombre de ideas", Theoria, 9: 149, 1955.
- Estelrich, J., "Joan Crexells", a J. Crexells, Primers Assaigs, Barcelona, 1933, pp. 9-13.
- Farran, J.M., "Eugenio d'Ors entre Europa y Atlántida", Atlántida, 3: 277-284, 1965.
- "Una exposició sucinta de la Filosofia del hombre que trabaja y que juega", La filosofía del hombre que trabaja y que juega, Barcelona, 1914, pp. 177-192.
- Ferrater, J., "Eugeni d'Ors (Sentit d'una filosofia)", Les formes de la vida catalana, Barcelona, 1955.
- "Eugeni d'Ors o esquema d'una filosofia", Germanor, 503: 24-27 i 504: 24-27, 1946.
- Ferrer, A.LL., "Pròleg" a G. Alomar, El futurisme i altres assaigs, Barcelona, 1970.
- Folguera, J., Les noves valors de la poesia catalana, Barcelona, 1980.

- Font, M., "Joan Crexells. Dades per a una biografia", Revista de Catalunya, 32: 158-177, 1927.
- "L'obra i els homes de 'L'Avenç'", Revista de Catalunya, vol. V: 22-34 i 389-398, 1926.
- Fuster, J., "La deserció d'Eugeni d'Ors", Obres Completes, vol. IV, Barcelona, 1975, pp. 283-321.
- "En la mort d'Eugeni d'Ors", O.C., vol. IV, Barcelona, 1975, pp. 309-313.
- "Noves precisions sobre D'Ors", O.C., vol. IV, Barcelona, 1975, pp. 313-321.
- Galí, A., Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya (1900-1936), Barcelona, 1978-1981.
- Galí, J., "L'obra cultural realitzada per Prat de la Riba", a J. Rubió, ed., Prat de la Riba, propulsor de la llengua i la cultura, Barcelona, 1974.
- García Morente, M., La filosofía de Eugenio d'Ors, Buenos Aires, 1917.
- "Introducción" a J. Farran - R. Rucabado, La filosofía del hombre que trabaja y que juega, Barcelona, 1914.
- Garrabou, J., "Situació i sentit de Raimon Casellas", Bulletin of Hispanic Studies, vol. XXXI: 305-309, 1954.
- Garriga, C., La restauració clàssica d'Eugeni d'Ors, Barcelona, 1982.
- Garriga, R., "Josep Carner en el pensament d'Eugeni d'Ors", Serra d'Or, 2: 39, 1965.
- Ilie, P., "Nietzsche in Spain, 1890-1910", Publications of the Modern Language Association of America, vol. LXXIX: 80-96, 1964.
- Iriarte, J., "Eugenio d'Ors o la claridad mediterránea", Razón y Fe, 150: 432-445, 1954.
- Jardí, E., Eugeni d'Ors. Vida i obra, Barcelona, 1967.
- "Maragall i Ors. Dos temperaments. Dues generacions", Serra d'Or, 8: 490-494, 1964.
- "Pròleg", a J. Pijoan, La lluita per la cultura, Barcelona, 1967.

- "Pròleg", a E. d'Ors, El nou Prometeu encadenat, Barcelona, 1980.
- Tres diguem-ne desarrelats: Pijoan, Ors i Gaziol, Barcelona, 1966.
- Juretschke, H., España ante Francia, Madrid, 1940.
- Lain, P., "Mi Maragall", a J. Maragall, Obres Completes, vol. II, Barcelona, 1961, pp. 13-31.
- Litvak, L., "Alomar and Marinetti: Catalan and Italian Futurism", Revue des Langues Vivantes, 6: 585-603, 1972.
- "La idea de la decadencia en la crítica antimodernista en España (1888-1910)", Hispanic Review, 45: 397-412, 1977.
- "Maeterlinck en Catalunya", Revue des Langues Vivantes, 34: 1968.
- Luján, N., "Xènius' el glosador", La Vanguardia, 3.XI.1981.
- Lleonart, J., "L'entusiasme per l'obra de Goethe", a J. Maragall, Obres Completes, vol. VIII, Barcelona, 1931.
- Llompart, J.M., "L'Escola Mallorquina: característiques bàsiques", La literatura moderna a les Balears, Ciutat de Mallorca, 1964.
- Manent, A., Carles Riba, Barcelona, 1963.
- Jaume Bofill i Mates, Guerau de Liost. L'home. El poeta. El polític, Barcelona, 1980.
- Maragall, J.A., Joan Maragall, Barcelona, 1978.
- Maragall, Jordi, "Josep Pijoan i Boteras", La Vanguardia, 11.XI.1980.
- Marco, J., "Eugeni d'Ors, todavía el gran ausente", Destino, 2.198: 6-8, 1979.
- Marfany, J. Ll., Aspectes del Modernisme, Barcelona, 1975.
- [et. al.] La Barcelona del 1900, L'Avenç, 9: 1978.
- "La cultura de la burgesia barcelonina en la fi de segle", Serra d'Or, 231: 55-63, 1978.
- "Joventut, revista modernista", Serra d'Or, desembre: 53-78, 1970.

- "Pròleg", a J. Brossa, Regeneracionisme i modernisme, Barcelona, 1969.
- "Pròleg", a J. Maragall, El Comte Arnau, Barcelona, 1974.
- "Sobre el significat del terme 'Modernisme'", Recerques, 2: 73-91, 1972.
- Martí i Bas, M., "Bibliografia de Carles Riba", In Memoriam. Carles Riba (1959-1969) [diversos autors], Barcelona, 1973.
- Masoliver, J.R., "Un legado por vitalizar", Destino, 2.198: 8-9, 1979.
- Mateu, F., "Don Eugenio d'Ors y las Bibliotecas Populares", Boletín de la Dirección General de Archivos y Bibliotecas, 28: 1955.
- Medina, J., "Horaci en la literatura catalana", Els Marges, 7: 93-106, 1976.
- Mirabent, F., "Els estudis filosòfics a Catalunya", Revista de Catalunya, 40: 348-357, 1927.
- Miracle, J., Pompeu Fabra, Barcelona, 1968.
- El Modernisme: un entusiasme [Diversos autors], Serra d'Or, 135: 37-80, 1970.
- Molas, J., "Els escrits catalans de Josep Pijoan", Serra d'Or, 10: 43-44, 1964.
- "Francesc Pujols o l'anècdota", Serra d'Or, 100: 63, 1968.
- "Josep Mª Capdevila, crític literari", Serra d'Or, 2: 57-59, 1966.
- "El modernisme i les seves tensions", Serra d'Or, 135: 877-884, 1970.
- "Notes sobre la prehistòria poètica de Carles Riba", Els Marges, 1: 9-23, 1974.
- "Sobre un cuarto de siglo de literatura catalana", Artes Plásticas, 11: 26-30, 1976.
- Montoliu, M., "L'apòstol del recomençar", a J. Maragall, Obres Completes, vol. XIX, Barcelona, 1935.

- Cuatro etapas en la evolución de la literatura catalana moderna, Madrid, 1956.
- Estudis de literatura catalana, Barcelona, 1912.
- Goethe en la literatura catalana, Barcelona, 1935.
- Manual de història crítica de la literatura catalana moderna, Barcelona, 1922.
- Murgades, J., "Aspectes culturals de la Mancomunitat", L'Avenc, 3: 48-53, 1977.
- "Joan Fuster: 'Contra el Noucentisme'", Els Marges, 14: 115-118, 1979.
- "El periodisme categòric del 'Glosari'", Avui, 27.IX. 1981.
- Muro, P., "La teoria de la 'Forma' de Eugenio d'Ors", Archivo Hispalense, 169: 63-77, 1972.
- Nicol, E., El problema de la filosofía hispánica, Madrid, 1961.
- Nicolau d'Olwer, Ll. "Joan Crexells, hel·lenista", La Nova Revista, 2: 118-120, 1927.
- "Joan Crexells", Caliu. Records de mestres i amics, Barcelona, 1973.
- Oliver, M.S., La literatura en Mallorca (1840-1903), Ciutat de Mallorca, 1903.
- Oriol, A., "Èpoques de transició: a l'entorn del modernisme", Ariel, vol. III: 75-76, 1948.
- Ortega y Gasset, J., "El sentido histórico", Obras Completas, vol. III, Madrid, 1957, pp. 260-264.
- Pageard, R., Goethe en España, Madrid, 1958.
- Parcerisas, F., "Sobre la 'Oceanografía del tedi'", Avui, 27.IX.1981.
- Pastor, C., "Eugenio d'Ors, fundador y director de la Escuela Superior de Bibliotecarias de Barcelona", Biblioteconomia, 40: 90-94, 1954.
- Pelegrí, I., Alexandre Plana, crític literari, Tesi de Llicenciatura, Universitat Autònoma de Barcelona, 1974.
- Pi de la Serra, P., L'ambient cultural a Terrassa (1877-1977), Terrassa, 1979.

- Pla, J., Tres biografies: Joan Maragall. Un assaig. Vida i miracles de Joan Pijoan. Francesc Pujols. Notes, Barcelona, 1968.
- Pla, R., "L'Avenç (1881-1915): la modernització de la Renaixença", Els Marges, 4: 23-38, 1975.
- Pujols, F., "Significació excepcional de l'Ors en la història de la ciència catalana", Concepte general de la ciència catalana, Barcelona, 1918.
- Raventós, M., "Maragall, correo y vehículo", a J. Maragall, Obres Completes, vol. XI, Barcelona, 1931.
- Riba, C., "El tema de Nausica", a J. Maragall, Obres Completes, vol. XXII, Barcelona, 1936.
- "Entre dos diletantismes", Obres Completes, vol. II, Barcelona, 1967.
- Rojo, E., La ciencia de la cultura. Teoria historiológica de Eugenio d'Ors, Barcelona, 1963.
- Rubert de Ventós, X., "A propòsit de Joan Crexells", Avui, 1, 3 i 4.I.1981.
- Rubió i Balaguer, J., "Pròleg", Enric Prat de la Riba, propulsor de la llengua i la cultura, Barcelona, 1974.
- Rubió i Lluch, A., "Estudi preliminar", a M. Costa i Llobera, Horacianes, Barcelona, 1928.
- L'Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1938.
- Rukser, U., Goethe in der hispanischen Welt, Stuttgart, 1958.
- Nietzsche in der Hispania, Berna, 1962.
- Sagarra, J.M., "Joan Crexells, traductor de Plató", La Publicitat, 25.V.1924.
- "Maragall, traductor de Goethe", a J. Maragall, Obres Completes, vol. VI, Barcelona, 1930.
- Saltor, O., "Aproximación barcelonesa a un cincuentenario de Xènius", Miscellanea Barcinonensia, 2: 31-52, 1962.
- Sansone, G.E., "Gabriel Alomar i el futurisme italià", Actes del IV Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura catalanes, Barcelona, 1977.
- Sarrià, S., Xènius, Barcelona, 1927.

- Serra Hunter, J., "La vocació filosòfica d'en Crexells", La Nova Revista, 2: 114-117, 1927.
- Serrahima, M., "La prosa de Josep Carner", a J. Carner, Obres Completes, Barcelona, 1968.
- "Raimon Casellas", Dotze mestres, Barcelona, 1972.
- Vida i obra de Joan Maragall, Barcelona, 1966.
- Sobejano, G., Nietzsche en España, Madrid, 1967.
- "Reflejos de Nietzsche en el mundo hispánico", Revista de Occidente, 125-126: 286-297, 1973.
- Solà, F., "Biografia", a J. Torras i Bages, Obres Completes, vol. I, Barcelona, 1935.
- Soldevila, C., "Els estudis filosòfics a Catalunya", Revista de Catalunya, 40: 348-357, 1927.
- Terry, A., La poesia de Joan Maragall, Barcelona, 1963.
- Torres Gost, B., Miquel Costa i Llobera (1854-1922). Itinerari espiritual de un poeta, Barcelona, 1971.
- Triadú, J., "L'art del geni-ficció", Serra d'Or, 10: 55-57, 1967.
- "Cent anys de narracions catalanes", Antologia de con-
tistes catalans (1850-1950), Barcelona, 1950.
- "El Glosari de Xènius", Ariel, 20: 1950.
- "El novel·lista de 'Gualba la de mil veus'", Avui, 27. IX.1981.
- Tubino, F.M., Historia del Renacimiento literario contemporáneo en Catalunya, Baleares y Valencia, Madrid, 1880.
- Tur, J., Maragall i Goethe. Les traduccions del Faust, Barcelona, 1974.
- Unamuno, M., "Sobre 'La Bien Plantada' de Eugenio d'Ors", Obras Completas, vol. V, Madrid, 1958.
- Valentí, E., Els clàssics i la literatura catalana moderna, Barcelona, 1973.
- El primer modernismo literario catalán y sus fundamentos ideológicos, Barcelona, 1973.

Vergès, J., "El clasicismo de Costa i Llobera", Actas del Segundo Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid, 1964, pp. 542-547.

Vilanova, A., "El clasicismo de Eugenio d'Ors", a A. Rousseaux, ed., Panorama de la literatura del siglo XX, Madrid, 1960.

c) Temes socials i polítics

Ainaud, J.M., Bibliografia d'Enric Prat de la Riba, Barcelona, 1972.

[Et al.] La Mancomunitat de Catalunya, L'Avenç, 3: 1977.

Prat de la Riba, home de govern, Barcelona, 1973.

Benet, J., "El bisbe Torras i el seu temps", Serra d'Or, 108: 20-21, 1968.

El Dr. Torras i Bages en el marc del seu temps, Barcelona, 1968.

Benítez, R., "La idea de Europa de Eugenio d'Ors", Nuestro tiempo, 117-118: 413-432, 1946.

Bilbeny, N., "Valentí Almirall: filosofia d'una política", Avui, 9 i 16.III.1980.

Camps, J., La Mancomunitat de Catalunya, Barcelona, 1968.

Casassas, J., "La configuració del sector 'intel.lectual-professional' a la Catalunya de la Restauració (A propòsit de Jaume Bofill i Mates)", Recerques, 8: 103-131, 1978.

[Et al.] Davant el centenari de Jaume Bofill i Mates, Serra d'Or, 224: 17-32, 1978.

Jaume Bofill i Mates (1878-1933). L'adscripció social i l'evolució política, Barcelona, 1980.

Castellanos, J., "Aspectes de les relacions entre intel.lectuals i anarquistes a Catalunya al segle XIX (A propòsit de Pere Coromines)" Els Marges, 6: 7-28, 1976.

[Diversos autors] Enric Prat de la Riba, en el cinquantenari de la seva mort, Serra d'Or, 8: 15-26, 1967.

- Esteve, M., "Biografia de don Enric Prat de la Riba", Quad., 1, octubre 1917.
- Fort, X., Prat de la Riba, Barcelona, 1967.
- Jardí, E., El Dr. Robert i el seu temps, Barcelona, 1969.
- "Ideari polític de Prat de la Riba", Serra d'Or, 214: 13-16, 1977.
- "En Prat de la Riba: home de Dret", Revista Jurídica de Catalunya, 3: 231-240, 1971.
- "L'obra de cultura de Prat de la Riba", a J. Rubió, ed. Prat de la Riba, propulsor de la llengua i la cultura, Barcelona, 1974.
- Les doctrines jurídiques, polítiques i socials de Prat de la Riba, Barcelona, 1974.
- Mariategui, A., "La doctrine politique d'Eugenio d'Ors", Plans, 11: 112-116, 1932.
- Marichal, J., "La 'generación de los intelectuales' y la política (1909-1914)", La crisis de fin de siglo: ideología y literatura, Barcelona, 1975.
- Mir, G., "Gabriel Alomar: Nacionalisme i escola mallorquina", Randa, vol. VI: 174-181, 1977.
- Moles, I., "Pròleg", a A. Rovira i Virgili, Prat de la Riba, Barcelona, 1968.
- "El pensament polític de Prat de la Riba", Serra d'Or, gener 1968, pp. 37-38.
- Olivar, R., Prat de la Riba, Barcelona, 1964.
- Oltra, B., et al., La ideología nacional catalana, Barcelona, 1981.
- Raventós, R., "La tasca d'en Prat", Album-Record a Enric Prat de la Riba [Diversos autors], Barcelona, 1935, pp. 105-107.
- Rovira i Virgili, A., Els corrents ideològics de la Renaixença Catalana, Barcelona, 1966.
- Prat de la Riba, Barcelona, 1968.
- Serrahima, M., "Prat de la Riba, demà", Serra d'Or, 10: 25-26, 1967.
- Solé-Tura, J., Catalanisme i revolució burgesa. La síntesi de Prat de la Riba, Barcelona, 1967.

3. OBRES SUPPLEMENTARIES

a) Temes artístics i culturals

- Abbate, F., L'ottocento in Europa. Simbolismo e Impressionismo, Milano, 1966.
- Alsina, J., Descubrimiento del Mediterráneo. Ensayos sobre la cultura europea, Barcelona, 1971.
- Amade, J., Origines et premières manifestations de la Renaissance littéraire en Catalogne au XIXe. siècle, Toulouse, 1924.
- Amaya, M., Art Nouveau, Londres, 1966.
- Argan, G.C., Fagiolo, M., Guida a la Storia dell'Arte, Florència, 1981.
- Argan, G.C., ed., El pasado en el presente. El revival en las artes plásticas, la arquitectura, el cine y el teatro, Barcelona, 1977.
- Arimany, M., et al., La Renaixença, avui, Barcelona, 1960.
- Aslin, E., The Aesthetic Movement. Prelude of Art Nouveau, Londres, 1969.
- Balakian, A., El movimiento simbolista, Madrid, 1969.
- Barilli, R., Il Simbolismo nella pittura francese dell'ottocento, Milà, 1967.
- "Soggettività e oggettività del linguaggio simbolista", L'Arte Moderna, vol. II, Milà, 1967.
- Barque, I.P., L'esthétique littéraire de Maurras, París, 1961.
- Barthe, R., L'Idée latine, Toulouse, 1950.
- Barthes, R., Mythologies, París, 1957.
- Belis, A., La Critique française à la fin du XIXe siècle, Paris, 1926.
- Bell, Q., Victorian artists, Londres, 1967.
- Benet, R. Simbolismo, Barcelona, 1953.
- Berrio, J., El pensament filosòfic català, Barcelona, 1966.
- Bertrand, J.J., La littérature catalane contemporaine, 1883-1933, París, 1933.

- Blanché, R., Des catégories esthétiques, París, 1979.
- Bohigas, O., "Palladianismo y Greek Revival. Comentarios al Neoclasicismo inglés", Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, 22-23: 1973.
- Bousoño, C., El irracionalismo poético (El Símbolo), Madrid, 1977.
- Breazeale, D., ed. Philosophy and Truth. Selections from Nietzsche's Notebooks of the early 1870's, Sussex, 1979.
- Cacho, V., La Institución Libre de Enseñanza, Madrid, 1962.
- Canat, R., La Renaissance de la Grèce antique (1820-1850), París, 1911.
- Carreras, T., "Semblanza del médico-filósofo Dr. J.M. Guàrdia (1830-1897)", Archivo Iberoamericano de Historia de la Medicina, Madrid, 3: 389-439, 1951.
- Castellanos, J., Guía de la literatura catalana contemporània, Barcelona, 1973.
- Chadwick, Ch., Symbolism, Londres, 1971.
- Chassé, Ch., Le mouvement symboliste dans l'art du XIX siècle, París, 1947.
- Cirlot, J.E., "Simbolismo", Diccionario de los ismos, Barcelona, 1956.
- Clark, K., The Gothic Revival, Londres, 1964.
- Cornell, K., The Post-Symbolist Period, Connecticut, 1958.
The Symbolist Movement, Connecticut, 1951.
- Curtius, E.R., Ensayos críticos de literatura europea, Barcelona, 1959.
"L'idée française de civilisation", Essais sur la France, París, 1932.
Maurice Barrès und die geistigen Grundlagen des französischen Nationalismus, Bonn, 1921.
- Deleuze, G., Le bergsonisme, París, 1966.
- Delevoy, R.L., Diario del Simbolismo, Barcelona, 1979.
- Delsemme, P., "La querelle du cosmopolitisme en France (1835-1905)" Actes du IV Congrès de l'Association Internationale de Littérature comparée (Fribourg, 1964), Vol. I, París, 1966, pp. 43-49.

- Díez del Corral, L., La función del mito clásico en la literatura contemporánea, Madrid, 1957.
- [Diversos autores] La crisis de fin de siglo: ideología y literatura. Estudios en memoria de Rafael Pérez de la Dehesa, Barcelona, 1975.
- Farinelli, A., Il Romanticismo nel Mondo Latino, Turí, 1927.
- Ferrater, G., Sobre pintura, Barcelona, 1981.
- Ferrerres, R., "La mujer y la melancolía en los modernistas", a L. Litvak, ed., El Modernismo, Madrid, 1975.
- Folch i Torres, J., L'art català, Barcelona, 1961.
- Formaggio, D., Arte, Barcelona, 1976.
- Francastel, P., Art et technique aux XIXe et XXe siècles, París, 1956.
- Friedman, Y., Utopías realizables, Barcelona, 1977.
- Furst, L.R., Skrine, P.N., Naturalism, Londres, 1971.
- ← Romanticism in perspective. A comparative study of aspects of the Romantic movements in England, France and Germany, Londres, 1979.
- Gaultier, P., Les maîtres de la pensée française. P. Hervieu. E. Boutroux. H. Bergson. M. Barrès, París, 1921.
- Gómez Molleda, D., Los reformadores de la España contemporánea, Madrid, 1966.
- Gramsci, A., Il materialismo storico e la filosofia di Benedetto Croce, Roma, 1971.
- Gullón, R., Direcciones del Modernismo, Madrid, 1963.
- Hadjinicolaou, N., Historia del arte y lucha de clases, Madrid, 1976.
- Hilton, T., The Pre-raphaelites, Londres, 1970.
- Hinterhäuser, H., Fin de siglo. Figuras y mitos, Madrid, 1980.
- Honour, H., Neoclassicism, Londres, 1968.
- Huyghe, R., La relève du réel, París, 1974.
- Jenkins, R., The Victorians and Ancient Greece, Oxford, 1980.

- Jiménez, J.O., ed., El Simbolismo, Madrid, 1979.
- Jobit, P., Les éducateurs de l'Espagne contemporaine, París, 1936.
- Johannet, R., Itinéraires d'intellectuels, París, 1921.
- Jullian, Ph., Esthètes et magiciens. L'Art fin de siècle. París, 1969.
- Juretschke, H., "Alemania en la obra de Milà i Fontanals", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras, vol. XXXV: 5-67, 1974.
- "'La Abeja' de Bergnes de las Casas, o aspectos del germanismo catalán hacia mediados del siglo XIX", Miscel·lània Aramon i Serra, Barcelona, 1979.
- "Federico Schlegel. Una interpretación a la luz de la edición crítica de sus obras con especial consideración de sus relaciones hispánicas", Filología Moderna, 48: 191-303, 1973.
- Koyré, A., "Les philosophes et la machine", Critique, 23: 324-333, i 26: 610-629, 1948.
- Lain, P., Menéndez y Pelayo. Historia de sus problemas intelectuales, Barcelona, 1945.
- Lambourne, L., Utopian Craftsmen, Londres, 1980.
- Lehmann, A.G., The Symbolist Aesthetic in France, 1885-1895, Oxford, 1950.
- Lelièvre, R., "L'idée latine à la fin du dixneuvième siècle", Actes du IV Congrès de l'Association International de Littérature Comparée (Fribourg, 1964), vol. I, París, 1966, pp. 150-157.
- Lethève, J., De 1870 à 1914. Des Impressionnistes aux Cubistes, París, 1967.
- Impressionnistes et symbolistes devant la presse, París, 1959.
- Litvak, L., A Dream of Archadia, Anti-Industrialism in Spanish Literature, 1895-1905, Texas, 1975.
- Erotismo fin de siglo, Barcelona, 1979.
- "Latinos y anglosajones, Una polémica de la España de fin de siglo", Revista Internacional de Sociología, 15-16: 29-62, 1975.

- Latinos y anglosajones: origen de una polémica, Barcelona, 1980.
- Ed., El Modernismo, Madrid, 1975.
- Llovet, J., "Paul Valéry: tragèdia de la intel·ligència, ètica del llenguatge", a P. Valéry, Monsieur Teste, Barcelona, 1980.
- Mackintosh, A., El Simbolismo y el Art Nouveau, Barcelona, 1975.
- Maestre, V., "Idees i pintura a la segona meitat del segle XIX", L'Avenc, 7-8: 67-73, 1978.
- Mainer, J.C., La Edad de Plata (1902-1931). Ensayo de interpretación de un proceso cultural, Barcelona, 1975.
- Literatura y pequeña burguesía en España. Notas (1890-1950), Madrid, 1972.
- Marco, J., Sobre literatura catalana i altres assaigs, Barcelona, 1968.
- Mariás, J., La escuela de Madrid. Estudios de filosofía española, Buenos Aires, 1959.
- Martínez Gómez, L., "Bosquejo de la historia de la filosofía española", a J. Hirschberger, Historia de la Filosofía, vol. II, Barcelona, 1963, pp. 403 i ss.
- Martino, P., Parnasse et Symbolisme, Paris, 1970.
- Massot, J., "Eduard Valentí i Torras i Bages", Serra d'Or, maig: 35-36, 1975.
- Masur, G., Prophets of Yesterday: Studies in European Culture, 1890-1914, Londres, 1960.
- Mattenklott, G., "Der späte Goethe", a H.A. Glaser, ed., Deutsche Literatur. Eine Sozialgeschichte, vol. VI, Hamburg, 1980, pp. 284-300.
- Méndez Bejarano, M., Historia de la Filosofía en España hasta el siglo XX, Madrid, 1926.
- Mergalli, F., "D'Annunzio en España", Filología Moderna, abril-agost: 264-289, 1964.
- Milner, J., Symbolists and decadents, New York, 1971.
- Montoliu, M., Josep Yxart, el gran crític del renacimiento literario catalán, Tarragona, 1956.

- Mumford, L., Arte y técnica, Buenos Aires, 1968.
- Murga, F., "Gabriele d'Annunzio e il mondo di lingua spagnola", Gabriele d'Annunzio nel primo centenario della nascita, Roma, 1963.
- Naylor, G., The Arts and Crafts Movement, Londres, 1971.
- Núñez, D., "Mentalidad positiva y restauración", a F. Gracia et al., Teoría y Sociedad. Homenaje al profesor Aranguren, Barcelona, 1970, pp. 291-310.
- La mentalidad positiva en España: desarrollo y crisis, Madrid, 1975.
- "La presencia del evolucionismo en la filosofía española decimonónica", La crisis de fin de siglo: ideología y literatura (Diversos autores), Barcelona, 1975, pp. 42-59.
- Panofski, E., Estudios sobre iconología, Madrid, 1976.
- Pattison, W., El naturalismo español, Madrid, 1965.
- Penseurs hétérodoxes du monde hispanique (Equipe de Recherche C.N.R.S.), Toulouse, 1974.
- Pevsner, N., Pioneers of Modern Design from William Morris to Walter Gropius, Harmondsworth, 1960.
- Peyre, H., "Bibliographie critique de l'hellénisme en France de 1843 à 1870", Yale Romanic Studies, vol. VI: 38, 1932.
- Pinelli, A., "La dialéctica del revival en el debate clásico-romántico", a G.C. Argan, ed., El pasado en el presente, *
□Barcelona, 1977, pp. 47-66.
- Preminger, A., ed., Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics, Princeton, 1974.
- Read, H., Art and Industry, Londres, 1934.
- Les réalisme, 1919-1939, Centre Georges Pompidou, París, 1980.
- "Realtà e forma nel postimpressionismo", L'Arte Moderna, vol. I, Milà, 1967.
- Richard, J.P., Études sur le Romantisme, París, 1970.
- Roura, J., Ramón Martí d'Exelà i la filosofia catalana del segle XIX, Barcelona, 1980.

- Rubió i Lluçh, A., Algunas indicaciones sobre los educadores intelectuales y las ideas filosóficas de Menéndez y Pe-layo, Madrid, 1912.
- Aspectes del moviment romàntic als inicis de la Renai-xença catalana, Barcelona, 1912.
- El Dr. Milà i Fontanals. Su época y su magisterio, Bar-celona, 1919.
- La escuela histórica catalana, Barcelona, 1912.
- Ruiz, J., Panorama del pensament català contemporani, Bar-celona, 1963.
- Ruthven, K.K., Myth, Londres, 1976.
- Sanjuan, P., El ensayo hispánico. Estudio y antología, Madrid, 1954.
- Schmutzler, R., Art Nouveau, Nova York, 1962.
- Schuhl, P.M., Machinisme et philosophie, París, 1938.
- Secretan, D., Classicism, Londres, 1973.
- El simbolismo en la pintura francesa. Dirección General de Bellas Artes, Madrid, 1972.
- Small, I., ed., The Aesthetes, A sourcebook, London, 1979.
- Soler, M.A., ed., Pensamiento español contemporáneo, Madrid, 1961.
- Steezman, J., Victorian Taste, Londres, 1970.
- Stromberg, R.N., ed., Realism, Naturalism and Symbolism: Mo-des of Thought and Expression in Europe, 1848-1914, Nova York, 1968.
- Summerson, J., The Classical Language of Architecture, Cam-bridge, 1963.
- Symons, A., The Symbolist Movement in Literature, Londres, 1899.
- Tapié, V., Barroco y clasicismo, Madrid, 1978.
- Tomberg, F., Estética política, Madrid, 1977.
- Treves, P., Lo studio dell'antichità classica nell'Ottocento, Torí, 1976.

- Tuñón de Lara, M., Medio siglo de cultura española (1835-1936), Barcelona, 1982.
- Vari, V.B., Carducci y España, Madrid, 1964.
- Volpe, G. della, Crisi dell'estetica romantica, Opere, vol. III, Roma, 1973.
- Crítica del gusto, Barcelona, 1966.
- Historia del gusto, Madrid, 1972.
- Wellek, R., "The Term and Concept of Classicism in Literary History", Discriminations: Further concepts of criticism, New Haven, 1970.
- "The Term and Concept of Symbolism in Literary History", Discriminations: Further concepts of Criticism, New Haven, 1970.
- Wheelwright, Ph., The Burning Fountain. A study in the Language of Symbolism, Londres, 1968.
- Wilson, E., El castillo de Axel. Estudios sobre literatura imaginativa de 1870-1930, Madrid, 1977.
- Wölfflin, E., Renacimiento y Barroco, Madrid, 1977.
- Xirau, J., Cossío y la educación en España, México, 1944.
- "Kant i la cultura catalana", La Rev., 223: 7-10, 1925.
- Zeitler, R., Klassizismus und Utopia, Stockholm, 1954.

c) Temes socials i polítics

- ← Alberdi, R., La formación profesional en Barcelona, Barcelona, 1980.
- Albertí, S., El republicanisme català i la restauració monàrquica (1875-1923), Barcelona, 1972.
- Bagge, D., Les Idées politiques en France sous la Restauration, Paris, 1952.
- Balcells, A., El sindicalisme a Barcelona (1916-1923), Barcelona, 1965.
- Bonamusa, F., et al., La unitat a Catalunya. De la Solidaritat Catalana al Front d'Esquerres, L'Avenç, 1: 1977.

- De Camps, J., Duran i Bas, Barcelona, 1961.
- Historia de la Solidaritat Catalana, Barcelona, 1970.
- Capitan, C., Charles Maurras et l'idéologie de l'Action Française, Paris, 1972.
- Chevillon, A., Taine, formation de sa pensée, Paris, 1932.
- Curtis, M., Three against the Third Republic: Sorel, Barrès and Maurras, Princeton, 1959.
- Díaz-Plaja, F., Francófilos y germanófilos. Los españoles en la guerra europea, Barcelona, 1973.
- Faguet, E., Politiques et moralistes au XIXe siècle, Paris, 1891-1900.
- Fontana, J., et al., Política i economia a la Catalunya del segle XX, Recerques, 2: 1973.
- García Venero, M., Historia del nacionalismo catalán, Madrid, 1967.
- Giralt, E., et al., Els moviments socials a Catalunya, País Valencià i Les Illes. Cronologia 1800-1939, Barcelona, 1967.
- Gollwitzer, H., Europe in the age of Imperialism (1880-1914), Norwich, 1969.
- Graell, G., Historia del Fomento del Trabajo Nacional, Barcelona, 1911.
- Griffiths, R., The Reactionary Revolution, 1870-1914, Londres, 1966.
- Harrison, J., "El món de la gran indústria i el fracàs del nacionalisme català de dreta (1901-1923)", Recerques, 7: 83-88, 1978.
- Izard, M., Burguesos i proletaris, Barcelona, 1973.
- Jardí, E., Puig i Cadafalch, arquitecte, polític i historiador de l'art. Barcelona, 1976.
- Jay, R., Joseph Chamberlain. A political study, Londres, 1980.
- Jutglar, A., Els burgesos catalans, Barcelona, 1966.
- L'era industrial a Espanya, Barcelona, 1962.
- Història crítica de la burgesia a Catalunya, Barcelona, 1972.

- Lacomba, J.A., La crisis española de 1917, Madrid, 1970.
- Martínez Cuadrado, M., La burguesía conservadora (1874-1931), Madrid, 1973.
- Massot, J., L'església catalana al segle XX, Barcelona, 1975.
- Maurín, J., Los hombres de la dictadura, Madrid, 1930.
- Molas, I., Lliga Catalana, Barcelona, 1972.
- Mourre, M., Charles Maurras, París, 1958.
- Nadal, J., "La economía española, 1829-1931", El Banco de España. Una historia económica, Madrid, 1970.
- Navarro, E., Historia de los hombres del republicanismo catalán en la última década (1905-1914), Barcelona, 1915.
- Pabón, J., Cambó, Barcelona, 1969.
- Paris, R., Les origines du fascisme, Paris, 1968.
- Pérez-Bastardes, A., L'Ajuntament de Barcelona a primers de segle (1904-1909), Barcelona, 1980.
- Pérez de la Dehesa, R., El grupo "Germinal": una clave del 98, Madrid, 1970.
- Pirou, G., Georges Sorel, París, 1927.
- Pla, J., Francesc Cambó. Materials per a una història, Barcelona, 1973.
- Renouvin, P., La Primera Guerra Mundial, Vilassar de Mar, 1972.
- La revolució d'Octubre i Catalunya (Diversos autors), L'Avenç, 9, 1978.
- Reynaud, L., Français et Allemands, histoire de leurs relations intellectuelles et sentimentales, París, 1930.
- Riquer, B., Lliga Regionalista: la burgesia catalana i el nacionalisme (1898-1904), Barcelona, 1977.
- Roldán, S., García Delgado, J.L., La formación de la sociedad capitalista en España (1914-1920), Madrid, 1973.
- Romero, J., La rosa de fuego. Republicanos y anarquistas, 1899-1909, Barcelona, 1975.
- Rovira i Virgili, A., Història dels moviments nacionalistes, Barcelona, 1914.

- Resum d'Història del Catalanisme, Barcelona, 1936.
- Sternhell, Z., La droite révolutionnaire (1885-1914). Les origines françaises du fascisme, Paris, 1978.
- Maurice Barrès et le nationalisme français, Paris, 1972.
- Termes, J., Federalismo, anarcosindicalismo y catalanismo, Barcelona, 1976.
- "Repercussions de la revolució d'octubre a Catalunya", Serra d'Or, 12: 37-43, 1967.
- Terrón, E., Sociedad e ideología en los orígenes en la España contemporánea, Barcelona, 1969.
- Thibaudet, A., Les idées de Charles Maurras, Paris, 1920.
- Trías, J.J., Almirall y los orígenes del catalanismo, Madrid, 1975.
- Tuñón de Lara, M., La España del siglo XX. La quiebra de una forma de Estado (1898-1931), Barcelona, 1974.
- Ullman, J.C., La Semana Trágica, Barcelona, 1972.
- Vicens Vives, A., La Catalunya del siglo XIX, Madrid, 1962.
- Coyuntura económica y reformismo burgués, y otros estudios de Historia de España, Barcelona, 1968.
- Industrials i polítics del Segle XIX, Barcelona, 1961.
- "El moviment obrerista català (1901-1939)", Recerques, 7: 1977.
- Vilanova, P., et al., La Setmana Tràgica, L'Avenc, 2: 1977.
- Villacorta, F., Burguesía y cultura. Los intelectuales españoles en la sociedad liberal (1808-1931), Madrid, 1980.

4. OBRES GENERALS

a) Temes artístics i culturals

- Biddiss, M.D., The age of the masses. Ideas and Society in Europe since 1870, Hassocks, 1977.

- Bréhier, E., Histoire de la philosophie allemande, París, 1921.
- Carbonell, A., et al., Literatura catalana dels inicis de nostres dies, Barcelona, 1979.
- Cassirer, E., Filosofía de las formas simbólicas, México, 1979.
- Cirici, A., L'arquitectura catalana, Barcelona, 1975.
L'art català contemporani, Barcelona, 1970.
- Comerma, J., Història de la literatura catalana, Barcelona, 1923.
- Delbos, V., La philosophie française, París, 1918.
- Deladalle, G., Histoire de la philosophie américaine, París, 1954.
- Diccionari Biogràfic, Barcelona, 1966.
- Diccionari de la Literatura Catalana, J. Molas - J. Massot, eds., Barcelona, 1979.
- Dupuy, M., La philosophie allemande, París, 1972.
- Egbert, D.D., El arte y la izquierda en Europa, Barcelona, 1981.
- Fuster, J., Literatura Catalana Contemporània, Barcelona, 1972.
- Garrut, J.M., Dos siglos de pintura catalana (XIX-XX), Madrid, 1974.
- Gaya, J.A., Historia de la crítica de arte en España, Madrid, 1975.
- Guy, A., Les philosophes espagnoles d'hier et aujourd'hui, Toulouse, 1956.
- Hauser, A., Historia social de la literatura y el arte, Madrid, 1980.
- Hutin, S., La philosophie anglaise et américaine, París, 1958.
- Jardí, E., ed., L'art català contemporani, Barcelona, 1972.
- Lukács, G., Realism in our time, Nova York, 1965.
Sociología de la literatura, Barcelona, 1963.

- Morpurgo - Tagliabue, G., La estética contemporánea, Buenos Aires, 1971.
- La pintura catalana contemporània (Llibreria Catalònia), Barcelona, 1931.
- Ràfols, J.F., Diccionario Biográfico de artistas de Cataluña, Barcelona, 1951.
- Somervell, D.C., English thought in the nineteenth century, Londres, 1957.
- Tasis, R., Torrent, J., Història de la Premsa catalana, Barcelona, 1966.
- Tatarkiewicz, W., A History of six ideas, La Haia, 1980.
- Thibaudet, A., Histoire de la littérature française de 1789 à nos jours, Paris, 1936.
- Trotignon, P., La philosophie allemande depuis Nietzsche, París, 1968.
- Tuffrau, P., Lanson, G., Histoire de la littérature française (1850-1950), París, 1953.
- Venturi, L., Historia de la crítica de arte, Barcelona, 1979.
- Weber, A., Histoire de la Philosophie européenne, París, 1914.
- Wellek, R., Historia de la crítica moderna (1750-1950), Madrid, 1972.
- Wellek, R., Warren, A., Teoría literaria, Madrid, 1979.
- Williams, R., Culture and Society, 1780-1950, Middlesex, 1963.

b) Temes socials i polítics

- Balcells, A., Catalunya contemporània. II (1900-1930), Madrid, 1974.
- Carr, R., España, 1808-1939, Barcelona, 1970.
- Crouzet, M., La época contemporánea. En busca de una nueva civilización, a Historia general de las civilizaciones (Vol. VII), Barcelona, 1967.
- Duroselle, J.B., Europa de 1815 a nuestros días. Vida política y relaciones internacionales, Barcelona, 1975.

- Giner, S., Historia del pensamiento social, Barcelona, 1975.
- González Casanova, J.A., Federalisme i autonomia a Catalunya (1868-1938), Barcelona, 1974.
- Ictineu. Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans (segles XVIII-XX), M. Lluç, ed., Barcelona, 1979.
- Jutglar, A., Ideologías y clases en la España contemporánea (1808-1931), Madrid, 1971.
- Rama, C.M., Ideologías, regiones y clases sociales en la España contemporánea, Madrid, 1978.
- Reglà, J., et al., Història de Catalunya, Barcelona, 1973.
- Soldevila, F., Història dels catalans (Vol. V), Barcelona, 1974.
- Un segle de vida catalana (1814-1930), Barcelona, 1961.
- Soltau, R.H., French political thought in the nineteenth century, Londres, 1931.
- Touchard, J., Historia de las ideas políticas, Madrid, 1975.
- Vicens Vives, J., Manual de Historia Económica de España, Barcelona, 1974.
- Vilar, P., Catalunya dins l'Espanya moderna (Vol. I), Barcelona, 1964.

Centres de documentació consultats

Biblioteques de Barcelona:

Ateneu Barcelonès

Biblioteca de Catalunya

Biblioteca de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura

Biblioteca de la Facultat de Belles Arts

Biblioteca de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació

Biblioteca de la Facultat de Filosofia i Lletres (Bellaterra)

Biblioteca de la Facultat de Geografia i Història

Biblioteca del Departament de Literatura Catalana (Facultat de Filologia)

Biblioteca del Departament de Literatura Espanyola (Facultat de Filologia)

Biblioteca dels Museus d'Art de Barcelona

Biblioteca Universitària

Istituto Italiano

Biblioteques de Madrid:

Ateneo Madrileño

Biblioteca General de la Universidad Complutense

Biblioteca Nacional

Arxius de Barcelona:

Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona

Arxiu Històric Municipal

Arxiu de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya

Arxiu Maragall

Arxiu dels Museus d'Art de Barcelona

Arxiu Prat de la Riba

Arxius de Madrid:

Archivo General Universitario

Archivo Histórico Nacional

Archivo Histórico Universitario

Index de matèries

- Acció, 316
Albir, 244
Anti-industrialisme, 368
Anti-mecanicisme, 240
Anti-sensualisme, 327
Art mediterrani, 192
Art nacional, 222
Art regenerador, 226
Autoritat, 471
Bellesa, 272
Bon Gust, 139
Ciència, 263
Ciutat, 433
Civilisme, 361
Classicisme, 198
Cultura, 372
Dandisme, 359
Degeneració, 348
Dibuix, 296
Estatuària, 119
Estètica arbitrària, 275
Estructuralisme, 184
Forma, 96
Forma viva, 91
Germanofília, 461
Glossari, 7
Harmonia, 111
Hel.lenisme, 189
Herois, 417
Idealisme, 250
Idealisme estètic, 234
Imperialisme, 441
Incivils, 425
Intel.ligència, 464
Ironia, 258
Jardins, 132
Joc, 260
Límits, 293
Llatinisme, 376
Lluita per la cultura,
Mesura, 111
Minoria intel.lectual,
Moral esteticista, 338
Muralisme, 126
Naturalisme essencialista, 170
Normalisme, 411
Noucentisme, 26
Obra ben feta, 323
Ofici, 233
Ordre, 111
Organicisme social, 450
Paraula viva, 83
Pedagogia nacional, 439
Preceptivisme estètic, 145
Pre-rafaelisme, 152
Puritanisme, 355
Racisme, 458
Reforma espiritual, 332
Revival, 218
Ritme, 134
Santa Continuació, 398
Seny, 383
Simbolisme, 148
Simplicitat, 106
Tradicionalisme artístic, 297
Voluntarisme, 311